ברכה לראש ילדינו אשר בשבילם חפשנו דרך. בדרך זו יעלו בעמלם על אדמת ארצנו. ויהי רצון כי בהם ימצא עמנו את דרכו מנתיב היסורים במרחבי עולם נדודיו אל האשר הצנוע שבמולדת, אשר מסילות הכוכבים היו לה לציון דרכה בראשית מצעדיה.

בדממת אלם תושיט רות את ידה אל דוד רעה ובמבט רוה געגועים יביטו אל הילדים אשר אתם העתידים להגשים את כמיהתם לחידוש פני עמם בארץ ישראל.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

לאור הירח המלא על הדשאה הנרחבה ליד אולם הסעודות. ושנית מתלקחת בו השמחה אשר שטפתהו משפתח הטרקטור הראשון בחריש ויצרף גם את הישוב הזה כחוליה בשרשרת הישובים הנושאים שפעת בד לארץ. לעיניו מתגלה שנית ליל סדר הפסח הראשון אשר הוחג בישובו בתרועה לזכר שחרור העם מבית עבדים, חויה אשר לא זכה לה מעולם עד היום ההוא. ושנית צללו באזניו המנגינות החדשות אשר בהן עטפו חבריו את השירים הנושנים וישמיעום אל תוך ליל הכוכבים המזהיר בהרים. הוא זוכר את ההתקפה בליל התקדש החג אשר בו נפלו חללים הרעים הצעירים יהודה, זאב, אריה ויאיר למען בטחון הישוב. לעיני רוחו עובר היום בו עלו החברים אל חניתה עלית כדי להתישב שם התישבות קבע. זוכר הוא את הפגישה הראשונה עם השכנים בני ערב אשר שם עורר רעיון המפעל המשותף על אדמת סלעים את ראשית ברית האחים. ושוב עובר לפני רוחו של דוד היום בו העניקה ידידתו הצעירה רות חיים לבן אחיו הנרצח בחדר החולים הזעיר שבחניתה עלית, כשהאירו לו מתוך פניו של גדעון הפעוט רשמי פני ראובן אחיו.

מקצה הסלע משקיף דוד אל העמק הרחב המשתרע עד הרי הגלבוע. הן גם שדות השרון והגליל, אדמת העמק ושומרון הפוריה כיום היו פעם שוממים וחרבים כאדמת חניתה, והן גם בנחלות מולדת אלו בנו והעפילו בני העם מתוך קשי אתחלה ויפרו בעמל כפיהם את האדמה הצחיחה וימצאו דרך ליצירת חברה וישלחו את כוחם בהקמת המולדת.

בשעה זו בשאתו את משך הזרע חש דוד, כי גם עדת עמו ישראל צורפה אל תקופה הזמנים, כי גם בישוב היהודי חניתה מתקיימת הבטחת אלהים מתוך הספר הקדום, ספר העם, עם התחדש מין האדם אחרי המבול "עוד כל ימי הארץ זרע וקציר, קר וחם, קיץ וחרף, יום ולילה לא ישבתו". דוד משקיף אל השדה הנרחב אשר בו זרע את זרעו ומפנה את עיניו אל ישוב הרעים אשר משם נשקפת רות סודרה הכחול מתנפנף על מחלפותיה האדמדמוניות. בשמאלה היא מחזיקה ביד יפרח הפעוט, בנו ובן רעיתו המנוחה רחל. בזרוע ימינה היא נושאת את גדעון הקטן, את בנה אשר ילדה לאחיו ראובן אחר מותו. התינוק צופה אל העולם במאור עיניו העליזות של אביו אשר נפל בקרב למען המולדת. בשמלתה של רות אוחזת ישובה הקטנה, בת מריה הפליטה, אשר חזרה בשעתה עם רחל אל הישוב החדש. במתינות צועדת רות אל השדה המשחים.

ובינתיים והשמש רד מאד ברקיע השמים. צללי ההרים מחשיכים ומתגלים. דוד מישיר פעמיו אל קצה השדה אשר שם תעמוד רות עם שלשת העוללים ועיניה נשואות אל האדמה הרועה, אל הרי המולדת, אל הים הנושא את גליו הנה ממרחקים ואל השמש השוקעת המציפה בשעת פרישתה מן העולם את הסלעים אור אדמדם.

"שדה זה אשר זרעתיו — אומר דוד אל רות — סמל בו לגורלנו בעתות אלו. הוסרה הקללה מעמנו הנודד הגולה זה אלפי שנים בעולם והנשא כאבק פורח, כחול אשר על שפת הים. מעתה תזרה גם לנו שמש נדבות ועוז וחום בכנפיה, כאשר לכל עמי העולם. מעתה יחובר גם עמנו אל שרשרת התפתחותו. כאשר ימצאו בשמינו הכוכבים העולים את מסילתם ביריעת הרקיע לפי חוקי הנצח כן מצא גם עמנו את מסילתו בעלותו אל המולדת לכבשה בעמלו.

בימים אלה מתקיימת בנו תורת המשורר החכם בן ארץ הקדם:

הקדמונים ראו במסילה את הנעלה. מדוע? כי בעמל תמצא. כי בה גם תועים ישובו, יאשרו. על כן היא הנעלה מכל אשר לאדם.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

אשר הקריבו את חייהם בראשית ימי הקמת הישוב. כל אחד מהם היה קשור באהבה עזה אל מולדתו, כל אחד היה מלא רצון להקריב את נפשו עליה. בזרעו את השדה בשעת בדידות נפשו ובגבור געגועיו על רעיתו ועל אחיו אשר הלכו לבלי שוב יעלה על זכרונו את חדשי חייו הראשונים בקבוצה עם חבריו, התקופה אשר בה הפיחו בו כוח הקבוצה וחבריה לחיות וליצור ולחנך את בנו למען עמו. דוד מעלה על לבו את ימי התפתחות הנקודה בשנה הראשונה להווסדה. את היום בו נתקבלו הספרים הארוזים בארגזים כבדים אשר נשלחו על ידי ידידים בירושלים. ספרים אלה כונסו אז בספריה אשר הוקמה עוד לפני הבנות בתי הלבנים לשכון. הוא זוכר את סילון המים הראשון מן הבאר, זרם פורץ ומרענן, את היום בו הובאו השולחנות והכסאות אשר נועדו לשפור הבית, את היום בו השלימו את הכביש הראשון ואשר בו קפחו החברים יעקב ועלי את חייהם בשעת התנפלות מן המארב.

דוד מעלה את זכרון היום בו הגיעה לראשונה מכונית אל המקום, את יום פתיחת הישוב לחבור אל העולם, עם הקמת ציון הדרך הראשון בפנת הדרך חניתה-חיפה, הוא זוכר את משמרות הלילה הראשונים אשר עליו ועל חבריו ועל עלייתם הראשונה אל הרי הלבנון אשר עליהם חלם מאז החל לקרוא בספר עמו הקדום. הוא מהרהר בהקמת בתי הלבנים הראשונים בחניתה עלית, על החומה אשר נבנתה לאט לאט מתוך עמל מיגיע בשעות הפנאי, על יום חרישת גן הירק בראשונה, על הקמת מנועי דיזל הראשונים ועל נצנוצו הראשון של מאור החשמל. הוא זוכר את היום בו הקימו החברים מבני העמק ביגור את בית הלבנים הנרחב המשמש אולם לסעודות ואת היום בו פרצו המכונות הראשונות אל אבני הסלעים ואשר בו הוקם הבנין למנוע.; את היום אשר בו עזבום רעיהם בני העמק למען שוב אל עבודתם. הוא רואה בדמיונו את היום בו עלתה המכונית הראשונה אל השדה לעבודה ואת היום בו הובאו שלשה כלבים עזים לשמירת הישוב. לפני עיניו עוברת תהלוכת שלש מאות המתנדבים בני חיפה , מרובעי בתי החרושת "שמן" ו"נשר" אשר נחלצו להקים את גדר התייל מסביב לנקודה. הוא זוכר את יום חג האילנות, כאשר עלו חברי יגור מישובם לשם נטיעת שבעת עצי פרי בחניתה, את היום בו עלו לראשונה על מגדל הצופים לכונן שם את הזקור ,אשר תפקידו להזהיר מפני סכנת כנופיות אויב, את היום אשר בו נמחרה ועדת המשק הראשונה בישוב ואת הסעודה החגיגית אשר בה השתתף המנהיג עטור השיבה אוסישקין, את היום אשר בו נשבו רוחות שרב המדבר הראשונות בישוב בנשימתה הלוהטת אשר לא יכלו לעצור על אף חמתם ויקודם את מהלך העבודה. הוא מהרהר בהתנפלויות מן המארב על עובדי המסילה אשר בהן נספו ארבעה מן החברים הצעירים. דוד זוכר את פגישת הקבוצה עם העסקן החקלאי הרצפלד ואת השיחה עם המנהיג הרוחני רובשוב. הוא זוכר את היום בו הגיע מקלט הרדיו הראשון, שי מאת חבריהם בירושלים ובו שרו החברים לקול צלילי הסימפוניה אשר לא תשכח בששון אחדותם את שיר האחים הנצחי:

מיליונים, לבכם יריע
בנשיקה מלוא יקום.
הוי, אחים, אך אב רחום
הוא שוכן במרום רקיע.

דוד מהרהר ביום הבחר ועדת התרבות אשר ערכה את חגיגת "מלוה מלכה" ופארה אותה בשירי המשורר הלאומי הגדול ביאליק, הוא מהרהר ברקודי הנוער העליזים בלילות הבהירים

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

חול וכוכבים

קוי השחר הראשונים גולשים על מורדות הלבנון, מאירות את צוקי הסלעים, את הסובך החום-ירקרק על ענפיו המסוקסים, את עצי הזית המאפילים על נופיהם המכסיפים. הם חודרים גם אל מפלט הישוב החדש חניתה, אל בתי לבניה ואל אהליה, אל אולמה הגדול ואל מגדלה. הם תרים בפתחי הרפת, הלול, מחסן הכלים, וסככת העגלות. הם מאירים את ערובת הגן המוריקות, את הסלק האדמדם, את תרמילי הקטניות המאריכים, את גבעולי תפוחי האדמה הצפופים, את העגבניות המאדימות ואת גן התבלין הריחני. קוי שחר אלה מזעיקים את יושבי חניתה לעבודת יומם.

דור מתרומם מעל משכבו בבית הלבנים שבמרכז הישוב. הוא יוצא אל אויר הבקד הצונן ומזרים את סילון המים הקרים שבצנור על גופו השזוף, ובתוך הבית בחדר הסמוך יושבת רות הצעירה ומיניקה את בנה גדעון. היא עוברת לרוחב הישוב עד בואה אל בית המדות, בית הילדים, להכין את ארוחת הבקר לפעוטים. בינתיים יוצא דוד מאולם הסעודות ועובר בכפר בדרכו אל השדות החומים.

בדרכו מזדמן לפניו עדר הצאן הפזיז היוצא אל המרעה שבין מורדות הסלעים. עדר זה פוסח ועובר על פני הפרות הצועדות לאטן עם יצחק רועז אל מקום מרעז. עובר הוא בין המון העופות המקרקרים שבלולם, ליד הירקות המבשילים אשר מאחורי בתי הדירה. בשמחה יזין את עיניו בפרחים הססגוניים המציצים אליו בשלל צבעיהם מבין הבתים. הוא עובר על פני בתי המלאכה ומברך בעברו את יונתן הנפח ליד סדנו ומאזין להלמות פטישי הנגרים חנוך ונתן; הוא עובר על פני הכרמים הצעירים, בשדה אשר שם רומז היבול הראשון, המטעי עצי הפרי הצפופים על לבנת ציציהם עד בואו אל קמה שדה הבור אשר שם ייזרעו גידולי הקיץ. דוד עומד ליד שדהו החרוש וכך הזרע באזורו. רטט אושר יעברהו כי זכה לזרוע שדה במולדתו, לכבוש את אדמתה בעמל כפיו. הוא הולך ובא אל השדה וזורע ממשכו את גרעיני הזרע ובהם מעורב גם החול מעל קבר אמו בצפון הרחוק. לאט לקצב פסיעותיו הוא משוטט בשדה החום, צעד צעד. בתנופת יד עדינה הוא זורה את הגרעינים ימינה ושמאלה. כל תנופה מספרת על הקשר הפורה, אל רגבי אדמתו, על הדבקות החול הפורה אל אדמת המולדת.

בפסיעתו גבר קשרו אל הקרקע אשר על פניה ישוטט, אשר בה הוא טומן את גרעין הזרע למען יעלה לחיים חדשים.

ובצעוד דוד על פני האדמה החומה יובילוהו רעיונותיו אל שעת צאתו מן העיר הגדולה שבצפון לפני ארבע שנים. הוא זוכר את ימי הנסיעה על פני גלי התכלת של הים התיכון עם אהובתו רחל ועם בני הנעורים יוצאי הבית האפור ,את שעת בואו אל חוף המולדת, את קבלת הפנים הראשונה מצד אשת הנדיבות הזקנה על אדמת ארץ מולדתו! הוא זוכר את תקופת העליצות שביצירה בחנוך הבנים בגבעת נוה שאנן ליד מפרץ חיפה, הוא זוכר את רחל בחירתו אשר נשאה לו לפני עלייתם בבית הכנסת הקטן אשר בבית הקברות בצפון. הוא מעלה על לבו את דרך יסוריה אל בני עמה בגולה ואת דבר הלקחה ממנו בראשית אשר אמהותה. לעיניו עומדים הקברים הפתוחים שבבית הקברות הקטן בחניתה, אשר אליהם הורידו את אשתו רחל ואת אחיו ראובן אשר נגזלו ביום אחד בראשית הבנות ישובם. הוא הרהר בהתפתחותו של בנו יפרח אשר נשאר לו מרחל ואשר רות תגדלו ותטפחו, כל יום בחיי הילד הוא גם יום שגשוג וגדול בחיי הישוב. דוד זוכר גם את החברים הצעירים גבריאל ונחום

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

ואחותה רחל כקרבנות המולדת, כי ידיד נעוריה דוד שכל את אשתו האהובה ואת אחיו היקר בשעת עמל בנינם.

דומיה עמוקה משתרעת בחדר הקטן בצריף. גדול היגון האופף את שני האנשים הצעירים אשר הקריבו את היקר להם ביותר בשעת המצוקה ובשעת הקרב על כבוש המולדת. בלב דואב משכיבה רות את בן אחותה בסל הזעיר ליד ישובה, בת מריה השוכבת בשלווה.

מעבר לבית נשמעים בדומיה צעדים כבדים ואטיים. רות מרגישה כי החברים נושאים את מטת ידידה המת ושמים אותה ליד הבית. היא יוצאת במרוצה לראות באחרונה את ידיד נפשה אשר נקשרה אליו לכל ימי חייה. על ידה עומד דוד הצופה ללא תנועה בחורון פני אחיו המת, הוא נפרד ממנו, מאחיו ידיד נעוריו זה עשרים שנה.

שני הצעירים עומדים דומם זה ליד זה, גדול יגונם מנשוא. כבד הוא מתת לו ניב. חשים הם כי אהבתם לארצם ואהבתם לדור העתיד בארץ מולדתם נקנתה בקרבנות שאין למעלה מהם. חשים הם מתוך כאבם ללא גבול, כי עליהם לפתח כוחות לעתיד, לגדל את בני ידידיהם לחיי החברה כפי שחלמו רעיהם נוחי נפש עוד בהיותם בגולה, חברה אשר לא היתה כמוה לסבל קרבן, למאמץ הכוח. חשים הם כי לא יפוג כאב זה כי אם בהשתקעות מלאה במולדת, בהגברת מסירות הנפש האחרונה לעמם על החיים האישיים, בהיקלטות גמורה בארץ חלומותיהם הנכספת, אשר היתה למציאות, למען יצמחו מקרקעה חיי עתיד לבניהם.

כתף אל כתף נפרדים דוד ורות מאת פני הגבור הצעיר ראובן. הם חוזרים הביתה ורואים לאחרונה את רשמי פניה של האם הצעירה רחל.

בדומית המות אשר לפרידה בוקע פתאום צעקת התינוק יפרח, ואלישבע תשיתהו אל שדי היולדת מריה אשר חזרה אל עמה והמיניקה את שני הילדים שבישוב הצעיר.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

ופקוד דוד יקירי על נשי חניתה להכין לרחל ולאחת מרעותיה מבין הפליטים יצועים בבית הלבנים כי שעת הלידה קרובה.

דוד מוסר למאיר חברו את המשכת בנין הישוב, על רות הוא מטיל את הדאגה לשתי הנשים ומודיע לרופאה כרמלה על מצב היולדות. הוא עולה אל מכונית המתישב אשר ובמהירות סערה טסה המכונית בדרכה, במורד נתיב הסלעים הבודד, ברחובותיה השוקקים של העיר חיפה, במסילה הרחבה בין הישובים המוריקים אשר בשומרון, בדרך העיר הערבית הקדומה לוד. עד הגיעו אל המושבה הגדולה רחובות. את קרניה היוקדות שולחת השמש אל השפלה. עם צהרים הגיעה המכונית אל בית אשר. בלוית העסקנית יוכבד המצפה לו זה שעות נכנס דוד אל הבית הקטן ונגש אל יצוע ידידתו החוזרת אליו רחל. במבט אלם מקיף מושיטה לו רחל את ידה. בזהירות מעלים את שתי הנשים מיצועיהן, מביאים אותן אל מכונית החולים ומציעים להן שם משכב נוח לנסיעתן אל ישוב הסלעים. אלישבע יושבת מן הצד בין רחל ובין מריה. דוד יושב ליד הנהג ושוב נסיעה אטית עד מעלה חניתה. שם מקדמות את פניהם רות והרופאה כרמלה וחברות הישוב. במתינות מביאות הן את הנשים אל בית הלבנים אשר שם נכונו יצועיהן וכלי המילדת. הן משכיבות את הנשים במקומותיהן וכרמלה הרופאה מתיעצת חיש עם אלישבע המילדת בדבר הכורעות ללדה. הן הכירו כי לרחל נכונו שעות קשות בלדתה. כרמלה ורות עומדות ליד יצועה ובו בזמן דואגת אלישבע למריה. דוד עומד למרגלות מטת רעיתו אשר שבה למען העניק חיים לבן בטנה בשעת הקמה ישובם. בעוד שתי הנשים חולות יורדים דמדומי הערב על פני חניתה. כוכבים ראשונים מזהירים ברקיע בלדת מריה בת ארץ ההונגרים בת אשר קראה את שמה ישובה, לאמר: השבה אל מולדתה. אלישבע מטפלת באם ובבתה. יגעה. יגעה צונחת מריה בתוך המצעות בבית הלבנים אשר בקבוצה בני עמה תחת כוכבי שמי מולדתה החדשה.

אך רחל עודנה אחוזה בחבלי לדה. הקפיצה מתוך האניה אל הגלים הקרים, המלחמה במשברים עד הגיעה אל היבשה החלישו את כוחותיה והעתיקו את הולד במקומו. בכל מאמציה נאחזת היולדת באחות האהובה התומכה את תנועותיה ואוצלת לה מכוחה. רות משתלדת לעודדה, להקל את יסוריה ומכאוביה.

פתאום פורצות יריות בדומית הלילה. כל אחד חש, כי התקפה חדשה מסכנת את שלום הישוב הצעיר בשעה שבנו בכורו של הישוב החדש יוצא לאור העולם.

בעצם דאגתה לאחותה מהרהרת רות בחברה ראובן העומד בראש פלוגת המגן בחניתה. היריות נאלמות מעט מעט ומרחוק נשמע קול מספד החברים. ליד יצוע אחותה נלחמת רות על חיי בן אחותה המתרקמים עתה ובה בשעה היא מרגישה כי המולדת האהובה הנכבשת בעמל דרשה קרבן חדש, את רעה ראובן, אבי העובר אשר תשא עתה במעיה. בכוח הבלגה אשר לא ישוער עוסקת היא עם הרופאה כרמלה ליד מטת אחותה. את כל מיתרי רצונה היא דורכת למען תמלא את תעודתה. לאחר מאמצים רבים אוחזת כרמלה את הרך הנולד בידיה, בן אשר הוריו קראו את שמו יפרח. רות צופה בעיני אחותה מתוך חבה והשתתפות באשר אמהותה, אך פתאום עוצמת רחל את עיניה ונשימה פוסקת. בזריזות מוציאה רות את הילד מידי הרופאה ותומכתהו ברגעי חייו הראשונים ואת אחותה המתעלפת היא מפקידה בידי כרמלה. היא פונה אל השולחן אשר שם הכלים לטפול ראשון בילד ונכונה היא לרחצו רחיצה ראשונה. ברגע זה מגלה היא את תנועת חברה דוד, היא רואה את ידיו הפרושות אל אחותה הגוועה ופתאום היא תופסת כי בשעה אחת נפלו חללים שתי נפשות הקרובות לה ביותר, ידידה ראובן

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

המולדת, אדמה זו, אדמה סלעי פרא מוליכה אותנו אל מקום חנותנו. קרקע זו המצפה זה אלפים שנה לגאולה — סמל בה לחיי עתידנו. גם אדמת הסלעים אדמתנו היא, חלק ממולדתנו אשר ממנה נפיק זרע וקציר. עם הולם פעמינו על קרקע זו אשר היכה ממנודה זה דורות רבים מתעורר הסלע הרודם וחיים מתחילים מפכים על פני האדמה. עם כל אחד מצעדינו מתעוררת בתוך הטבע סביבנו הכרת שיבת עמנו. הצפרים בעצים, הפרפרים והדבורים, השיחים והפרחים. הקוצים והדרדרים, הנשרים בקניהם והלטאות בנקיקיהן — כולם אלינו יקראו : מה מתרחש פה השב ישראל אל מולדתו, החוזר הוא אל הרי הגליל? ופעמי אורחתנו יענו להם: אמן ואמן ! ישראל חוזר למכורתו מלא תעצומות. הנה פתרון חלומנו, לכבוש יחדו את המולדת. אך ללא קרב לא תקום לנו המולדת לנחלה. בסלעים ובשיחים אורבות כנופיות האויב, הזומם להרחיקנו מעל מפעל בנינו. עלינו לגאול את הקרקע מתוך האבקות מתמדת עם כוחות השודדים היושבים למו ארב ואומרים להכרית את מפעלנו בעודו באבו. לפנינו נושאים את משא הקורות והנסרים להקמת המגדל אשר מעליו נצפה יומם ולילה למען הגן אל אחינו אחיותנו, על בנינו ועל ביתנו לשמרם מדמדומי בקר עד דמדומי ערב, להכשיר את אחדותנו בישוב, לגאול את הקרקע לבנינו, לדור החדש.

ופתאום נעצרת השיירה. העולים הראשונים הגיעו אל מקום חניתה. המכונית העמוסה יריעות אהלים עלתה על מרכז הככר והוחל בתקיעת האהלים, משכנותיהם הראשונים של המתישבים. בקצה הככר נעצרת קבוצה אחרת, שם המכונית עם החומר לגדר התייל לסמן את גבול הכפר הקבוצי החדש. יצירת הישוב החדש נעשית מציאות. הוא נחרת המפת ארץ ישראל. במעדר הראשון אשר הורד ממכונית כלי המלאכה אשר הגיעה בינתיים אל האהלים נתקן השביל הראשון ההרה למען הקל את העליה לבאים. אל המעין הצלול שבקרבת המקום נקבעים הצנורות לשם הספקת מים לישוב.

דוד מנצח על מלאכת הבניה, פוקד ועוזר, מסמן את הנקודות לפי התכנית וצופה את פני סביבתו. הפעולה בחברת רעיו , תנועתו הזריזה מפנה לפנה אוצלות לדמותו גודל וגבורה, הוא חש את עצמו מלוכד בתוך החברה בעיצוב פני ישובו.

ובינתיים חש המתישב אשר מן המושבה רחובות ההרה אל הנקודה החדשה חניתה ואתו הבשורה. מכוניתו טסה ללא הרגע קדימה דרך הסלעים, על יד גדר התייל החדש הוא יוצא ממכוניתו ושואל לדוד ראש מלאכת הבנין. מביאים אותו אל המקום אשר שם הוא עוסק עם חבריו בהקמת מגדל הצופים החדש אשר תפקידו להזהיר באיים סכנה מצד כנופיות אויבים המתקרבות.

" שלים עליך, דוד אחי — מקדם הוא את פניו — הן הגיעו לאזנך שמועות על אנית פליטים עם גולים מבני עמנו אשר באה אל מימי מפרצנו. שני ימים ושני לילות עברו עד אשר הצליחו אחינו אחרי מלחמה עזה בגלים להגיע אל היבשה ועד אשר מצאו דרך בערבה בנדודו עמל ואלם בחשכת הליל אל ישוב יהודי ועד אשר הביאום אל מושבתנו רחובות אשר בשפלה. בין הבאים גם חברתך רחל, דוד יקירי. היא אשר הוציאה את הגולים ממצוקתם בגולה. הנה היא ספונה בביתי ומחכה לשעת חבליה. אותי שלחה להביא לך את הבשורה למען תחוש אליה ותביאנה הנה וראה בנכם את אור החיים על אדמת ישובכם בשעת הבנותו. כל בקשותינו כי תאות לטפול בבית החילים היו לשוא. אליך היא דורשת בשעה זו, שעת הוולד בנכם. באתי לקחתך במכוניתי למען תגיע אליה בהנשאך חיש קל בדרכי הארץ. במושבה מחכה לנו מכונית העזרה הראשונה של "מגן דוד אדום" והמילדת אלישבע אשר תלווה אליכם. לפני צאתנו הואל

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

התישבות

באותם הימים, ימי המצוקה הגדולה לעם הנודד, בימי חורבן משכנותיהם הישנים בגולה ובימי האימים למשכנותיהם החדשים בארץ ישראל, באחד מאותם הימים העפיל טור ארוך בשבילים גלמודים בהרים הצחיחים בצפון הארץ אל גבול הלבנון. מזבולון הישוב הקבוצי של השומרים בקרבת קרית העובדים השתרכו מכוניות נוסעים ומכוניות משא, פרדים וסוסים אל המקום אשר שם עתידה להבנות חניתה. השיירה העבירה משאות כבדים, כל הדרוש להקמת ישוב בני אדם על אדמת סלעים. מאה בחורים ובחורות בני חיל לוו את הטור. הלא הם מתישבי המקום החדש אשר ייכבש על ידי העם העובד בארץ ישראל. עם המתישבים בנתיב ההר קבוצת ידידים מישובי העמק אשר היו נכונים לסייע בהקמת הנוה החדש העתיד להכונן תוך ימים מועטים ולהגן על המתישבים החדשים בשעות הסכנה הראשונות. שבעים שומר לוו את הטור, ומאה בנאים מבני העיר פסעו וכלי מלאכתם על שכמם למען השתתף במפעל. ובקצה הטור צעדו נציגי המוסדות הלאומיים מעיר בירת הארץ, מירושלים.

המעפילים הפנו את מבטם אל רמת חניתה על גבול הר הלבנון. השיירה נטתה מדרך המלך, מן הכביש המוליך אל בירות, עיר בירת המדינה השכנה אל שביל סלעים אשר בו פסעה בעמל רב. לעתים נעלם הנתיב והטור חפש לו דרך צעד צעד בין סבכי שיחים. מרגע לרגע מתגלה מראה חדש ממראות הארץ, מרגע לרגע מתחלף מקום הנקודה החדשה שבהרים בתוך נוף המולדת, נגלה חלק זה או חלק אחר מן העיר ההומיה חיפה, מנמל הקדם עכו, מן הישוב החדש בנהריה וממדרוני היערות של הר הלבנון. זה אלפים וחמש מאות שנה לא דרכה כף רגלו של יהודי על אדמה זו. לא זרע בה האכר העברי, לא נטעה שם יד אשה עבריה, לא נולדה שם נפש יהודית ולא מצאה שם נפש יהודית את מנוחתה האחרונה. והנה יתרחש הפלא בארץ הגאולה. היום יוקם במקום זה בבדידות עולם הסלעים ישוב חדש לעם היהודי, יכון נוה חדש לחברה.

תוך שעות מועטות, בן יום, מעלות השמש ועד שקיעתה יוקם הכפר העברי חניתה על אותות גבולותיו, ועל גדרותיו, מגדלי צופיו ובתי לבניו, אטמיו ורפתיו, אולם סעודותיו ובתי ילדיו, על מתקני מאורו ועל אהליו, על מכונות החרישה ועל בתי האמון. בן יום ישוב אשר ידידיו הכינוהו לחלקיו בעמל שבועות רבים, את הקרשים ואת האבנים, את הגדרות ואת התייל, את היריעות ואת המחרשות. התכנית עובדה כל פרטיה ודקדוקיה.

המלאכה חולקה, לכל דבר נקבע מקומו. כל מעפיל בטור זה יודע את מקומו בשרשרת היוצרים, הוא יודע את המקום בו יועמד פעלו.

ובתוך הטור רוכב דוד על סוסו השחור כשהוא מסייע ומפקד, מסיר מכשולים, מאמץ כושלים ומראה את הדרך אל המטרה. עליו הוטל התפקיד לקבוע גבולות, לשאת ולתת, לבקר ולסדר. אחיו הצעיר ראובן בין שוטרי השיירה, בכל פסיעה הוא צופה אל האויב, מפקד על ההגנה, שומר את הנשק, מוליך את השומרים אל הנקודה.

רות פוסעת בתוך קבוצת בחורות ליד המכונית הקטנה לעזרה ראשונה מטעם "מגן דוד אדום". היא חובשת פצעים, מושיטה תרופות, תומכת נשים. היא פוסעת דרך חירות ועוז בשמלתה העשויה בד כחול וסודר כחול על מחלפותיה האדמדמות. היא חוזרת לאחור עד הגיעה אל קצה הטור אשר שם בקבוצה האחרונה צועד גם ידידה ראובן המאסף להגנת כל הטור. יחד עולים הם במעלה ההר הזקוף אל משמר גבול הארץ. רוח נלוית אל ידידה בברכת צהלה: "היום הזה הוא יום התגשמות חזון ילדותנו. היום אנו צועדים יחד להתישבות על אדמת

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

העסקנית הקשיבה לבקשות רחל. היא רשמה את כל הפרטים בפנקס עבודתה. עוד היום עליה לבוא בדברים עם שאר העסקניות בכל ישובי הארץ לשם מתן עזרה משותפת לאחים הפליטים. יגעה שקעה רחל במטתה וחכתה לדוד ידידה אשר יצא לפני ימים מעטים להתישבות במשמר הגבול בקצה הארץ ואשר יבוא עתה לקחת אותה ואת ידידתה מריה אל ביתם בהרי הגליל העליון.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

סוף סוף מתקרבת הספינה אל החוף. קברניט הספינה אינו בטוח בהשגת מטרתו. אין הוא יודע היכן יעגון. היכן בטוחים הנוסעים מפני האויבים בארץ, היכן מצויה רצועת חוף קטנה אשר בידי בני עמם. ופתאום הבחינה עינו רצועה כזו. הוא חותר אל החוף עד כמה שיוכל. אשון לילה. מסביב אין כל נצנוץ אור. בעזרת גברים אחדים פוקדת רחל על העליה מן הספינה, על השחיה אל היבשה כשהתרמיל צמוד אל השכם. קבוצת צעירים קטנה שוחה ראשונה למען הקל את הגישה לאחרים. פעוטים נשואים בזרועות הבוגרים. אנשים באים בימים חוגרים את שארית כוחותיהם ועוברים בחירוף נפש. לבסוף מתלכדת הקבוצה על חוף הים ובבגדים ספוגי מים הם פוסעים לאטם קדימה. בשבילים לא נודעו הם רואים את עצמם כמתוך מדבר. מרחוק מתגלה לעיניהם כפר והם מתאמצים למצוא להם מפלט באהליו ובאסמיו. אחדים מרחיקים נדוד, אך שוטרים יתפסום ויאסרום. אך בידם יעלה להמלט ולפתע נפגשות הקבוצות הבודדות בישוב יהודי קטן בעמק השרון. תושבי הכפר מברכים את הבאים בהסברת פנים ומביאים אותם מתוך שתיקה אל בתיהם ואל הישוב הגדול הקרוב ישלחו שליחים להזמין מכוניות מחברות התחבורה למען יובאו העולים אל ישוב בטוח בתוך עמם. בעוד מועד הודיעו השליחים על המאורע. יוכבד העסקנית עובדת עם קבוצת נשים בהמצאת דירות, בהכנת אמבטאות וכלי לבן ובעריכת הסעודה לעולים. בחשכת הלילה באות מכוניות להוביל את העולים. במעגל רחב יקיפו התושבים כל מכונית כל אחד קולט את אורחיו ומכניסם אל ביתו. רבים מן המעפילים אינם עוצרים כוח להוציא הגה מפיהם, כי מיוגעים הם מעמל הדרך והנדודים. רבים הבוכים המושיטים את ידם בתנועת אלם אל מארחיהם. אחרי מאמצי נדודיהם לא יוכלו ליהנות מן הסעודה הנערכה להם ואין כוח בהם לספר למארחיהם על גורלם. הילדים שנלאו מאד שוקעים מיד בשינה עמוקה. בקשי תופסים פליטים אלה, כי הגיעו סוף סוף אל קצה דרך יסוריהם. האמן לא יוכלו כי מעתה חיים בין בני עמם, כי הם מקבלים את פניהם וכי חשים הם לעזרתם. רחל היתה האחרונה לעזיבת הספינה. את כל כוחותיה אזרה כדי לעבור בעצם ימי הריונה בשחיה בין הגלים הנסערים אל החוף. בעמל שרכה דרכה על יד מריה בין שאר אחיה ליסורים. כאשר הובאה אל בית מארחיה, אל אשר בעל המטעים חשה כי כוחה עזבה. היא בקשה להודיע לרעה דוד במקום ישובו החדש, כי בבוא ויקח אותה ואת מריה העומדות ללדת. רוצה היא כי בנה יראה את אור החיים על האדמה אשר תהיה לו למולדת מתוך כבוש בעבודת הדור. שעה ארוכה ישבה עם יוכבד העסקנית וספרה לה על גורלו ועל מצוקתו של כל אחד מן המעפילים ונועצה אתה על דרכי העזרה לכל אחד מבני עמה. רחל מבקשת את יוכבד כי תמציא מקום בבית האמהות לאם הצעירה אשר ילדה לפני ימים מעטים וכי תמסרנה לידי האחות שושנה בירושלים למען תחלים הבת הרכה והחלושה ולמען תוכל אמה להניקה מחלב שדיה. היא מבקשת את יוכבד כי תדאג לדן הצעיר אשר אין לו בארץ לא קרוב ולא גואל למען יתקבל אל בית הספר למלאכה שבקבוצה החקלאית בעמק למען ילמד העלם עם חבריו ולמען יתמזג גם הוא בעדת המתנחלים. היא בקשה את העסקנית לתת מהלכים לפרופסור הזקן עם אוצר ספריו אל רעו למקצוע אשר בבית המדרש העליון על הר הצופים העוסק שם בחקירת הלשון העברית. היא בקשה למצוא לקרל העלוב, לבן בלי ארץ זה, משפחה בתל אביב העיר היהודית אשר בה יוכל להרחיב את ידיועתיו ולסגל לו את אחת המלאכות. היא משיחה את הדאגה לשלום המשפחות מברין [ברלין?] והיא מבקשת לעזור להן להעלות את בניהן העזובים שבגולה. היא נועצה עם יוכבד על אפשרויות עזרתה לשאר הנוסעים הנעקרים למען יצטרפו אל עדת בני עמם. יוכבד

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

היא מצאה את הנער דן בן החמש עשרה אשר השקיף בעינים נוצצות וכמהות למרחקים. היא פנתה אליו בשפת ארצו, אך הוא השיב לה בצלילים רהוטים בלשון האבות. " מאין תבוא, דן הצעיר? — אמרה אליו — היכן הוריך, היכן אחיך ואחיותיך. רואה אני והנה בודד וגלמוד אתה פה באניה. בני משפחתך אים?"

" הורי מתו עלי בעודי קטן — השיב דן — אמי מתה בעיר הצ'כית אשר בה נולדתי ואבי מת עלי לפני ברומניה. הוא יצא את הארץ בה נתאלמן מאשתו ויבוא אל עיר בירת רומניה להקים שם בתי חרושת חדשים. יחד חיינו ויחד תיכנו את תכנית חיינו בעתיד. תלמיד הגמנסיה הייתי וכוונתי היתה להוסיף ולהשתלם בארץ האיים שבצפון, אשר שם עובדים במכונות ובשיטות חדישות. אך לא הספקתי לסיים את חק למודי עד שמת עלי אבי בשבץ הלב ביום מותה של אמי, כי מאן אבי להתנחם על מותה. ואני נשארתי לבדי בעיר הזאת. אשה ממשפחתנו אספתני אל ביתה. אך הואיל ולא נותרו לי אמצעים ללמוד ולהשתלם הובאתי אל בית מלאכה. אך לא זו היתה הדרך אשר אויתי. ברצוני היה ללמוד ולהתפתח כדי ליצור כאשר היה את רוחי ואת רוח אבי. שמעתי על סיעת יהודים העולה לארץ ישראל. ידעתי, כי מתרקמים שם חיים חדשים, כי שם אפשר ללמוד ולפעול כאשר קוינו בהיותנו ברומניה. הצטרפתי אל תנועה זו ואיש נדיב אחד מבני עמי שלם את הוצאות עלייתי. ידעתי, כי ימים קשים נכונו לי, אך הדרך החדשה מושכת את נפשי. שמעתי על ספינות מסחר כענף חדש במשק העברי הצעיר. ברצוני להיות ספן המביא את מוצרי ארצו לכל חלקי תבל. והרי ברכה אחת צפונה בדרך זו של הספן : לעולם לא ישאלוהו למדינתו ולאזרחותו. ויהי נא חלקי כחלקם של מיליונים המעבירים את סחר ארצם אל נמלי עמים אחרים והשבים מפעם לפעם אל מולדתם".

החיים באנית הפליטים הולכים וקשים. מי השתיה מועטים ולרחיצה אין מים כלל. שארית המים מתחלקת למנות זעומות לשתיה ולבשול. מלאי המזון הולך ומצטמצם. מיום ליום פוחתת מנת האורז. מחלות מתפשטות מסביב: לראשונה הן תוקפות את הפעוטים; מתפשטת האדמת. אין אמצעי רפוי, אין מזון הראוי לשמו. רופא עמל להחיש ישועה לילדים, אך במה יושיעם? יללת הקטנים גוזלת את מנוחת האמהות. אין כל אפשרות לטפול של ממש. ובאחד הלילות — מקרה המות הראשון. בסתר נושאים את גופת המת אל ירכתי הספינה ומטילים אותה הימה. בחשכת הלילה מהדדת הקריאה הנושנה אשר לעם היהודי : "שמע ישראל, יהוה אלהינו יהוה אחד! " הספינה הקטנה נטרפת בסערה. כל הנוסעים נתקפים במחלת הים, רחל משתדלת לעזור באשר תוכל. היא כנסה סביבה קבוצה קטנה של צעירים, היא מנחילה להם את ראשית ידיעות העזרה הראשונה והטפול בחולה והיא מתאמצת לחלקם בפנות הספינה השונות למען יהיו לסעד לכושלים כאשר יוכלו. פתאום נדרשת רחל לרדת אל המדור התחתון שבספינה, למדור המעופש והמחניק. שם עמל הרופא בטפול באשה הכורעת ללדת. רחל תתמכנה בחבלי לדתה והיא משתדלת להקל את יסוריה. ילד עברי יוצא אל החיים במצוקה וביסורים, באניה טרופה בין גלי הים הסוערים, בין אנשים תועים ללא מולדת, אשר אבדה תקותם ודרכם נסתרה. הוא נוסף אל עדת עמו הקטנה במסע גשוש לעת גבור המצוקה, כאשר לא היתה זה אלפי שנות גלות. רחל משפרת את הנולד. ההורים קוראים את שם בתם הרכה תקוה. משמגישים לראשונה את הפעוטה אל שדי האם ומשפותחת זו ביניקה מתוך תאוה יקרנו פני האם הסובלת באשר אם מיניקה, כאשר יקרנו פני האם הצעירה היולדת את בנה בנוה שלום בתוך עמה.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

צעירה בת שבע עשרה, אשר ברחה מפנה נדחת במדינת הונגריה, פנה אשר באה בעול המלכות השלישית.

במבט עין אחד הכירה רחל כי נערה צעירה זו הרה. היא חבקתה וישבה אתה על גבי שמיכה במעבר הצר שבאניה. "ספרי לי נא על ענותך! בקשה — את נודדת ללא בעל וללא הורים, ללא אח ואחות אל עולם אשר לא ידעתו, אשר יסובך בשעת משבר, בה תעניקי חיים לילדך. צעירה את ומבנה גופף עדין ולא הסכנת בפגעים ובעמל, בסחי ובעזובה. התאמרי לי מאין באת ואנה תלכי?"

ומרים השחרחורת השיבה בלחש :"בת אני להורים יהודים מהונגריה אשר ישבו בכפר קטן במחוז הספר ופרנסתם על טחנותיהם אשר ספקו להם את מחתם בשפע. את עמנו העברי לא ידעתי, לא ידעתי את מנהגיו ומצוותיו, את מצוקותיו ושמחותיו. בכפר ישבנו וחיינו חיי אחוה עם שאר התושבים. חגונו את חגיהם ואתם התפללנו בבתי אלהיהם. אהבנו את בני העם הפשוט הזה אשר נתן בטוי ליסוריו ולגילו בצלילי כנורו ובנעימות שיריו. אתם רקדנו ואתם התאבלנו. מראשית נעורי אהבתי את מיכאל הצעיר, בנו של בעל אחוזה גדולה אשר בשבילו עבדו טחנות אבי. יחד טפלנו בפרה הממליטה ובולדותיה, יחד סייענו בימי הקציר בשדה ולבותינו פעמו זה אל זה ברגשות אהבה צעירה. והנה באה תקופה חדשה לארצנו ומחוזנו עבר לעם הסלובקי אשר העמד תחת שלטון עריצי המלכות השלישית. גם על כפרנו חלו החוקים המפרידים את בני האדם בעל כרחם לגזעים ולעמים. בלשי השלטון החדש ארבו לחיינו ולמעשינו, ואני וידידי שוב לא זכינו להתקרב זה אל זה באהבתנו הצעירה. קשתה עלי הפרידה ואגמור אמר לעזוב את הארץ ולבעבור לא יקרה אסון את ידידי הצעיר. החלטתי לנדוד עם שאר הפליטים אל ארץ אבותי, אשר לא ידעתיה ואשר היא זרה לי עד היום. אך פעם אחת לפני הפרדנו לכל ימי חיינו נזדמנו לשעת פרידה, פרידת נצח. ידענו כי לא נוכל עוד להפגש בחיינו וכי דרכינו נפרדות לחלוטין לקראת העתיד. הרגשנו את כל עוצם אהבתנו וכי לא נוכל לשכוח את אהבתנו הרעננה גם בארצות מרחקים. אך לא יכולתי להשיב ריקם את פני ידידי בבקשו בקשת אלם על התמזגות אחרונה. נטולת רצון שקעתי בזרועותיו וכשהאיר השחר עזבתיו וצרורי בידי ואלך ברגל אל העיר הקרובה למען מצוא את דרכי אל הארץ הרחוקה. ללא אמצעים שוטטתי. דאגת ההורים היתה לשוא, כי החוק החמיר ולא נתן להוציא אף מעט מן הרכוש שנרכש בעמל שנים רבות אל ארץ הנכר. בשעת הפרידה קלעה אמי בתוך מחלפותי הכבדות שטר כסף ממדינת נכר. בכסף זה השתדלתי לנדוד הלאה עד בואי אל העיר ברומניה אשר שם מתכנסים הפליטים להפלגתם. ירחים עברו עד השיגי את מטרתי. ואז חשתי כל לא לבדי אני עולה אל הארץ החדשה, כי במעי טמון זרע ידידי, פרי התמזגותנו. בעוד חדשיים תחול הלדה. נתנו תקוה בלבנו כי בעוד חדש נגיע אל חוף המולדת החדשה. קשה עלי הנסיעה בים וגופי הרך סובל פה במצוק, באניה הקטנה, יסורים אין קץ". "ברצוני לבוא לעזרתך " — אמרה רחל — בואי אתנו אל אדמתנו. אחות אני לגורלך. גם בי מתרקם יצור חדש, זרע ידידי . על קרקע חדשה נכבוש לנו את את המולדת. קשים ודלים יהיו חיינו, אך מחסה גג מעל ראשנו, אדמה וכלי מלאכה יינתנו לנו. בואי אלינו והספחי לעדתנו. ובשעת משבר בנים נהיה יחד!" בעיניה הנוגות של מרים הצעירה נראתה התעוררות קלה. את ראשה הרענן הרכינה אל חיק רחל. זרם חיים אמיצים ורעננים עבר בין שתי הנשים אשר נשאו את פרי בטנן אל ארץ מולדתן. רחל הציעה למריה משכב ותצעד משם אל עברם של אחרים, אחים לסבל במסע המיגע.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

התקרבה אליה תחת משמר בולשי המדינה. הסירה קלטה את המסכנים ואת האומללים הללו והביאתם אל היבשה, אשר שם עליהם להתחבר מחדש אל חברת האדם. עשרה גברים שבע נשים ושמונה ילדים מצאו להם מקום בסירה אשר חתרה בחשכת הלילה אל היבשה. שם עמדו עגלות אחדות נכונות להוביל את הגולים אל התחנה הקרובה אשר שם ימצאו קשר אל הדרך אשר תוליכם אל מולדתם.

הפליטים נסעו בה בדרך אשר באה רחל בארץ הטרשים השוממה אשר לעם יון עד הגיעם אל אחד הנמלים הקטנים. שם חכה להם מלווה אשר הביאם מיד אל אנית הפליטים. האניה היתה כלי שיט זעיר אשר בלה מרוב ימים ואשר הכיל מקום למאתים איש. בעלותם על הספון מצאו הפליטים שם תנועה נרגשת, מאות בני אדם התרוצצו שם בערבוביה. הם שאלו למקומותיהם, לסדר ארוחותיהם, למקומות הרחיצה. פליטי אנית הדנובה היו האחרונים לרדת אל האניה. המלווה חלקם בין הקבוצות אשר עמדו במשטר קפדני ואשר סמנו כל אחד את מקומו על גבי שטחו המצומצם של ספון האניה. נשים וילדים נתנו מקומות משכב באולם גדול אחד. כל משכב מיועד לשלוש נשים ולילדיהן. הגברים והבתולות נאלצו להסתפק במקומם על הספון בלבד. המקום היה כה צר עד שלא הספיק אלא למעבר אחד במבואות הצרים בצלעות האניה. חמש מאות איש נתכנסו שם, רווקים ומשפחות מכל ארצות אשר פלטו את בניו האומללים של העם היהודי מחברתן ולא נתנו להם מקום עבודה ומרגוע, מקום לתורה ולמחיה. רבים נתחייבו חובת גלות, פקודה אשר לפיה עליהם לעזוב את הארץ תוך ימים מועטים. מיעוטם של הפליטים בא מארצות אשר בהן לא נתניה עוד פקודת גירוש היהודים, אך מרחב מחיתם כה הוצר עד כי לא יכלו עוד לנשום שם.

יהודי אחד בעל יזמה שכר על אחריותו הוא מתוך סכון רב אניה ישנה ודאג להעברתה אל עיר הנמל ביון תמורת תשלום אשר בלע את שארית רכוש המהגרים. ידוע ידעו הפליטים, כי בהגיעם לארץ ישראל לא תהיה פרוטה בידם ועליהם לסמוך על הגורל, כי ייקרו להם אנשים מסבירי פנים אשר יושיטו להם עזרה. נערים וזקנים היו בחבורה זו, חיילים ונכים, שופטים ופושעים, בעלי נכסים ואורחים פורחים, מלומדים ואומנים, סוחרים ותגרים, שתים עשרה לשונות נשמעו מפי הנוסעים והנמלטים. בני עם אחד לא הבינו איש את שפת רעהו. אחוזי אימה הרהרו כל אחד ביסוריו אשר עברו עליו ואכולי יגון העלו על לבם את גורל קרוביהם אשר הוטל עליהם לעזבם. קרל הצעיר ברח ממחנה הרכוז בארץ ההפקר. אמו מתה במחנה נורא זה ואביו גסס שם. שלושת הרעים מברין [ברלין?] נשיהם נאלצו לעזוב את ילדיהם בארץ האויב, כי אנית הפליטים מאנה לקלטם. מתוך חרדה שוטטו במחבותיהם על עוללים, נואשים ומפקפקים אם עוד ישובו ויראו את בניהם. זקן כבן שבעים, מלומד, בקי בתשע עשרה לשון, כחוש ומרוד ישב על גבי ארגז והגה ללא הפוגה בשארית רכושו, שרידי ספריו אשר הציל בחרף נפש למען יוכל להמשיך בחקירותיו בכל ארץ אשר ייקלע אליה. יומם ולילה ישב הישיש על גבי הארגז ללא תנועה וללא דאגה לגופו ולמלבושו. עיניו צפו ללא חשך אל גלי הים הנושאים אותו אל חוף לא ידעהו. באחת הפנות קרם חכם משפטים אשר סייע בשעתו בדבריו הנמרצים לזכות אלפי נאשמים. עתה משולל חירות ופליט משוטט בספינה זעירה מבלי אשר ימצא לו מקלט.

רחל השתדלה לבוא במגע עם אחיה ואחיותיה בני עמה, להתחבר אליהם, לשמור על שארית כוחות חייהם ולהכינם לגורל עתידם. היא נתקרבה אל מרים השחרחורת , נערה

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

כבת עמה דמתה לבוא אליהם, להתקרב אליהם, לנסות להבין לנפשם, למצוא להם מקום במולדת, לדבר אליהם תנחומות במצוקתם וביסוריהם ולעמוד לימינם בסכנות הדרכים. מי יתן כנפי נשר אלניה למען תגיע במהרה אל מחוז חפצה!

לבסוף נתגלה מרחוק נמל קונסטנצה, עיר חוף הים אשר למדינת רומניה. רחל מהרה ותצא מן האניה. קל היה מטענה כי לא לקחה אתה אלא את הנחוץ ביותר. חיים סואנים שקקו בנמל אשר שמש מקום מעבר לנוסעים אין מספר מארץ המערב הנמלטים על נפשם מאימת גורלם והמחפשים מפלט להם בארצות אחרות. אניות כל העמים עגנו בחוף ים זה.

מחוז חפצה של רחל — ספינת המשא העלובה על נהר הדנובה, כלי שיט מוזר זה אשר לא היה כמוהו בתולדות העמים. היא עלתה אל הרכבת בבית הנתיבות הגדול ותסע בדרך מדינת הונגריה אל נהר הדנובה ומשם אל המקום אשר שם שוטטה ללא תכלית בשטח הפקר ספינת הפליטים האמללים. והנה ראתה רחל את עצמה בסירה נושנה וקטנה אשר לתוכה הוקאו בני עמה, כי לא נמצא על על פני ארץ רבה אשר יתן להם לבוא לתוכו למען יחיו ולא יגועו.

בסירה זו שוכנו בצפיפות איומה מאתים וחמשים איש ללא קשר אל העולם מסביב, ללא מקום לפעולה, למנוחה ולנופש. על הספון רבצו בערבוביה כחיות השדה בני אדם אחד על גבי חברו. המזון היה מועט. את אשר הביאו סירות סוחר באקראי קנו בפרוטותיהם האחרונות, שארית רכושם. ויש אשר נתנו את שרידי הונם במזון דל, בככר לחם להם ולילדיהם. בתי הכסא נזדהמו; סחי סרחון בכל אשר תפנה. עכברים חפזו מפנה לפנה ואכלו לתאבונם משיירי המזונות ומבגדי הנוסעים. פעמים אין ספורות נדד כלי השיט הנה והלום בתקוה למצוא מקום על גדות הנהר, אשר שם יוכלו הנוסעים לעלות אל היבשה. אך מכל מקום גורשו. עיניהם התוהות של יושבי הספינה הביעו אבדן תקוה ויאוש תהומות. אסירים היו אך ללא משמר בית אסורים, ולא היתה כל תקוה להמלט מספינה ללא מסע זה, מסירה טרופה זו. רק לקבוצת פליטים קטנה ניתנה ההזדמנות להשיג כרטיסי מסע לאניה עתידה להפליג מאחד הנמלים הדרומיים שבארץ יון לשם נסיעה ללא מחוז עגינה. על יסוד כרטיסים אלה ינתן להם רשיון לעלות על גדות הנהר, לצאת מסירה עלובה זו אל אנית הפליטים שבדרום. היה בדעתם להתאחד שם עם קבוצת אחים גולים ממדיונות גרמניה, צ'כיה, הונגריה, רומניה וקרפטורוס.

רחל ירדה אל הסירה. עיני יושביה נתלו בה בתמהון ובהן חלחלה השאלה ללא פתרון: מה תביאי את לנו, תקוה או בשורת כליון? היא עמדה בין הנואשים ודברה אל כל אחד, היא הפרידה בין המפליגים ובין הנשארים, גברים נשים וטף. אחרי הפרדת הקבוצה אשר התכוננה מתוך הסוסים לדרך החדשה שקעו הנשארים ביתר עצבות. יאוש ואבדן תקוה נשקפו מעיניהם, קינה וזעקה לעזרה. מעולם לא חשה רחל באזלה ידה כאשר ברגע זה, בראותה את יאוש אחיה הגולם בגורל סבלם וידה קצרה מפתוח להם את השער למולדתם. כל המון רחמיה וכל כוח רוחה לא הועילו, כי לא היה מקום באניות המהלכות בים התיכון. תוך מלחמה פנימית כבדה חפשה נואשת דרך למתן מחסה להמון עמה הנודד, היושב חסר אונים ואמצעים, חסר דרך ומטרה בפנה האומללה שבעולם, מנודה מחברת אדם.

היא נפרדה מעל הנוסעים, רשמה את שמותיהם בפנקסה והבטיחה, כי ייעשה כל אשר בידה וביד בני עמו לעשותו. "הן ידעת, — אמר אחד הזקנים — מה נכבד בעינינו בוא אדם בבדידותנו המדבר על לבנו דברי תנחומים למען תפול קרן אור תקוה ולו גם קרן זעירה באפלת חיינו. שאי תודה על בואך ועל נכונותך, שאי תודה על דאגתך לחברינו. שלהי נא לנו מארצנו אות חיים!" במתינות הורידו הגברים את המפליגים מספינתם אל הסירה הקטנה אשר

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

הזדככות

בשעת בין הערבים ירדה רחל אל האניה בנמל חיפה. דוד לווה עד שער הברזל. שם הושיא לה את ידו. רחל ערכה את חפציה בתא אשר בו שוכנו עוד שתי נשים אשר נסעו כדי להוציא את קרוביהן מארצות הבלקן אשר סכנה נשקפה להם ועוד אשה אחת אחות רחמניה נוצריה אשר נסעה לצרך השתלמותה במקצועה. אחרי זה מהרה רחל אל ספון האניה ומצאה לה מרגוע בפנה חבויה. עיניה נתלו בחיפה המוארת שבצלעות הכרמל, באורות המנצנצים מבנינו הלבן של מפעל החשמל שבמפרץ, בנטל המואר על בתי מסחרו החדשים ברחובות המשתרכים בשפועי ההר ובמכוניות השוטפות על פניהם המזהירות כגחליליות. בביתו המפואר של התכניון ובקוביות הבתים הלבנות שבהדר הכרמל. מרכס ההר הבהיקו מכל חלון קוי אור. מן הצד, על גבעה מופרשת שכנה נוה שאנן, אשר שם חונה דוד ופועל בתוך חוג ילדים. מן המפרץ רמזו אלפי אורות מתוך שכונות הפועלים הגדולות שברבעי התעשיה ומנגד נתגלתה העיר העתיקה והבצורה עכו.

"מה אהבתיך, מולדתי — אמרה רחל בלבה בכאב פרישה — תוך זמן קצר נצמדת אל לבי לבלי הנתק. לעולם לא אשכח את מפרץ התכלת ואת שוא גליו. בחוץ, בנכר, יגברו געגועי אל ארץ זו, אל המולדת אשר אנו כובשים לנו צעד צעד מתוך קרבנות כבדים. ובשובי אעגון בין אחי ואחיותי אשר נגאלו מעבדות וגולה, מענים וממצוקתם למען הקלטם במולדת ולמען השתתפם בגאלתה מתוך עמל כפיהם. ידעתי, כי עתידות קשים נכונו לי, כי עלי לשאת בסבל האיום אשר הוטל על בני עמי: הדת יגון תהיה הנסיעה באנית הפליטים אשר בה מצאו היהודים הנדחים במאמצים אשר לא ישוערו פנה מצומצמת. מחסור יהא שרוי ביניהם וחלי, רמשים מגועלים וזוהמה, תלונות ופריעת סדר וחוסר בטחון בקיום. כבדת גורל אעגון שנית בחופיך, מולדת! אליך יושיטו ילדי עמך חסרי הישע את ידיהם, אך להטיל עגנם בחופיך לא ינתן להם. בחשאי ובחשכת הלילה יבואו אל ארץ אבותיהם, מתוך רטט וחרדה יהיה עליהם לחפש מדרך לכף רגלם עד אשר יקברו אל מעונות התום אשר לאחיהם.

קול צפירת האניה נשמע. לאט הורמו העגנים והספינה הפליגה לתוך אפלת הלילה אשר בה הבהיקו כוכבי שמים בודדים. באולם הסעודות שבמדור האמצעי נאספו הנוסעים לארוחה. מעטים היו הנוסעים באניה. יש לחוס על הון הארץ לבל יבוזבזו בנטיעות אל מחוצה לה. וידוע ידעו בני העם, כי ידם נדרשת במולדת להחזיק במחרשה ולאחוז בשלח המגן. אט אט שטה הספינה בחשכת הלילה.

חניה קצרה בקפריסין האי הנאה על יערותיו ואשדותיו, משם בין איי יון הפזורים בקרבת חוף אסיה הקדומה, ליד מדינת תורכיה אשר התנערה מקפאונה בו היתה שרויה שנים רבות ותצעד אל תרבות חדשה ופוריה, בתוך מעבר הדרדגלים, המעבר רב החשיבות בין שני חלקי תבל, בין ארץ המזרח ובין ארץ המערב. בים השיש הכחול בואכה איסטנבול המזהירה בדרך מעבר בוספור הצר, אל ים השחור. השמש עלתה ושקע חליפות. ירח וכוכבים במשמורתיהם האירו את השמים. רחל כמעט אשר לא שתה לבה לכל אשר יסובבנה. אך בין הנסעים הבחינה את עינה את היונים ואת התורכים, את הנזירים ואת הנזירות, את בני הליבנטנה ואת הערביים ואת קבוצת היהודים הקטנה הנוסעים אל ארץ המערב לשם סידור ענייניהם. רחל התיחדה במחשבותיה עם תכלית נסיעתה: התחברותה אל קרבנות אסון גורל אימים, עם דרכי הצלתם ועם נתיבי שיבתם לארץ ישראל.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

סבלם בסבלך, להיות אתם במצוקתם ולהתלהב בתוך גודל עמנו. ברכת מולדתנו ממרומי הר קדשנו תהא שרויה בכל מעשיך".

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

" עכשיו אולי תביני — אמרה דליה — מפני מה לא אוכל להענות לבקשתכם לעלות אל ישובכם ולהשתתף אתכם בבנין הארץ. קשורה אני לכאן בכל נימי נפשי. פה תשמע אזני את הלמות לב עמנו, אשר אבנים ינתנו לו במקום לחם. הנטעים המובאים אל ארצנו ממחוז הדרום היפה שבצרפת והשתילים אשר ישלחו אלינו ידידינו מהולנד זוכים לטפול ולטפוח מעולים לפני התאקלמותם והשתרשותם. ואילו ילדינו כאן מתנוונים ונובלים על הדרכים ואין חולה ואין דואג להוציאם לפני שמש אל השדות ואל הכרים, אל הטבע אשר יוכל להעלות להם ארוכה. שנה שנה לאחר שאני מצליחה להוציא מכאן מספר ילדים ולהעבירם אל כפר הילדים במורד הר הכרמל מתברר לי יותר ויותר מה גדול ענים של ילדים אלה אשר נדונו לחיים במערות סלעים אלו. התבינו עכשיו מפני מה לא אלך עמכם: בלבי סוער הזעם על השאננים והשבעים בעמנו אשר יסיחו לבם מיסורי אחיהם ומנוונם. יום יום עלי לעמול ולטכס עצות כיצד לגאול ילדים אלה מעקת חייהם, יום יום עלי להלחם בקוצר דעתם של אחינו, אשר לא ישימו את לבם, כי הורסים הם את ראשית תקותם אם יתנו לילדים אלה בני עמנו לגווע. ברכה לחלוצינו, היוצאים לעמל ולבנין, אך עלי להשאר פה ולשאת את יסורי עניי עמי. יום יום עלי ללחום ברפיון לבם של אחינו, בקוצר דעתם בפעלם. בשבתי אתכם בעיר הגדולה הצפון היתה מטרה אחת לעיני: ללמוד את את דרך הטפול בבני עמי כדי לחיות בכפר צם בחירי גד, לטפח את ילדינו ולפתחם. היום יודעת אני, כי גורלי רתקני אל מרום הרי העיר העתיקה, האוצרת קדשים בבתי אלהיה והזונחת את קדשי האליהם, את הנשמות הנתונות מאלוה. אחוש, כי עוד רבה הדרך לפני וכי כוחותי מתדלדלים, אך ידעתי, כי במלחמה זו נאבקת אני על אוצר אומתנו, על ילדינו. את של שלוות נפשי הקרבתי לזה ומנוחה אבדה ממני. היתה לי צעקתי לחמי יום יום.

מדי דברי אזעק, חמס ושד אקרא על אחי. פה אשאר ואפעל עד הוציאי את הילד האחרון ממערות הסלעים, עד אשר יובא הצעיר האחרון אל מקום פעלו, עד אשר תוגן האם האחרונה בסבל מצוקתה".

בדממי יצאו הרעים מן הסמטאות הצרות של העיר העתיקה אשר ליד החומה הקדומה ובעד פתחיה הרחבים צפו אל עמק קדרון הרחב, השופע אבני צור והמפתע אל ים המלח, ראו את הר בזיתים על שפעת קברותיו בני אלפי השנים.

" הביטו נא — פתח דוד — אל מצבתו המתנשאת של בן המלך אבשלום אשר נחצבה מתוך הסלע לעדות לדורות עולם, אל מקום מנוחת משפחת הכהנים הגדולים של הבית השני, אל אבן המצבה לנביא זכריה. כל אלה דובבים אלינו מתקופות משבר שפגע בצורות חיים ישונות, כל אלה עדים הם למלחמות, למרידות, לרדיפות ולהצלחות בחליפת נצחים של גויעה ותחיה, גם דורנו זכה להביא לידי הפכה בתולדותינו, הפכה אשר לא היתה כמוה בתולדות האדם: שיבת עם המפוזר בכלל חלקי תבל אל ארצנו לשם הגשמת רעיון האחדות ברובוי החומר. פה בארץ הרים כבדה זו בקצה עיר קדשנו על צלליה העמוקים ואורותיה העזים אנו חיים כאשר לא חיינו עד כה בהכרח מטרתנו.

בתוך עולם נעלה זה של עיר הקברים הנצחיים על הסלע הדומם נכיר, כי ארץ זו נתונה לנו ליצור בה את העם האחיד מתוך רבוי השבטים ולמלא אחדות זו לפי דרישת אבי נביאינו אשר הוליכנו במדבר "ואהבת לרעך כמוך". בחדירת נפש האחד אל נפש חברו, בהקרבה העצמית למען ההתגשמות צפון סוד דרכנו לאחדות עמנו, כאשר יעלמו הצללים שם בהרים ושבו שנית לתחיה. עתה אבין גם להחלטתך, רחל, ללכת בדרכך אל אחינו הקרובים בנכר, לשאת את

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

מחדש ונתנה לה משהו לשתות מתוך בקבוק ארוז אשר נשאה אתה. מוכי תמהון הביטו רחל ודוד זה אל זה. כה היו יהודים באותה ארץ אשר הם אומרים לגאלה, אשר בה הם רוצים ליישב עם להקמת מולדתו. דוממים יצאו עם דליה אשר נפרדה מאת החולה בדברי רצוי, עלו במדרגות האבן ובאו אל דירה אחרת אשר דמתה לכוך חצוב בחומה.

בחדר צר שכבה אשה זקנה על מטה צרה כשהיא מתהפכת בחבליה, מחלה פרקי גופה. מחלה זו מצויה בבתי העיר העתיקה אשר בשמי החורף הזועפים פורצים אליהם. טחב הכתלים גרם לתושבים האומללים יסורים ללא מרפא. שלש פעמים שלחה דליה את האשה הזאת אל המעינות החמים אשר בגליל, אך מפעם לפעם הופיעה המחלה מחדש בשל הגשמים שחדרו אל בתי האבן. האשה בכתה ברוב מכאוביה וספרה לדליה על בתה הצעירה שמחה אשר נעוריה התוססים מורדים בחיים אלה במאורה עזובה עם אמה השוממה והבוכיה. שמחה הלכה בדרכיה והאם הושברה מצרת הבת הקטנה אשר סטתה מדרכי התורה הקדושה כפי שלמדה אביה נוחו עדן.

אחר הגיעו הרעים הצעירים אל חצר זעירה. שם מצאו קבוצת נשים זועקות, אשר התרוצצו מתוך יאוש והראו על אחד הבורות אשר בתחתיתו נראו מים. לתוך בור זה נפלה הינדלה, בתה של טובה, בת שנתיים, והנשים אשר הוזעקו לעזרה על ידי הילדים ששחקו מסביב עמדו אובדות עצות לפני הבור העמוק ולא ידעו את אשר תעשינה. דליה שלחה את דוד אל בית החולים הקטן הסמוך, אשר שם היתה גם תחנה לעזרה ראשונה. היא עצמה החלה לחפש סולם לרדת בו כדי להציל את הילדה. אחרי עמל רב הצליחה לקול זעקת הנשים לתפוס בשמלתה של הילדה הקטנה המתעלפת. היא משכה את הילדה ועלתה לאט ובזרועותיה התינוקת השותת דם. בהגיעה למעלה מסרתה לידי האחות אהובה אשר חשה לעזרה האחות העבירתה בחפזון אל בית החולים כשאחריה ממהר הרופא הנכון לפעולה. האם הבוכיה הושבה אל בית הכנסת והנשים ניחמוה. דוד התמרמר על רשלנותו של הצבור שאינו דואג לכסוי בורותיו. "פעמים רבות פניתי אל המוסדות הצבוריים — אמרה דליה — אך הם דרשו את כסוי ההוצאות מידי הקהלה הקטנה שבעיר העתיקה. אך אין כל אפשרות לאסוף את האמצעים לכך מאת עניים מדודים אלה. ועל כן אין הסכנה פוסקת. יש להתפלא כי לא רבו מקרים אלה. עד תאונה זו אודיע מיד לממשלה, אולי תמצא אז דרך!"

ודליה הוסיפה לשוטט עם ידידיה. הם באו אל מעון צר ושם בקרן זוית חבויה בצל שכב על הקרקע זקן עוור בן שבעים. על ידו ישבה נערה בת שלש עשרה אשר נשאה לו לפני שבועות אחדים. דליה התקוממה לנשואין אלה ודרשה את התערבותה של החברה לזכויות האשה כדי למנוע ענויים מאת הילדה. אך התערבותה לא הועילה. היא לא יכלה לעשות דבר אלא לבקר מפעם לפעם את הקטנה ולהקל ממנה את עבודתה הקשה. הנערה ישבה על שרפרף סמוך למשכבו של העוור וקראה באזניו את תפילות יום הכפורים והלה חזר במלמול על דבריה,

עיני הקטנה היו כקופאות ופניה נעוים מזוקן וחסרי שלווה. גופה הקטן והנאה היה עטוף שמלה לבנה אשר מתוכה הציצו יפיה וחנה של הדמות הצעירה הזאת.

דליה התקרבה אליה, החליקה את שער ראשה, לשעה קלה הרכינה הילדה את ראשה ותתרפק על דליה. אך משגלה הזקן סימני חרדה חזרה לקרוא באזניו מספר התפילות.

" איך יוכל עם — אמרה רחל משיצאו את החצר — הרוצה בתקומתו לזנוח את בני נעוריו במאורות חשכה ליד זקנים גוססים במקום אשר עליו לשמור על אוצר יקר זה של נוער ולפתחו."

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

קבצנים הלחיתו על האדמה ובקשו בקולות מיבבים ממושכים נדבות כסף פעוטות. החגר הזריז עם מצנפתו האדומה והבדואי בלבנת מעטהו. האכר העשיר ועקאל זהבו על סודרו המתנפנף, נשים ועל ראשיהן סלים גדולים או קערות התהלכו הליכה גאה וקלה בתוך ההמון. בשער עברו על ידי מגדל דוד וחומותיו האדירות, על יד הגשר הכבד ועל יד חצר המצודה העתיקה אך הרעים לא השהו את מבטם על מראה הגוף וילכו בדרך השוק ההומה שבשכונה הערבית אל העיר העתיקה. ערביים בבגדי צבעוניהם סובבו על יד השער, זה יוצא וזה בא.

הם הובילו חמורים טעונים בדרך המבואות הצרים. מתוך המבואות עלה ריח חריף של עשבי מרפא. בדוכני החנויות נמצאו למכירה כל אשר ידרש לצרכי אדם: בשר ולחם, פירות ובשמים, בגדים ונעלים, תכשיטים ומרבדים כל אלה נערמו בערימות והוצגו בצורה עדינה ונאה כדי למשוך את לב הקונים העברים פה בהמוניהם. לאט המשיכו הרעים את דרכם בשכונת היהודים הצרה והדלה. בה מרובים בתי הכנסת אשר מעל פני האדמה ואשר מתחתה במרתפים, מרובות החנויות והדירות הצרות. גברים ונשים פסעו חגיגית פסיעות מדודות אל בתי התפלה. הזה זה עולם מדור עבר, אשר אליו צפו הרעים.

אנשים אלה החזיקו בכל עוז בארחות נדודיהם ממאות שנות גלותם גם בעיר המזרחית העתיקה, בירושלים, ולא שינו את לבושם אשר הסכינו בו מתקופת האבירים של ימי הבינים באשכנז. מצנפות השער הרחבות ובגדי משים הארוכים ופסיעתם האטית העלו את זכרון תקופות זמן העבר בקרב עם הצפון אשר בקרבו חיו. במזיגה משונה לתבושה זו מתקופה הרומנטיקה של ימי הבינים עמדו קשתות שערי האבן הגדולות אשר בקרבתן עברו הרעים. בימי החול נערמו שם כל זני מרכולת בערבוביה משונה. קשתות השערים האלה העלו את זכרון נושאי הצלב אשר באו בשעתם מן הצפון לשם הרפתקה מוזרה, לשם כבוש ירושלים, כדי להרוס את אשר שמש אלפי שנים מקום מועדי אל מרומם נפש, להרוס בכלי מלחמה מן המערב את ערכי הנצח אשר יצר המזרח.

לפני הכניסה אל השכונה היהודית שבעיר העתיקה פגשו הרעים את דליה הסועדת את נצרכי הקהלה היהודית. הם שמחו על הפגישה וזכרו את הימים לפני שנים רבות העיר בירת הצפון, כשדליה שהתה שם לשם השתלמות בטיפול בנצרכי העם — ורחל ודוד אז חניכים בבית האפור. הם זכרו את השעות אשר דליה היתה באה אליהם לספר להם על ארץ הקדש ועל כפר הילדים אשר בו עבדה. "תני לנו להלוות אליך! "בקשה רחל. ויחד שוטטו בסמטות העיר העתיקה. הגברים והנשים ישבו זה שעות עטופי קיטלים וטליתות בבתי התפלה. מכל שערים נישאו קולות תחנונים למחילה, סליחה וכפרה וקבלה לעתיד. גם ביום זה ירדה דליה אל העיר העתיקה למלא את חובתה. היא אמרה לבקר את הזקנים ואת החולים אשר לא יכלו לשאת את תפילתם בצבור בבתי הכנסת, אשר שכבו במשכבותיהם הדלים במקלט אבניהם וסבלו יסורים. לנחמם בקשה ולשאול לשלומם. יחדו ירדו אל אחד המשכנות מתחת לשאר הדירות בתוך הסלע ועברו חצרות צרות, אשר אוירן מחניק. דליה הביאתם לחדר אפלולי. שם על הרצפה הוצע משכב. עליו שכבה יונה המטורפת אשר זה שבע שנים נצמדה על עדש דויה זה, כי לא היה בבית המרפא מקום פנוי בשבילה. באותה מאורה שכנו גם בעלה ואמה הזקנה, ילדיה הקטנים ובנה החכם שאול היודע לשונות עמים זרים והמשמש נער באחד מבתי המלון העשירים.

אף קרן אור לא חדרה למאורה זו. החולה נאנחת מצמאון. אך מעטים המים בעיר הסלעים. החולה הפליטה מלים בלתי מובנות ואיימה באגרופיה כלפי הדלת. דליה הציעה את משכבה

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

עברה המכונית על פני מנזר הטרפיסטים, אשר שם יעבדו נזירים שתקנים את השדות. והנה החלה המכונית מטפסת ועולה בארץ ההרים על מדרוניהם המיועדים יערות, אשר נטעתם חברת ידידי העץ, חברה אשר בנות לה בעולם כולו. והמכונית הוסיפה לטפס ההרה. והנה הגיעה אל פסגה בין ההרים המזהיבים אשר ממנה נשקפו ים התכלת והערים המלבינות יפו ותל אביב, ושוב עוברת המכונית בדרך ההרים את קרית ענבים אשר בגיא הרים נרחב. הלאה משם נראה גנו המוריק של בית ההבראה אשר להסתדרות העובדים הנשקף אל עין כרם הערבית היושבת בין ארנים זקופים. ואחרי מפנה זה נגלתה על רמת ההר עיר הקדש ירושלים על מגדליה וצריחיה, על גבעותיה ומדרוניה. הפליאה עלייה זריזה זו של המכונית תוך רגעים מועטים אל שיא רמה זו.

המון שוקק של בני אדם קבל את פני הנוסעים ברחוב יפו הנרחב. ערביים במלבושיהם המגוונים נהרו ברחוב, יהודים לובשי ארוכות ומצנפות שער לראשם, יהודים בוכריים בבגדי משים ובין כל אלה נערים עובדים בחולצותיהם הכחולות.

המכונית נעצרה במרכז העיר. במתינות הלכו דוד ורחל ברחוב הראשי עד בואם אל בנין המוסדות הלאומיים. שם מציינת הככר הרחבה שלפני הבנין את הכניסה אל עיר הגנים רחביה. בחצר הגדולה ליד הבנין המו החיים. יהודים מכל קצות הארץ באו הנה לשם עניני צבור. דוד ורחל המשיכו את דרכם בעיר הגנים אל בית ידידיהם.

היה זה בצהרי ערב יום הכפורים שבת שבתון לעדת ישראל. בבית ועם יורם מורה הנוער בבית המדרש העליון בהר הצופים ערכה הגברת יהודית את הסעודה המספקת לפני הצום. בחמימות קבלו את פני אורחיהם, אף תאבו לשמוע על פעולתם ועל תכניותיהם, על ראשית ההתישבות במרומי הסלעים ועל מגמת רחל לנסוע אל פליטי עמה בגולה.

" קשות דרכיכם, דוד ורחל ידידי, — אמר להם יורם אחרי דומיה ארוכה אך נובעות הן ממקור גורל עמנו, מהחק אשר חקונו לנו לשוב ולגאול את אדמת ארצנו שעל שעל ומן חובת החסות אשר עלינו לפרוש על אחינו בגולה למען ימצאו מקלט בארצנו ולמען יחוברו אלינו, על מפעל בנינו. בשעת הרת גורל זו בעמנו לא מן הראוי לשאול לתאוותנו ולתשוקותיו של היחיד: עלינו להיות נכונים ללכת אל כל אשר יקראנו גורל עמנו. יבורך פעלכם והגיון ידידיכם ילווכם בדרככם!".

אחרי הסעודה ישבו הצעירים יחדו במסיבת מורם הנערץ, אשתו, בתם העליזה והצעירה אסתר ויונתן מדריך הנוער העובד בארץ. לאור הנרות הגדולים אשר הודלקו לזכרון הנפטרים פתח יונתן וספר את מעשה מנשה חיים מיושבי ק"ק בוצץ, שירד מנכסיו והעניות ר"ל העבירתו על דעת קרנו והטיל פגם בישראל, והיה נזוף ודחוף ומטולטל ולא קפח חיי אחרים. ועיני יונתן תעו במרחקים ומליו נתמזגו בגורל מנשה חיים המסכן אשר חי חיי בר מינן ובלבד שלא יטריד את מנוחת זוגתו קרינדיל ואשר כיפר ביסוריו את עונו. מזועזעים הקשיבו הרעים לדברי יונתן, אשר עוררום לקראת יום התשובה והכפרה. חייו ומותו של מנשה חיים עברו לפניהם כבמחזה והם נגרפו ברזים שלא מעלמא הדין.

בבקר יום הבכורים פסעו רחל ודוד לאטם אל העיר העתיקה בירושלים. הם שוטטו עד הגיעם אל שער יפו הנרחב. לרגליהם השתרע גיא בן הנום הנרחב על בתיו הזעירים, בתי ערב; לפניהם חומה העיר האדירה ומגדל דוד הנשגב. חם שמש יוקד עמד על גבי העיר העתיקה. מאות ערביים עמדו על הככר הרחבה כשהם נושאים ונותנים במסחר או כשהם מעלים עשן.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

אסונם הכבד ולדעת כמוהם את גודל שברו. לעולם לא אוכל לגלות בי את הכוח לבנות וליצור אם לא אדע את קורותיו העבורים של עמנו בשעה זו, אם לא אדע את היגון אשר עצבם מחדש. ארדה נא ואראה יסורי שאול אשר יטבלו אחינו. אחיה נא עם האומללים שבהם בכל המצוקה השוברת את כוחם ובכל התגלות שברון זה בנפשו. עלי לדעת לקרוא מעיניהם של אלה הבאים את עמנו ביאושם באניות תהומות ואתם עלי לחיות בכל גוני יגונם. עלי למצוא את עמנו בכובד גלותו למען אדע את חורבנו את רפיונו ואת כוחותיו השפונים.

"יכבד עליך רחל יקירתי, לשמוע את דבר החלטתך ולהפרד ממך בעצם שעת בניננו כאשר זרעי מתרקם והולך במעשיך, אך טהור רצונך ואמיץ קשרך אל עמנו ולא אוכל למנוע את הסכמתי אל אשר חרצת".

בהשכמת הבקר יצאו דוד ורחל את כפר הנוער. הדרכים שקקו מהמון אדם: פלחים, בדוים, עירונים בבגדיהם הארוכים והרחבים ובסודריהם — המתנפנפים על ראשם. המכונית הביאתם מעל לגשר האריות המצריים אל לוד העתיקה. משם הגיעו לתל אביב, העיר העברית היחידה בעולם, אשר שם יחיו ויפעלו יהודים בלבד, העיר לחוף הים, עיר עליצות החיים, הרעננות והעוז.

" בואה ונעלה ירושלימה, אל עיר קדשנו" בקשה רחל בואה ונשוטט כחוצות עיר אבותינו הקדומה על יד מגדל דוד וקברי המלכים, על יד ברכות שלמה ועל יד הכתל המערבי. בואה ונראה את עיר הקדש הבנויה על גבעות, את העיר הזאת על צלליה המכחילים ואורה המוריד, על מגדליה וצריחיה, על בית מדעיה ולמודיה. שם בין המצבות אשר הן עדים לתולדותינו תבין לדרכי ותאשרנו. נשוטט נא עד בואנו בית לחם, מולדת מלכנו דוד, אשר את שמו תשא ובדממת קדש אשב נא אתך ליד קבר רחל אמנו, אתפלל שם בדממה כי ייאצל עלי כוח לבצע את החלטתי".

" יהי כדברך — השיב דוד — גם לי דרושה לפני ראשית מפעלי בישוב חניתה שעה של השתקעות בתולדות עמנו, במקומותיה הקדושים של עירנו העתיקה הם הם עדי עברנו בהריה סביב".

דוד ורחל פסעו יחד אל התחנה אשר חונות המכוניות הכבדות המובילות בכל רבע שעה חבורית אנשים אל עיר ההרים ירושלים. התחנה שוקקת מאדם. נערים ונערות מחוגי הנוער העובד נפגשו שם לשם טיול בארץ, אמות ואבות עם בניהם, פועלים צעירים ורבנים ישישים, תגרים וחולים, תיירים ואנשי מסחר מלאו את המכוניות. המכונית עברה ברחובות הישוב העובד על סדנאותיהם המרובים ודוכני המסחר, על חנויותיהם ועל שוק הפירות ההומה. ומשם על גבול העיר הערבית יפו על מסגריה עם כפותיהם הגדולות וצריחיהם הנאים. אין גבול מסוים בין שתי הערים האחיות הללו. ושוב עברה המכונית בין פרדסים גדולים של ערבים ושל יהודים, אשר בהם הזהיבו תפוחי זהב מתוך ירק כהה ועליהם סככו משוכות צבר דוקרני, והלאה עברו על מחנה הצבא של המדינה השלטת, אשר אליו שרות מפעם לפעם מכוניות משורינות כבדות, דרך העיד הערבית רמלה ההומיה עם גנה הגדול המלא פרחים הדורים ועם בית קברותיה המשתרע לאורך הכביש. ושוב הוליכה הדרך בעמק הרחב אשר בו הרחיב המחרשה את מעניתה. בדרך ראו הנוסעים תנועה רבה, ערבים נודדים בבגדי צבעוניהם, הצועדים בגאון ובאצילות, נשים הנושאות על ראשן קערות מלאות פרות, רועים עם עדרי, כבשיהם ועזיהם, הנה עברה המכונית על פני בית ספר חקלאי גדול. ליד הדרך עמדו צעירים רבים לבושי חולצות עבודה כחולות ושוחחו בחדוה עם ידידיהם לפני פרידתם. הנה

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

גאולה

עיר הקדש

בעזוב האורחים את כפר הילדים נשתהו עוד רחל ודוד זמן מה באותו ליל הקיץ בהיר הכוכבים עם ידידם שלמה. בדממה רוו את עדנת פגישתם ושוחקים התהלכו בשבילי הכפר על יד הבתים אשר בהם פרשו בני הנעורים למנוחת לילם. במחסה עלי האלה העבותה והעתיקה ישבו לנוח ולהוועץ על דרך עתידם בחייהם המשותפים.

"עוד לפני החל היורה — אמר דוד — בסוף שנת הכשרתי הראשונה ברצוני לעבור להתישבות בחניתה אשר בצפון הארץ, על הגבול, במרום ההרים. הקרן הקיימת תתן לנו את האדמה להתנחלות ואת האמצעים לעבודה. אתנו ילכו גם קרובינו ראובן ורות וארבעת הנערים הבוגרים ביותר מן המעון. ניספח אל קבוצת מתישבים אשר עבדו כחלוצים שנים רבות ומנוסים הם בעבודה ובצורת החיים במולדתנו. לא קל להחל שם למעלה בסלעים בעבודת האדמה וסכנה צפויה שם שעה שעה, כבדידות, במרחק כה רב משאר ישובי צבורנו. ידענו, כי שם על משמר הגבול נכונו לנו המפעלים החשובים לבנין הארץ ולהקמת דור חדש. גם עליך, רחל יקירתי, להתכונן כבר עתה עם שובך אל קבוצתך דגניה אל מפעלנו החדש."

"נפשי תברך את הכרעתך השיבה רחל בהשענה על כתף ידידה דוד — ידעתי, כי יפה בחרת. שם בחניתה בקן הסלעים נוכל ליצור ולפעול כאשר חלמנו בימי הגולה ועוד יותר מזה מאז דרכה רגלנו על אדמת מולדתנו. מה טוב יהיה להלחם שם לעתיד עמנו. אך הבן נא לרוחי, דוד אהובי ; כי לא אוכל לעלות אתך יחד לראשית התישבותך לפני היורה להשתתף במפעלך בראשיתו. זמן רב נפתלתי עד הגיע לידי החלטתי. תאר לא אוכל את האשר אשר עברני כשהגעתי אתך אל המולדת, משהחלותי את חיי מחדש בהתקשרי אליה, משזכיתי להודות לילדים על שפת ים התכלת הנהדר, אשר ראש החרמון המשלג יסוך עליו. הן זאת היתה שאיפתי מאז לעבוד וליצור פה. רק פה הרגשתי בנין הארץ מה הוא פה נגלה לי לראשונה פתרון חלום געגועי ודרך הגשמתו בתוך עמי על אדמת מולדתי. ועם כל זאת אדע היום, כי עוד לא הגיעה שעתי לעלות אתך ולהתישב על הקרקע. מעיני לא ימוש גודל בני עמי הסובלים יסורים בגולה לאחר גזירת הגירושים בחדשים האחרונים והמנסים למצוא מפלט להם מתוך יאוש אחרון אל חופי ארצנו. שעה שעה אשמע שועתם מאז נודעה לי מצוקתם. עלי לשוב שניה ולצעוד בנתיב היסורים אשר לאחינו. אם ברצוני להיות בעתיד מהחוברת אל עמי מלחנך את בני בתוכו ואם ברצוני לחיות אתך, רעי אתך לעבוד ולפעול, אם ברצוני לעמול עם הציבור בהקמת העם לפני יעודנו, — עלי לשוב עת אל בני עמנו הנמקים במצוקת גלותם, עלי ללכת שנית בדרך ההזדככות אל תפקידנו, עלי לשוב שנית אל המערכה בנכר. אם ברצוני להשתתף בעצוב גודל עמנו לחייו החדשים, עלי להפגש עם אחינו בחשכת גלותם. אתם עלי לחוש את שרשי יסוריהם ואם, ובקשר אמיץ אתם, עלי לחוש את גורלם אשר הפך את עמנו לעדר זה אשר היינו לפני שובנו אל מולדתנו. עדר מורדף וגולה על שערי התקופות."

"מדוע לא תאבי להשאר אתי? — אמר דוד — גם פה תוכלי לגדול ולהתחבר אל עמך, להשתתף עמי בהקמת ישובנו, ליצור את הקרקע לנו ולבנינו".

" יקירי, בין שנינו לא תתכן מערכת קרב, והיא הן כה דרושה לחישול כוחנו. אוהבים אנו זה את זה והקרב אשר יחשל את כוחות שנינו נמנע מאתנו. עלי ללכת אל בין אחי בשעת

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

במתינות ובזהירות את רקודם סביב חרבותיהם וההולנדים העליזים בתלבושת שוכני חוף הים בצפון הרחוק הביעו ברקודם בסנדלי העץ הכבדים את קשרם אל אדמתם.

ולבסוף הסתדרו המחוללים בעגול רחב מסביב לככר הדשא. עתה הופיעו העברים הצעירים. נערים ונערות בעצם ימי התבגרם, אחזו זה בכתף זה ובקצב ההורה, רקוד העממי החדש, שטפה כל אהבתה זה לזה ואהבתם אל ארץ מולדתם. כל געגועיהם לקרובי נפשם בנכר, כל מסירותם לעתיד המפעל והחיים הסתומים, כל שאיפה להתחברות עם החברים לנעורים באו לידי בטוי בגלי רקודם העממי, והם לא נתנו חשך להם בהרעדת אברי גופם הרעננים. בתרועת שלום צוהלת נתפרדה החבורה. ובני הנעורים לוו את אורחיהם בשיבתם אל ביתם אחרי החגיגה העליזה.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

כבד הגות לצלצול קולותיכם, בני נעורים על אדמת בן שמן השיב אברהם. קשה תביעתכם והיא הולמת את מפעלכם. לא ניתן לנו להקים ולבצע בחפזון. עוד שנים רבות לפנינו עד אשר נגשים את תכנית בנין ארצנו. למלוי דרישתכם לצדק בחברתנו החדשה נפתחת לפניכם דרך, דרך אחת בלבד: הפחת נשמה בעבודה כמתן טעם לחיינו. הפחת נשמה בעבודה שלא בעמל היום באותם בתי העמל הגדולים: הפחת נשמה בעבודה לשמה למען היצירה לחוג העדה, לשם החבור אל הקרקעון למען תשא פרי. רק על ידי הפחת נשמה בעבודה יוסר מאתנו השעבוד שבעבודה. רק בהפחת נשמה בעבודה יושכן הצדק בעמנו. פעמים אין ספורות עוד יתיצב המוכים לפניכם כדי לעוררכם לשים לבכם על דרככם, פעמים אין ספורות יהא עליכם להלחם ברפיון לבכם ובחוסר הנשמה בפעלכם, פעמים אין ספורות יהא עליכם לתבוע מעצמכם מחדש ולכבוש את עצמכם מחדש, פעמים אין ספורות יהא עליכם לסור מדרך החיים הרגילה ולהחל מחדש למען תפול עבודתכם מתוך חרות בקשרה אל רגבי האדמה את הדרך בה תוכלו להכנס אל החברה אשר יסודה הוא הצדק. רק בדרך זו של מלחמה והאבקות עצמית תפלסו דרך לצדק בארצנו, תוכלו ליצור לנוער העשוק ממשפט את הזכות להתפתחות, תוכלו להשתתף ביצירת תרבות עממית בריאה.

עוד הרבה דברו והתוכחו בבקר זה בני הנעורים ומנהיגי העם בשאלות החברה וזכות היחיד, על עבודה וחג, על בוגרים ונוער, על נמוס ודת. וכל אשר התלהט חום הוכוח, כל אשר התלקח הרצון לבהירות כן גבר ואמץ הקשר בין בני הנעורים וכן הפך יחסם אל מנהיגי העם ליחס חרות וזקה.

אחרי הסעודה צפוי היה לאורחים סיום החג. יוסף בכור תלמידי הכפר פנה אל הקהל: נוער בן שמן מכין לכם ,לנוער ארץ ישראל, בתודת סיום הצגה העשויה לסיים סכום לשיחותינו הבקר. ידוע נדע כי עלינו לטפל בכל זרמי החיים שבעמנו, בכל כוחותיו הרוחניים והמוסריים, למען נמצא את הדרך לחדוש חיינו במולדת. אך גם זאת נדע, כי עלינו, למצוא את דרך הידיעה גם לעמים אחרים מקרוב ומרחוק, כי עלינו לשאוף להבין למהותם ולפעלם, כי עלינו להבין ליצירתם בעולם למען נכיר את מקום עמנו בתוכם, לכן עלה בדעתנו להציג לפניכם לפני הפרדתכם מאתנו את צורת במויו העדינה ביותר של כל עם, צורת בטויו במחול. אורחים נכבדים מן הארץ נענו להזמנתנו להדר את חגנו ולתת לו סיום של הבנה הדדית בקצב התנועה. ידידים ערביים משכנינו פרסים ובני תימן, נורבגים ושויצרים, רוסים ופולנים, סקוטים והולנדים — לכולם נשואה ברכתנו ותודתנו החמה על בואם אלינו אל כפרנו בן שמן לחוג אתנו את חג הנוער בעמנו".

בככר הדשא המוריק לפני האולם הגדול השתרעו בני הנעורים ואורחיהם בצורת גורן. בעגול הופיעו במחול הגברים הערביים בעוז ובגאון בבגדי משים המתנפנפים בקצב צלילי תופיהם הממושכים. הופיע הפרסי עם אשתו בלבושי זהב ובמתינות ועדינות חברו לרקוד אהבתם. מתוך אש לוהטת התמכרו התימנים השזופים בבגדי רקמתם העדינים למחולם בפרישותם מן העולם החיצוני ומתוך השתקעות פנימית בעולמות אחרים, הופיעו הזוגות הצפוניים בתלבושתיהם הלבנות והאדומות ורקדו את רקוד האביב כשפרחי צבעונים בידיהם מסביב לעץ הלילך הירקרק. הסתערו הרוסים במגפיהם הגבוהות ובמעיליהם המגוונים המרפרפים בכל סערת מרצה מתוך צהלת תרועה, הפולנים בחזיותיהם מטיט רך ואמרותיהן זהב הראו את הנס ברקודם.... חיילי סקוטלנד לבושי שמלות קצרות אדומות וירוקות רקדו

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

בהקשבה האזינו בני הנעורים את דברי אברהם. לא את כל דבריו של המנהיג הדגול הרגיל למצוא הסכמה ותשואות לדבריו בכל מקום כהד לרעיונותיו באספה קבלו בלב שלם. פה בתוך נוער זה אשר נתכנס מכל חלקי הארץ לחג המשותף ולברור משותף של ההתפתחות החדשה ראה אברהם את עצמו עומד לפני התביעה לבסס את דבריו ולנמקם, לקלוט את דעות בני הנעורים ולבררן אתם יחד.

"היכן מוצאים אנו בחברת עמנו — קרא ראובן המחנך הצעיר מתוך התנגדות נלהבת — היכן אנו מוצאים בתוכה את רעיון העם האמתי ? בחיי העיר מתגלות כבר צורות ההרס החברתי, מתגלים כבר הפרורים בשכבות החברתיות של הישוב. הולכים ומתהווים גם בעמנו מעמד התפנוקים ומעמד העוני. מתרבים בתי השעשועים אשר אין בהם מקום לטפוח תרבות עממית טהורה. אין אלה אלא בתי שעשועים על צורותיהן הישנות והשטחיות של התבדרות והסחת הדעת. אלפי פועלים נאלצים לעמול בשכר זעום אשר לא יספק תנאי קיום למשפחותיהם. הדירות במאורות שכונות הערים העתיקות ובצריפי הפחים ובדירות הזולות המוקמות בשכונות החדשות אינן ראויות להכלל בשם משכנות בני אדם. מן הכפר בפשטותו וברצון עבודתו, בכשרונו ליצירה עצמית ולדרך חיים עצמית מן הדין שתצא השפעה על העיר. הראנו את דרך הצדק בעדתנו החדשה! כל אחד מאתנו, מחברי הקבוצות, מוצא את בטוי הצדק בחוגו המצומצם, בחברתו בכפר. בחרדה ובדאגה אנו צופים אל ההתפתחות בערים ובישובים גדולים. אין אנו מוצאים בחייהם כל שאיפה לאחוד העם בתרבותנו, בשפתנו, בעתונותנו ובספרותנו. אין אנו רואים מטרה אחידה או דרך משותפת לחנוך ילדי עמנו. התביעה לצדק עלולה להשאר מליצה נבובה אם לא נדע להערות לתוכה את רוח תנועתנו החדשה".

"האף אמנם תאמין, אברהם! קראה חוה הצעירה בת הולנד אשר באה מחוות הצעירות בעמק — האמנם תאמין כי נוכל לחיות חיי צדק בחברה אשר הביאה אל עדתנו את צורות החיים הרקובות של המערב ? בחברה אשר הממון והכוח שולטים בכל צורות חייה? מה לו לנוער הצעיר בן עמנו המנוצל ביגיע כפים קשה, אשר אין לו זכות לחיים ולתורה, אשר לא יבין את שפת הוריו ואשר אינו יכול לקבל את נמוסיהם, מה לו לנוער זה מתוך שכבות עמנו הרחבות, מה לו ולצדק ? ידענו יפה, כי בקבוצות המעטות הקיימות נעשית בבתי הילדים פעולת חנוך למופת, כי שוררת שם דאגה לילדים אשר אין למצוא כמוה במקום אחד בעולם. אך קטן מספר הקבוצות ולאלפי ילדים מבינינו לא תגיע ברכת החנוך אשר בבתי ספרנו. הזדמנות האשר הגדולה אשר נתנה לעמנו, חנוך הדור הדור הצעיר הדופק בזרם מציף על שערי מולדתנו, כיצד אנו מנצלים הזדמנות זו, כיצד אנו מזכים את בני נעורינו בתורה ובדעת, ביצירה ובהתפתחות? הראנו את הדרך לילדי עמנו לחיי חרות וצדק, כאשר קוינו בגולה למען העם היהודי בארץ ישראל".

"אמר לנו — בקש בנימין העלם השחרחר מקיוב היושב עם קבוצת הנוער העובד בישוב ספר בב סכנות — אם יתקיימו לגבינו דברי משורר עמנו הגדול

"עוד הדרך רב, עוד רבה המלחמה",

אמר לנו איך מערוך את המלחמה לצדק, למען הצדק לעמנו בארץ ולמען הצדק לחדשים אשר יעלו אלינו בבאות. הראנו את הדרך בה נלך למען ישרר הצדק בכל מעגלותינו. רק אפס קצה של השלמת עדת העם נראה, רק אפס קצה של גאולת האדמה. עומדים אנו בעצם הקרב ואת הדרך לא נדע."

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

ולמחרת היום השכימו בני הנעורים עם בקר ויצאו הלוך ועבור בשדות הכפר עד בואם אל יער הרצל. ארנים ובני ארן מוריקים עמדו בטורים צפופים ופרשו צל משיב נפש ופנות חניה ומנוחה. כל עץ בארץ ישראל נכס יקר הוא לבני העם היהודי, הוא חביב עליהם, כי על כן סמל בו לפריחת הארץ. הילדי דים חשים כי נפשם קשורה בעצי הארץ, קשורה בעצי הזית העתיקים והכהים, בעצי התאנה רחבי העלים, בדקלים נמוכי הקומה הפרשים את כפותיהם כמניפה, באקלפטוסים בעלי העלים הארוכים הנחלים על בדיהם, בעצי הפרי רבי העסיס על נצתם העדינה המלבינה, מצהיבה ומאדימה באביב ועל קלה פרים המזהיב בסתו. אוהבים הילדים את קבוצות העצים הצפופות במטעי עצי הפרי, את טורי העצים המתמרים בחורשת הזיתים, את דמויות העצים הבודדים אדירי המבע העולים בצוקי הסלעים. ראש השנה לאילנות בפרוס האביב, ביום בו יתחיל המוהל לזרום בעצים וחיים חדשים ינבטו בטבע — יום זה חג הוא, חגם של בני הנעורים בארץ. ביום זה יוצאים הילדים מן העיר ומן הכפר אל המרחב לשתול שתילים רכים וירוקים בתוך גומות חומות למען יחזקו את עשר הארץ, למען יכו שרש ויגדלו לאילנות מצלים ונותני פרי ויענגו את יושבי הארץ.

יער הרצל, אשר ילדי הכפר בן שמן נטעוהו וטפחוהו משך את האורחים העליזים והללו הרגישו את עצמם קשורים אליו כאל מחנת הנוער. נקישת תריס הפעמון וצלצולו העמוס הזעיק את בני הנעורים שנית אל הכפר, אל הככר הרחבה אשר שם ידברו אליהם מנהיגי העם ויברכו אתם את היסודות הרוחניים להקמת ארץ מולדתם. אברהם השזוף אשר עלה לארץ לפני עשרים שנה מרוסיה והשתתף בפיתוח הארץ דבר אל הנוער על מהות החברה המשמשת יסוד לבנין העם. " בגשתכם להגשמת חיי החברה הרי התביעה הראשונה הנותנת את הגון היסודי לחיינו פה בארץ — תביעת הצדק. צדק כלפי בן עמך אשר שאיפתו משאיפת כל אחד מאתנו — בנין הארץ — המוסרים את כוחותיהם להגשמת רעיוננו המשותף.

רעיון העם אשר היהדות החדשה בארץ ישראל תביאנו לידי בטוי לא יראה פעלו אלא בשווי זכויות לכל אזרחי העם. הוא לא יגיע לידי השפעה אלא בנכונות להקריב את עצמו למען הכלל. נכונות זו — פרושה: ויתור על משהו, אשר הוא יקר מכל ליהודי הגולה, ותור על מצוי סגולותיו של הפרט לחייו הוא, פתוח נטיותיו המיוחדות לפי רצונו הוא, ספוק צרכיו המיוחדים לפי בחירתו הוא. רעיון העדה כיסוד לחיי עם מוסריים פותח לפני אלפי שנים על ידי משה רבנו כשקרא בהר סיני לעמו את הדברים"ואתם תהיו לי ממלכה כהנים וגוי קדוש". בתפוצות הגולה לא מצא רעיון זה את במויו. בנדודי בני עמנו מגוי אל גוי וממלכה אל עם אחר לא היה מקום לחיי עדה משרישים. מפוזרים וחוסרי אונים היו אברי העדה בגדודי קבע, נכונים תמיד להסתפח אל עמים אחרים, אנוסים לותר על נכסיהם שרכשו ועל מטרותיהם שהשיגו. רעיון החיאת ישראל בארצו, רעיון השרשת העם לא יוגשם אלא על יסוד הצדק הנותן לכל אדם מבני האומה את הזכות השוה להיות ולהתפתח בארץ מולדתו. רק בצורה זו יוכל העם היהודי לשוב לחיים חדשים במולדתו. ואתם, ידידי, עודכם צעירים ולכם מכין העם היהודי המישב אפשרויות להתפתחותכם בעצם עלומיכם על אדמת המולדת. אפשרויות אשר אבותיכם לא זכו להן. אתם לוקחים להם היום בארצנו בזכות המובנת מאליה את הזכות לחיי חרות לעם היהודי על אדמתו הנגאלת. אך מזכות זו נובעת גם החובה לקיים את התעודה המוטלת על ידי העם. מזכות זו נובעת החובה לפעולה למען העם, החובה לותר על חיי תענוגות לפרט, החובה לתת את הצואר בעול החברה.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

לכוחותיו ואת הדרך למעשיו. ובעצמו את עיניו לישון המות עומד לפניו דור עזוז וגבור אשר יפסע בדרך החיים אל עתיד עמו.

על ההויה בתמונה אחרונה זו בחיי יעקב אבינו מתפתחת שיחה מבדרת של בני הנעורים. "גם אנחנו — אומר ראובן בחוג חבריו וחברותיו — גם אנחנו כיום עם הגנו ובו כוחות וחולשות, אומץ והיסוס, תאוות גוף ורצון נפש, חוש לחברה ואהבת בצע, געגועים ומציאות. גם עלינו לתת את צוארנו בעול חוקי החברה, כחזקים כחלשים, כל אחד לפי תכונתו בכוחו אשר לא ידע חוק ובתאותו אשר לא תדע גבול, ועלינו לצאת ידי חובה כל אחד מאחינו ולסייע לו למצוא את מקומו בחברה לפי יכלתו ולפי רצונו".

" יצדקו דבריך, ראובן — תשיב חיה, תלמידתו הצעירה במעון "אהבה" — אל נוסיף עוד לכרוע תחת סבל המצוקה להיות העם הנבחר מכל העמים, תחת הלחץ להיות חזקים מעל לכוחותינו, טובים מעל ליכלתנו. הרצון להתבלט על ידי פעולה נמרצת יותר ועל ידי ידיעה נעלה יותר לגבי האחרים בנגוד לנטיתנו ולסגולתנו — הרי זה בטוי לחי גלות ואין לו מקום פה בבנין הארץ. רעיון העם הנבחר בספר אומתנו, בתנ"ך, וגם בחיינו החדשים מעם אחר לו מאשר בגלות. נבחרים אנו, כי על כל אחד מאתנו נטל לבחור את דרכו בין צדק ובין רשע, בין מעשה ובין בטלה, בין חיים ובין מות. וההכרעה נתונה בידי נו, ויודעים אנו כי בבחירתנו אנו חייבים למצוא לעמנו את דרך התחדשותו אשר שם חייב כל אחד להשקיע את עצמותו במסגרת הכלל, אשר שם עלינו למצוא את הדרך אשר הוליכנו לעבודה ולמאבק. כל אחד מאתנו חייב להכריע היכן מקומו בחברתנו ועל כל אחד ללחום בנפשו יום יום את מלחמתו במדת יכלתו, את הכרת חובתו כלפי החברה. בבחירתנו זו עלינו לצאת מכל מפעל במולדתנו ומכל פעולה בבנינו כצאת יעקב אבינו ממלחמתו במלאך, אשר לפניו העמיד את תביעתו : לא שלחך עד אם ברכתני!"

" נאמנים דבריך, ראובן — השיבה דבורה הצנועה מבן שמן — בדרשך מכל אחד מאתנו להכדיע ביחד לעצמו על מקומו בחברה לפי יכלתו. אך נראה לי כי הספור על ברכת יעקב אבינו אינו מביא כל פתרון לנו, לבנות עמנו. פה מדבר האב אל בניו על מלחמתם בשל מקומם בחברה, אך אין אנו שומעים דבר מפיו על דרך הנשים בתוך מעגל חייהן. לדינה, הבת היחידה, לא מצא מקום בחברה ואסון כבד הומט על ידי כך העם האח אשר נדון למות בשל פשיעה זו. אך ספר אומתנו מספר גם על נשים רבות, כל אחת לפי דרכה, אשר תפסו את מקומן בחברת עמנו וכל אחת בצעה את מפעלה לטובת הצבור, מחוה אמנו אשר יצרה את האדם יחדו ובשתוף אתו את צורתה הראשונה של החברה על כל יתרונותיה ומגרעותיה, משרה אמנו אשר פתחה את שערי ביתה לאחיות שבטה, אך נעלה את הדלת מפני הגר אם ישמעאל בן אברהם, מרבקה על הסוסיה ותהיותיה לגבי גורל מחמדיה, מהאחיות רחל ולאה אשר בנו בבניהן את בית העתיד, ממרים אומנתנו של הפעוט חסר הישע בבית בת פרעה מלך מצרים, משוררת עזוז העם במדבר, מדבורה הלוחמת למשפט ולעוז בעמה, מבת יפתח השקטה והחסודה הנוטלת על שכמה את עול קרבן הצבור, מאסתר ויהודית המושיעות את עמן בגבורתן ובחכמתן, — בהן אנו רואים את מקום בנות ישראל בחברה עם בטוי מהותן כחלק מעמנו. ולפנינו, בנות עמנו, בדרכו החדשה עומדת — כך נראה לי המטרה האחת — לעבוד בבנין ארצנו עם אחינו יחד, להיות לעם אחד, לצבור אחד — למען נתן את חיי השתוף בלב ילדינו ולמען נגן על הילדים לטובת חיי הצבור".

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

"כוח ההבלגה — אמר דוד — דומני, הוא הכוח באדם הנותן לו את ברכת העוז ואת מרום ההשפעה על עיצוב חייו. מלחמת יעקב במלאך היתה מלחמה כבוש הרע על ידי הרצון החפשי בטוב. אך עז מכוח זה הוא כוח הבלגת האשה המקריבה את חייה למען הקל את סבל הזולת. מי יודע אם אין כוח זה של הבלגה סגולתה המיוחדת של האשה המוכשרת להערות את כוח אהבת אמהותה למען עניי עמה ואומלליו ".

" מעל לכוח אנוש נראה לי כוח הבלגה זה של אמנו — אמרה רחל — וסבורה אני, כי חייבים אנו לפתח את כוח ההבלגה ולאמצו בכל נשי עמנו. כי גדלו יסורי עמנו וצרותיו ובמצוקתנו זקוקים אנו לתנחומין כאשר לא שערנו.

זקוקים אנו לבני אדם אשר יוכלו להקריב את עצמם למען יחיו בתוך האחרים. מאהבת רחל אמנו יצמח בתוכנו לא בלבד המוח להקים את עמנו ולנחמו בצרתו כי אם גם הכוח לבצע את שאיפתנו, להחיות את עם ישראל על אדמת המולדת בכל מלוא עוזו וחסדו".

תחת האלה העתיקה ליד הכניסה אל כפר הנוער נתכנסה קבוצה אחרת של בחורים אשר שוחחה יחד עם מדריכה ראובן על שאלה סיגולו של הפרט בתוך החברה. שיחה זו נתעוררה בעטיה של התמונה האחרונה במחזה אשר בה הוצגה ברכתו של יעקב אשר ברך את בניו לפני מותו. על הדשאה הפתוחה והרחבה מערה ובה שכב על יצועו יעקב הזקן. סביבו עמדו בניו והוא מגיד להם בשעות חייו האחרונות את אשר יקרה אותם באחרית הימים. בחכמה הישישים אשר בו ראה את כל אחד מבניו יוצאי ירכו כל אחד לפי דרכו, הראה לכל אחד את מקומו בחיי החברה וקדם בהבנה ובחכמה את התפתחות בניו. בחכמתו, חכמת ישישים, אין הוא דן לרעה ואין הוא דוחה. יודע הוא איש איש ואת מקומו בחברה. החיים למדוהו, כי הטוב והרע כרוכים ומעורים זה בזה ולבו יבין, כי לכל אחד נועד נתיבו בחברה לפי ידיעותיו ולפי יכלתו. הוא יודע את יתר שאתו ויתר עזו של בנו בכורו ראובן ואת פחזותו כמים. והוא צופה למרחוק כי עתידים חייו להיות רבי תמורות בשל כוחו ורפיונו. הוא יודע את מעללי בניו שמעון ולוי אשר לא יכבדו את חק החברה, ויודע הוא כי אף הם בחולשתם חלק מן הכלל הם. ביהודה הגבור וראה את המגן לעמו העתיד לרשת בכוחו את הממשלה, הוא אשר ישים משטרו בעם ועל עשרו אשר רכש בעצמתו תחיה כל הארץ. הוא יודע את כשרונות בנו הצעיר זבולון העתיד לפתח את שיט האניות ואת סחר הים ואשר יביא שפע ברכה לעמו. אך יודע הוא להעריך גם את יששכר השקט והדומם אשר לבו לא ישאנו ליצירה עצמית ולקידומה ובוחר הוא להיות למס עובד לחברה. הוא פוקד את דן החכם אשר ידין עמו בחכמה ובתבונה ויוציא משפט לאשורו. בנו גד יגן על עמו וישמרהו מתגרת יד האויב. קצין יהיה לעם בימי שלום כבימי מלחמה. יודע האב הזקן את בנו השבע אשר אוהב חיי תענוגות ועינו יפה בשל אחרים, את שאיפתו לעירון ואת יכלתו לזכות את הרבים בעבודה. יעקב רואה לפניו את נפתלי קל הרגלים העתיד להיות ציר שלום לעמים. והוא רואה את בן שעשועיו יוסף הדומה עליו כבן פורת עלי עין, אשר בנותיו צעדו עלי שור. יוסף יכבוש את העולם, ואהבת אלהים תנצרנו. בידיו מפקיד האב בברכה את הממשלה על אחיו. יודע הוא על צעיר בניו בנימין בן אשתו החסודה. הוא לא הקדיש את חייו לעבודה: הוא חי על שלל ועל העד אשר יביא לו יום מחר.

כל בניו חביבים ויקרים לו ליעקב ולכל אחד הוא קובע את מקומו הנכון בחברה. בכל אחד הוא רואה את המשך התפתחות חייו של עצמו, הוא חי שנית בכל אחד מבניו את האבקותו ואת מלחמתו .כל אחד מבניו הוא בטוי לעצמותו הוא. לכל אחד הוא רואה את שדה הפעולה

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

מוקף עצים מאפילים הושאר לבמה. במעגל נראתה רבקה, אשת יצחק, המתהלכת באימת מצוקה. חוית ההריון הראשון עוררה בקרבה רגשות פחד, אימה מפני הנסתר, מפני העתיד. נסערת התהלכה הנה והנה עד אשר כרעה לפתע במצוקתה על ברכיה והתחננה לאלהיה בשועתה לעזרה בצר לה. בשורת אלהים, כי שני גויים בבטנה ושני לאומים ממעיה יפרדו, גורל עתיד שני בניה אשר עצוב דמותו יחרת עד דורות רחוקים מטשטשת מעט מעט בקרבה את החרדה ואת ההסוסים.

אחר נראו תמונות מימי נעוריהם של שני האחים: חיי המשפחה על קנאתם ועל חרדתם, נטיתם הרת הגודל של כל אחד מן ההורים אל אחד הבנים, הסבל הנובע מזה, מכירת הבכורה והמרמה בשל ברכת האב, בריחת יעקב הצעיר מבית הוריו, חוית אהבתו העדינה אל רחל, קנאת האחיות, השיבה למולדת, הקמת בית יעקב, מות האשה האהובה, מאורעות יוסף — כל אלה הוצבו על ידי חברי כפר הילדים. האגדות הקדומות קמו לתחיה בצורה מחודשת, בחויה חדשה, בערך מחודש. כל שאלות התפתחות הילד, כל לבטי החנוך, כל שאלות המשפחה בשבט ובמדינה הוחיו בהצגות אשר הועלו זו אחר זו על במת הדשאה המוריקה. ולבסוף הופיעה תמונת יעקב הגווע במצרים, המגיד לבניו את אחרית הימים, את דרך עתידם אחרי מותו, לכל אחד לפי טבעו.

ההצגה השאירה רושם עמוק על החברה הצעירה והחיתה לפניהם את הבעיות העתיקות החדשות בהתפתחותן. הצגת הילדים היתה השתקעות אמנותית מלאה בחי היצירה ומהן דמות לתולדות עמם. רעיונו החנוכי של המנהל להנחיל את הילדים את נכסי תרבות עמם על ידי הצגתם הם עצמם הוכיח, כי פעולתו עצומה לגבי הילדים אשר השתתפו בהצגה.

בתום המחזה נתהוו קבוצות קבוצות של צעירים עם מחנכיהם אשר שוחחו בהתלהבות על השאלות השונות אשר עוררה ההצגה וחפשו להן פתרונים. אך לשיאה הגיעה ההתלהבות בחוג אשר כנסה רחל סביבתה, על ידה ישב דוד רעה וסביבם מחנכים ותלמידים מכפר הנוער ומקבוצות אחרות בארץ. הם שוחחו על בעית האחיות, כפי שהוצגה במחזה רחל ולאה על יסוד אגדת התלמוד. תמונה זו אשר בה חזרה רחל אל חדר האחיות לאחר שהתחתנה עם רעה יעקב על האות אשר בה יכירה השאירה רושם עז. רחל מוצאת את אחותה בחדר הבנות והיא נוגה ודמעות עלבון על פניה, כי שנואה היא, כי אמם בה האיש אשר לו נועדה לאשה. רחל בעודה נרגשת מאהבת דודה הצעיר רואה את דמות אחותה המתיסרת. והיא חשה ביסורי אחותה, כי אין עלבון אשר ידמה לעלבון אשה כי תמאס, ובנפתולי נפשה בין אהבתה לדודה ובין רחמיה על אחותה גובר רגש הרחמים. היא כובשת את עצמה ומגלה לאחותה את האות בו תוכר, בו תופיע לפני דודה בעוד לאה שופעת את דבריה מתוך הסוסים ורטט בוקע מן האפלה קול מלאך אלהים המבשר את רחל כי רצה אלהים את פעלה אשר מצא חן בעיני אדני.

"היטבת את חסדך כאשר לא עשתה אשה מעולם. מנעת מנפשך את היקר מכל. ותרת על אהבת דודך מתוך רחמים על האחות האומללה. על כן ברכך אלהים כי תהיי בעתיד למנחמת עמו בכל מצוקותיו ויסוריו הרבים והעצומים. תמיד בסבול עמך בדרך נדודיו בגולה ועמדת את לימינו, תנחמיהו בצרתו ותעודדיהו בעניו. זאת הברכה אשר אצל לך אדני על כי כבשת את עצמך, בשר ודם, עפר ואפר בכוח לא אדם למען אחותך. עמך יקראך בשם המביע את העז שברגשות, את אהבת האומן העליונה אשר יוכל אדם לחוש. אליך יכמה בצרתו ואליך ישוע בצר לו: רחל אמנו!"

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

נסיון בכנון זה תמצא היום בתוכנו — השיב המנהל — הערב נציג על במתנו הפתוחה את עלילות יעקב. בפרשה זו מוצאים אנו בטוי לכל צורות החיים אשר יתכנו בחברה אדם. בפרשה זו חיים הילדים בכל שאלות חיי המשפחה והחברה, העבודה והחג, גלוי הלב והמזימה, החינוך והטפול. היתה זו חויה כבירה בשבילי, דוד יקירי, כשראיתי את בני נעורינו צוללים בשאלות אלו, כשהעמיקו לחדור ערב ערב מחדש בספורי עם קדומים אלה, אשר פרוש חדש נתן להם בחיינו כשחניכינו קראו בפרשת עלילות יעקב על צדק ועול על צורה והתחברות, על אהבה ושנאה והתעמקו בדמויות הקדומות של ספרנו וכשמצאו בספורים אלה את הבסיס לכל הבעיות החדישות של חיי המשפחה וחיי החברה בארצנו. ראה תראה דוד יקירי, בסוף ההצגה, כיצד הבחינו מתוך דברי ברכת יעקב את קשר העבודה והחברה ואת הצורה אשר מצאו להמחשתו.

מתונות פסעו שני המחנכים בחצר הגדולה אשר בה נערכו השולחנות הארוכים. על השולחנות העמדו נרות רבים והמחנכות הצעירות הדליקום כשברכת השבת על שפתותיהן. ביניהן ראה פתאום דוד את רחל אשתו הצעירה. על יד אחד השולחנות עמדה והדליקה את הנרות אשר לפניה. היא באה עם קבוצת ילדים מישוב דגניה מעמק הירדן. המחשבה על פגישתה החטופה עם בחיר לבה ועל חברתה עמו מלאוה אשר שלו. מתוך דומיה נחפזה רחל אל דוד בראותה אותו ושלובי ידים קרבו אל מקומותיהם בקצה השולחן.

ובינתיים נהרו בני הנעורים החוגגים אל החצר הנרחבה. אלף איש, נערים ונערות שנתחסנו בשמש הדרום הלוהטת, שתגמשו בעבודתה בשדה, עליזים בהכרת שתופם עם רעיהם. על השולחן היו ערוכות המנות. קערות מגוונות העמדו ובהן מתוצרת הכפר, פרי עמל הילדים: צנון מאדים, ביצים מלבינות וענבים גדולים ירקרקים צהבהבים נערמו בהן. הנרות האירו את השולחנות ,שורות הילדים צללו בחדוה. בקעו מנגינות עבריות מלוות בתזמורת בני הכפר. בכל נשמעו ברכות שלום מחוג נוער אחד אל משנהו. תיאורי החיים והעבודה מכל חלקי הארץ יצרו מעין שרשרת מקשרת אחת מסביב לנוער שעלה אל ארצו מכל קצוי העולם.

מנהל כפר הנוער שלמה קם ופתח את יום הנוער: כפרנו הזמינכם לשעות חג למען ידעו בני הנעורים ויכירו איש את רעהו ולמען ישתתפו בפתוח חזונות עמנו ולמען יסייעו להקלת מצוקתנו. ערב זה, ערב השבת יהי לנו ערב שמחה וקדשה למען נתכונן לשיחות יום מחר המכוונות לחדש את קשרינו ולחזקם. חשים אנו בערב חגנו זה, כי במולדתנו גדל דור המאוחד ברעיון העבודה והיצירה, דור המכיר באחריותו אשר הוא נושא לעתיד עמנו, דור בני הוגים ושכבות שונים אשר יבצעו מתוך אחדות את המפעל בו החלו אבותיהם. יהיו נא לכם ימים אלה ימי חויה לאחדות אומתנו ויהוו נא קשר בין בני נעורינו בארץ בכל אתר ואתר ".

אחרי הסעודה התרוצצו הילדים במגרשים הריקים ובכל מקום התקשרו מעגלים מעגלים לרקודים בלוית שירה ולבסוף נתכנסו כולם ליד הבמה הפתוחה אשר הוקמה על הדשאה המוריקה בין הבנינים. כפר הילדים הכין לערב זה משחק תמונות "חיי יעקב" לפי ספורי התורה, עלילות יעקב אבינו מלדתו ועד פטירתו. בשיחות מעל הבמה נסו הילדים להסביר כיצד מהווים מאורעות אלה בזיקתם ההדדית את כל שאלות המשפחה והחברה, כיצד הם נותנים בטוי לכל שאלות החנוך. ברעיונות הצגה זו נתגלם רעיונו של המנהל להחיות את חנכם העממי הקדום במסגרת חייו של הדור הצעיר בחייו החדשים ולתת לו ניב בהווה.

בני הנעורים נתכנסו על אבני האמפיתיאטרון מסביב לדשאה ואתם המורים והפועלים, הפקידים וקרובי המשפחות, ידידי המוסר והשכנים מן הכפרים הערביים. רק שטח נרחב

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

יום הנוער

כפר הנוער בבן שמן מזמין את ילדי הארץ לחג השמחה. בכל הערים ובכל הכפרים פושטת הקריאה לחוג חג נוער לארץ כולה. המבלה הרחבה למן העיר הערבית לוד מלאה בני נעורים המשוטטים: הצופים הנאים, חברת בני עקיבא הדתיים, הנוער העובד עתיר האונים, כל אלה שולחים את מחנותיהם אל כפר הנוער, הילדים מכפרי שפיה במורד הכרמל ומ"אהבה" במפרץ חיפה באים אף הם. בחולצותיהם הכחולות והאפורות, בחלילים ובקתרוסים פוסעים הם מתוך שירה עליזה במסלה העולה אל כפר הנוער.

כמה טרחות טרחו ילדי בן שמן בשבועות האחרונים ללא הפוגות כדי לשוות לחג דמות נאה, כדי להכין מזון ומקומות לינה, כדי לנטות אהלים, כדי לרכז שמיכות, כדי לערוך שולחנות בחצר הרחבה, כדי להכין נרות למאור לכבוד שבת, כדי לקשט את האולמים. כמה טרחו וכמה התאמנו להצגת חיי יעקב אבינו על הבמה הפתוחה. מה הצליחו ארבע מאות נערי הכפר לאחד את רצונם ולכוונו לרצון נוער הארץ כולה לערוך חג על כל המנעמים אשר יוכלו בני נעורים להציע למרעיהם.

האורחים מתכנסים על הככר הרחבה במבוא הכפר. מראים להם את בתי הלבנים ואת הגנים, את השדות ואת המוזיאון החקלאי. הם רואים את הרפתים ואת מקומות העבודה ואת ברכת השחיה הגדולה והיפה הבנויה במרכז הכפר. דוד בא עם קבוצת בני נעורים מן ה"אהבה" אשר בחיפה. בשמחה הוא מברך לשלום את מדריך כפר הנוער בבן שמן, את שלמה בן חוי ומתוך שיחה ערה הם מטיילים ועוברים במקומות הידועים להם והחביבים עליהם. זוכרים הם את תקופת חייהם המשותפים במעון היהודי בממלכת הצפון אשר שם היה דוד צעיר התלמידים. הם מעלים בזכרונם את המעון באותה עיר אשר בארץ הים הבלטי, אשר בה פעל שלמה מתוך כוונה לחדור לתוך חיי עמו בגולה, במעון אשר שם מצאו רבים מיתומי ישראל אחרי פרעות מלחמת העולם מקלט וחנוך.

זוכרים הם את השעה בה הגיעה מתוך חוג זה קבוצה קטנה עם מדריכם שלמה לארץ ישראל לשם יסוד כפר נוער אשר דמותו תעוצב על ידי עבודת הילדים בפעולתם ובשאיפתם המשותפת. המנהל מספר על המכשולים אשר נתקל בהם כשבא ללא אמצעים עם חניכיו ומצא את הפנה המיועדת לכפר הנוער בתוך סביבת אחים בני ערב.

" נטל עלינו למצוא צורות חנוך חדשות — אומר הוא אל דוד —. לא די בחנוך לעבודה ולשיתוף הנוער בבנין החברה הכפרית. חשובה ביותר היתה גם החיאת התרבות העממית העברית הקדומה. נטל עלינו להחיות את ספר עמנו. את כתבי הקדש, ואת חוקותיו ולמצוא דרך לשימושן בתקופתנו. נטל עלינו לעצב צורת חנוך אנושי על יסוד תרבות עמנו העתיקה ולמצוא מזיגה נאה בין חיינו המעשיים והרוחניים במולדתנו, אשר תשפיע על יצירת אפים של חניכינו. מחנכינו השקיעו פעולת יצירה רבה כדי להחיות את ספרנו לשם חנוך דורנו. הרבה למדנו מאפלטון, הגדול במחנכי העמים אשר ערך סדר חדש ליצירות עמו בשירה, בהתוותו את קויו לחנוך בני הנעורים במדינה החדשה, סדר ההולם את מטרות החנוך החדשות.

אכן — השיב דוד — ידענו כי קשורים אנו אל נכסי תרבות עברנו ביראת כבוד ואהבה. אך אל בנין ארצנו יש להוסיף את האהבה העזה עוד יותר אל עתיד חדש, אל חזון הצדק והאנושות, של העבודה והיצירה.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

לידידי המעון ואפטרופסיו. הילדים והאורחים אשר נקהלו הנה מכל חלקי הארץ עומדים בחוג רחב מסביב. על יד הבמה במרכז העגול נחפרה האדמה על ידי הילדים מבעוד יום, ופה תירה אבן הפנה למעון אשר יבנה. ראש הועד הלאומי מברך את הילדים ואת מוריהם. הוא מברך את הרעיון אשר נטע פה את הילדים בארץ האבות למען יגדלו לעבודת האדמה ולחיי חברה. הוא מספר לילדים על התקוה אשר יתלה הצבור העברי בארץ בילדים אלה אשר בהם הוא רואה את אזרחי העתיד ואת הנושאים בעל בנין הארץ. ראש הקרן הקיימת מברך את האדמה אשר ניתנה תרומה לחברת הילדים, תרומה אשר בה השתתפו בני כל העם ישראל בכל חלקי העולם. הוא מקוה, כי חברת ילדים זו תפרח ותשגשג ותספר ליהודים בכל חלקי העולם על ברכת הקרן הקימת לישראל המבטיחה תקומה לעם היהודי בארצו. את מגלת הברכה אשר תשוקע באדמה ליד אבן הפנה הוא מוסר למדריכה עליית הנוער הישישה, להנריטה אשר העלתה את הילדים אל הארץ. בדברי תפלה היא משקעת את המגלה באדמה, ידה אוחזת במעדר וברגבי האדמה הראשונים מאדמת המולדת תכסה את אבן הפנה. בפיה דברי הודיה לבורא העולם המשיב ליהודים אחרי אלפי שנים את ארצם ואת נחלתם. בשורה ארוכה עומדים ילדי "אהבה" וכל אחד שם קמץ טיט על האבן. אז יקיפו את השטח הנרחב כשבראשם צועדים אנשי הועד הלאומי והם שולחים את ברכת שלומם לאדמה אשר תהיה להם למולדת.

ראשונים בין הילדים צועדים נושאי הזרעים והשתילים. לצלילי נגינת חלילים חלילי רעיהם, יעמדו במרכז הככר ויטעו את השתילים אשר יגדלו ויורי קו והיו לגן למעון. בגאון מסבירים הם לאורחים את תכנית הבנינים והשדות ובשיר מצהלות ילוום בדרך השכונה אל הכביש. הם עצמם חוזרים עם מחנכיהם כדי לתכן את תכנית הבנין ולהעמיק חשוב על צורת סידורו ועצוב דמותו של כפר הילדים בעתיד. ברכה, אם המעון, עוברת אתם על פני שטח ישובם. מספרת היא להם על התכניות שהגתה בהן עוד בהיותה בירכתי צפון, על המטרה, אשר אליה נושאות עיניה ועיני כל הילדים, על פשר החזון אשר הביאם הלום אל שפת הים לרגלי ההר אשר שם יוכלו ליצור ולפעול מתוך חרות ומתוך דבקות במולדתם. את ימי המצוקה בבית האפור בעיר הצפון תזכור, אשר שם עבדה ופעלה למען הכשיר את האנשים העתידים להשתתף במפעל אשר תכנה. מספרת היא על האשר אשר זכתה לו לחיות פה עם הילדים בני טפוחיה וחסותה, אתם על פרשת חייהם ויצירתם. היא מברכת את חוג המחנכים, אשר אליו היא קשורה בעמל שנים רבות, אשר בידו הפקידה את משאות נפשה ואתו היא עמלה להגשימן. שוב תשוב עם הילדים אל הבית בגבעת נוה שאנן עד אשר ישלם המעון החדש. רק קבוצת ילדים קטנה לא תשוב עמה. עשרים נער וחמש נערות ישארו בזה על אדמת מעון עתידם למען השתתף בבנינו. בית לבנים קטן יקלטם. ודוד מחנכם ורות המטפלת בהם ידריכום במפעלם. השתתפות הילדים בבנין סמל היא בעיני האם ברכה למפעל שתוף בארץ. בלב שמח משאירה היא את הקבוצה בזה וחוזרת עם שאר הילדים לתורה וליצירה, לאחר שנה תוכל להביא את החבורה הצעירה אל בתיו החדשים של מעון "אהבה" אשר תחל בבנין חברתה על שפת מפרץ ים התכלת.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

" כל העירות שבמעמד מתכנסות לעירו של מעמד ולנין ברחובה של העיר, ולא היו נכנסין לבתים. ולמשכים היה הממנה אומר: קומו ונעלה ציון אל בית יי אלהינו. הקרובים היו מביאים תאנים וענבים, והרחוקים מביאים גרוגרות וצמוקים, והשור הולך לפניהם, וקרניו מצופות זהב, ועטרה של זית בראשו, והחליל מכה לפניהם, עד שמגיעים קרוב לירושלים. הגיעו קרוב לירושלים, שלחו לפניהם, ועטרו את בכוריהם. הפחות והסגנים והגזברים יוצאים לקראתם; לפי כבוד הנכנסים היו יוצאים, וכל בעלי אומניות שבירושלים עומדים לפניהם ושואלים בשלומם: אחינו, אנשי מקום פלוני, בואכם לשלום! החליל מכה לפניהם עד שמגיעים להר הבית. אפילו אגריפס המלך נוטל הסל על כתפו ונכנס; עד שמגיע לעזרה. הגיעו לעזרה — ודברו הלויים בשיר: ארוממך יי כי דליתני ולא שמחת אויבי לי. הגוזלות שעל גבי הסלים היו עולות, ומה שבידם נותנים לכהנים.

הבמה בקצה הרחוב עטורה חגיגית : באמצעיתה מתנוסס דגל תכלת לבן מעל למשטח שבע הצלעות אשר הוקם למביאי הבכורים. ארבע ארבע מדרגות מעלות אל שבעת השערים לשבעת המינים אשר בהם נתברכה הארץ. מעל כל שער מתנוסס דגל ירוק קטן. התהלוכה מקיפה את המשטח ונכנסת בשירה אל שערי החטה, השעורה, הגפן התאנה, הרמון הזית והתמר. במרכז עומדים הזקנים למען קבל את הפרות. ובהגיע ראשי הקבוצה אל הבמה הם מפנים ראשם אל רעיהם ולפי רמיזתם מורידים הללו את סלי פרים על האדמה. מעל הבמה בוקע קול חזק בשירה: חג שבועות תעשה לך, בכורי קציר חטים. וכהד ישיב להם קול מן הקבוצות: ארץ נתנה יבולה. אז תתרומם קבוצת נושאי הבכורים, את סליהם המוריקים מעל לראשם יניפו ולקול צלילי כלי הנגינה הם פוסעים ושרים את שירת בעל התהלים: "בשוב יי את שיבת ציון". והנה מתקשרים הם בשלשלת מחול סביב הבמה ופותחים ברקוד עליז. מגרונות בני הנעורים בוקע השיר:

סלינו על כתפינו, ראשינו עטורים.
מקצות הארץ באנו, הבאנו בכורים.
מיהודה ומשומרון, מן העמק והגליל.
הוי, פנו דרך לנו, בכורים אתנו.
הך הך בתף, חלל בחליל.

מלהקת המחוללים פורשים דוד ורות עם קבוצת ילדים אשר השתתפה בתהלוכת החג. מכל משמר הם שומרים את סליהם עם זרועותיהם ושתיליהם אשר גדלו בגנתם הקטנה על יד מעונם בגבעת נוה שאנן. ילדי מעון זה — חג כפול להם. הם חוגגים את חג הנחת אבן הפנה לבנין ביתם על שפת מפרץ הים.

שם יזרעו את הזרעים וישתלו את השתילים הראשונים למען יגדלו עצים אשר יהיו בעתיד לפאר ולצל למעונם. מהדר הכרמל הם יורדים העירה, עוברים על פני הנמל, נוסעים בתוך שכונות הפועלים ובקרבת בתי החרושת, יורדים הם אל הישוב במפרץ, אשר יוקם מעון העתיד אשר ל"אהבה". שם מוצאים הם ושאר רעיהם מן המעון את חוג הידידים והמנהלים. עוד שעה קלה ומכוניות באות במרוצה ומביאות את נציגי הועד הלאומי ושאר המוסדות הלאומיים. כל אלה חברו אל מפרץ הנמל למען השתתף בהנחת אבן הפנה למעון הילדים. השטח אשר הקרן הקיימת יעדה להתישבותם בין מפרץ ים תכלת ובין רגלי הרי זבולון, הרים המשמשים רקע לישוב — שטח זה הוקף עגול רחב. במרכזו הוקמה במה, מקום ישיבת כבוד

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

חג הבכורים

העיר העליזה השוכנת אל מפרץ הים מלאה תשואות. היום חוגגים את חג הבכורים ומכל הארץ נתכנסו בני העם ואת בכורי שדותיהם יביאו. במורד ההר, בשכונה העברית הדר הכרמל רבה התכונה לחג הששון. ברחוב הרצל הנרחב, עורקה הראשי של השכונה סואן ההמון בהכנותיו לחג. היום יום אחרית האביב בחדש סיון. הארץ מסביב פורחת. הגנים והשדות רקפות מצבע הלילך, מצהיבה הקדה, מכחילות דגניות, ומזהיבים נרקיסים, מאדימות כלניות ומלבינות שושנים. הארנים המוריקים העלו ענפים רכים וצנוברות חומים מזדקפים מעליהם כנרות גבוהים. בקצה הרחוב הוקמה במה גדולה. עליה ישבו זקני העם המקבלים את פרי הבכורים אשר ישלחו עובדי הארץ. הבמה נשקפת אל פני ים תכלת ואל סירות מפרשו המלבינות, אל פני הנמל על אניותיו המביאות ממפרצי איטליה את העולים שבוע שבוע אל ארץ ישראל, אל פסגת הכרמל על יערותיו ובניני מנזריו השגיאים, אל בתי החרושת במסלה היורדת אל העמק, אל עיר הפועלים קרית חיים על שפת הים, אל נהר קישון המתפתל ואל עמק יזרעאל הפתוח לרוחה, העמק הגדול אשר לישראל, אשר חלוצי העם הפכוהו מארץ בצות קטב לגן פורח. בחיפה, בשער העמק הגדול, יוחג חג הבכורים זכרון לתולדות קדומים לעם כשעובדי אדמתו הביאו שנה שנה את בכורי תנובתם אל מעלות בית המקדש.

באות הברית בין האדם ובין הטבע על ידי עמל הכפים, באות גאולת האדמה על ידי בני האומה הגולה וסורה, האדמה אשר בה יתרחשו נפלאות התנובה לפי חק הנצח — יחוג היום עם ישראל הצעיר את קציר אביבו. תהלוכת החג מתרכזת בקצה הרחוב ותעלה מן העמק רחב הידים אל ההר. מכל חלקי הארץ נתכנסו ואתם תרומת שדותיהם וגניהם, מתנובת רפתם ולולם למען הגיש בכוריהם לזקני העדה. בראש התהלוכה פוסעים בני הנעורים מכפרי הילדים מאיר שפיה ובן שמן. בידיהם הרכות נושאים הילדים קערות חסה רעננה וירוקה, צנון לבן ומוצק, אפונה וכרוב, צנונית ושאר ירקות. בין הילדים נראה חיים הקטן מכפר הנוער בן שמן. בזהירות ובעדינות הוא נושא בזרועותיו את הטלה הרך הראשון מהמלטת החדש הזה. מה מאירות עיני הילדים, מה יגאה לבם כי על כן זכו להששתף בהגשמה, לראות את הארץ הצחיחה נושאת שנית את פריה ונעורה לחיים חדשים לאחר התאבקות איתנים עם כוחות האדמה. אחרי שורת הילדים עוברות העגלות מן העמק העמוסות יבול חטה ושעורה למכביר, עגלים, טלאים ופרגיות. ומבין שורת העגלות בולטת רכובה על סוס אביר לבן שולמית זכת הפנים ובידה קרן שפע המלאה תנובת שדה. סביבה רוכבים צירי ישובי העמק: עין חרוד, תל יוסף ובית אלפא ואתם בכורי תאנה וגפן ורמון ותמר. חג ברכה הוא חג הבכורים זה, יום פתרון חזון, יום תחית העם על אדמתו. פרי הארץ הוא היקר אשר יוכל העם להקריב. מכל קצוי הארץ נהרו האורחים. מן הגגות פורצות קריאות ששון, קולות מנגינה וזמרה. בכל מתנפנפים דגלי תכלת לבן. בחלונות ועל יציעי הבתים עומדים צפופים הצופים, משתתפים בחגיגה הנותנת ניב ליצירת העם באסיף פרי ראשון. כל חוגי העם: פועלים, פקידים, רופאים, מטפלות במדוכאים, אחיות לחולים, מורים, כלם מריעים לכבוד פרי עובד האדמה, אשר נעור ממגעו באדמת המולדת. התהלוכה מתקדמת לקול תרועת החצוצרות עד הבמה אשר עליה עומדים נציגי הועד הלאומי לקבל בשם העם את מתנות בכורה הפרי. שמריה, אחד מזקני העדה, מרים את ספר המשנה, מגישו אל עיניו ופותח בקריאה על סדר הבאת הבכורים בארץ הקדושה בזמן שבית המקדש היה קיים:

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

ואשר הפיחו בו עוז בימי טלטוליו. בעידן זה בבטוי האמנותי שביצירות האלה מצאנו העשרת חיי הילדים והתפתחותם בחנוך כפרנו אשר מתפקידיו הוא לעורר את כוחות היצירה.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

ובינתיים שוטטו רחל ונורית בחורש המצל והמוריק אשר ניטע לפני 25 שנה על ידי המתישבים הראשונים אשר החלו בעבודת האדמה במורדו זה של הר הכרמל. נורית ספרה מתוך התרפקות על מורתה הצעירה את פרשת עבודתה בלול, עבודה שעליה חלמה בהיותה בבית האפור. היא ספרה על חברת הילדים בשוותם דמות לחייהם יומיום ,על המדריך החביב שמעון הנשיא אשר לבו כלב אב אליהם, על אם הבית הצעירה טובה הדואגת לשלומם, על נשפי הנגינה הנערכים על ידי תזמורת הילדים, על תערוכות האמנות באולם הגדול ועל הרוח החברותית אשר בה מתנהל כפר זה על ידי הילדים עצמם.

"שנה אחת אלמד פה את מלאכת טפול בעוף ואחר אלך עם אחי אברהם המכשיר את עצמו במושבה בחדרה להתישבות קבוצית אתכם בחניתה. שם אגשים את אשר אלמד פה :אטפל באפרוחים, אשגיח על הביצים בשעת הדגרתן, ושם אחיה בישוב ההוא בהר הסלעים אתך ואת רות וחדו נעבוד כאשר היה בתכניתי אז בהיותי בבית האפור. עוד הרבה עלי ללמוד עד אשר אשתלם במקצועי, עוד הרבה עלי להתאמן בטפול ובהזנה, בגדול ובהשגחה למען אוכל לתת את חלקי לבנין ישובנו כראשית עבודת בנינו למען הארץ".

"תשרה הברכה עליך, נורית יקירתי, — השיבה רחל — ידעתי, כי תבצעי את אשר יזמנו ואין אני יכולה לתאר לי מקום נאה לתקופת למודיך ככפר ילדים זה במורד הכרמל, אשר בו תבלי שנה רבת גיל בין אנשים חביבים המשמשים את הצבור והמסייעים לילדי הארץ בהתפתחותם." בשוטטן בכפר פגשה רחל את שמעון הנשיא, מנהל כפר הילדים, והלה הראה להן אולם מואר על פני מישור אשר קירותיו צופו תמונות רבות בטורים ערוכים בצורה נאה. "חדש חדש — פתח שמעון — מראים אנו לילדי הכפר סדרת יצירות אמנות הכוללות שדה מסוים. בזה אתן רואות אוסף תמונות אשר בהן צוירו דמויות מספר הספרים ושמן הכולל :" התנ"ך באמנות. תמונות רבות תראו בזה מחיי אדם וחוה „מימי המבול, על אבותינו :אברהם, יצחק ויעקב, מפגעי איוב, מיציאת מצרים, על המלך המשורר דוד, על רות המואביה, על יגון הנביאים. תמונות אלו נשלחות אלינו לשבועות מועטים מבית הכנסת בצלאל שבירושלים. תמונות אחדות רכשנו לכפר הילדים. יכירו נא ילדינו את אוצרות האמנות ויבינו לניבם של היוצרים בכל הדורות. מתוך השפעתן הישרה על הילדים מקרבות תמונות אלו את הילדים אל מבעם של האמנים הגדולים. מתעמקים הם איש איש לפי הבנתו ונטיתו ביצירות אלו מבלי אשר ישופעו על ידי שמו של האמן או תקופת יצירתו, בשיחה משותפת עם ילדי קבוצתט מחפשים הם עצמם למצוא את טעמן ואת הגיונן של היצירות. הרצאת שיחותיהם בכתב נותנת למחנכים מושג על תכונת חויתם ועמקה. פה במחברת זאת מוצאות אתן את תכן שיחותם. אמש נסתה קבוצת הילדים הבוגרים לעמוד מעצמם בהסתמכות על ספר תולדות האמנות בתקופות ההיסטוריה השונות על ציירי התקופות השונות וחפשה פתרון לשאלה מפני מה היה ספרו הקדמון של עמנו מקור לבטוי נשגב של גדולי האמנות בכל התקופות: רמברנדט, רפאל ודירר; כיצד הפכו את דמויות ספרנו לבטוי לזמנם הם, לחויתם הם בתקופת תחית הרוח באירופה, על שפת ים הצפון, בהרי מרכז אירופה ובדרום בין ים ובין הרים, כיצד נתן כל אמן את נסותו הוא לרעיונות ולאישים אשר יצר עמנו לפני אלפי שנים. הילדים קבלו על עצמם להתעמק בצורות אלו ולהיות בהן בעצם כוחן ויפין. וכן באו לידי הכרה כי בזמננו, בזמן השתרש העם מחדש באדמת מולדתו ישוב אליו הכח לעצב דמות אמנותיה חדשה, כי יתמסר מתוך חבה יתירה לבטוי האמנותי בדמויות עברו, דמויות אשר לא משו מעיני רוחו בימי גלותו

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

בארץ בדרך הרי הגליל אל עיר הנמל חיפה ומשם בהרי הכרמל במדרונם המערבי. מן הכביש הרחב נסעה אל מרום זכרון יעקב, מושבת המטעים אשר בה היקב הגדול ומשם הלאה אל כפר הילדים המוצנע בהרים. העין צפתה למרחקים אל הנוף החביב, אל הגבעות עד בואכה אל תכלת הים התיכון. בדרכה נזדמנו לה רועים ערביים הרועים את בהמתם או היוצאים לעבודתם בשדה. בדרך צעדו לקראתה נערים עליזים מכפר הנוער אשר ירדו למושבה לשם ענייניהם. במפנהו האחרון של הדרך נתגלה הכפר הנאה מאיר שפיה במרום גבעה. העגלה עברה דרך השער הרחב על יד בית הנוער ועל יד בית הספר עד לרחבה אשר ליד הבנין המרכזי. שם חכתה לה נורית בגן הפורח והמוריק בדשאותיו הנרחבות המזין את העין ביפי צמחיו המופלאים ובלבנת ספסלי המרגוע ליד המשוכה הירוקה. נורית בשמלת עבודתה הכחולה ובסודרה הססגוני על שחור תלתליה קדמה את פניה בשמחה. מלאה חדוה הביאתה אל מדריך הכפר, אל ידיד ילדיו, אל שמעון הנשיא, אשר היה שקוע באותה שעה בשיחה נלהבת עם הנריטה, אם הנוער בארץ. הנריטה עלתה אל כפר הילדים לחוג את חג הנחת אבן הפנה לבית בריאות במרכז הכפר. הבית נתן במתנה על ידי הנשים מארצות הברית שבאמריקה הרחוקה לזכר חברתן אלישבע אשר היתה חברה ואם לילדים והיתה נוהגת לשהות שנה שנה זמן מה במחיצתם כדי לעמוד על תכונת חייהם בארץ המרחק ואשר עמדה ממרחקים בקשרי מכתבים אתם, מכתבים אשר בהם באה לידי בטוי דאגתה לכל ילד.

בני הנעורים הוליכו את האורחים אשר באו הנה כידידי כפר הילדים למען השתתף בחגים אל חצי הגרן העגולה אשר ליד בית הספר המוקפה חורשה ארנים. הם הוליכום אל המקומות אשר נועדו להם, ואחר תפסו את מקומותיהם בני הכפר על מחנכיהם ומדריכיהם. זהבה מלאת חן נעורים והעלם זאב מתארים ברטט את דמות חיי ידידתם המנוחה אשר לזכרה נוסד הבית הזה. הם מספרים על קשריה אל הארץ, על אהבתה לילדים, על תכניותיה לעתיד כפר הילדים ועל דבר געגועיה על חיים משותפים עם ידידיה הצעירים בשעות עבודתם ושמחתם. בחרדת קדש ובהבנה דקה תארו הילדים את דמות חיי האשה הזאת ,אשר היתה כה קרובה אליהם ואשר נסתלקה אחרי מחלה אנושה. משסיימו הילדים לספר קם יואל ועמד במרכז והשמיע את תפלת ה"קדיש" לנשמת הידידה המנוחה וכתום התפלה נשמע שיר התקוה מפיות הצעירים.

אחר הוליכה קבוצת הילדים את האורחים למקום הנחת אבן הפנה. בתוך מעגל צפצפות ירוקות בהירות חפרו הילדים יסוד להנחת אבן הפנה. יוחנן מדריך קבוצת הבחורים לבוש לבנים וכף סידים בידו עמד על יד היסוד והתקין את המקום לאבן ועל שפתותיו אמרת עבודה צוהלת. ומתוך קבוצה הבחורים יצא יונה הזריז וקרא מתוך מגלת קלף אשר בה נכתבה הברכה להקמת הבית הזה. ילדי הכפר הם אשר חברו את הברכה לאחר התיעצות ארוכה. בברכה באה לידי בטוי התודה הנרחשת לנשים מעבר לאוקינוס העמלות למען בריאות בני עמן בארץ ישראל ובה נכלל גם האחול כי בית זה יהיה מצודה לבריאותו ולהתפתחותו של הדור הצעיר הגדל פה בכפר בחברה רעננה, בתורה ובעבודה.

אחרי הקריאה גללה לאה השחרחררת את המגלה, צורתה בתוך בקבוק זכוכית ומסרתה לידי המנהיגה הישישה הנריטה למען תשקע את הבקבוק באדמה. ואחר הוזמנו האורחים לכסות באדמה את מגלת העדות ומתוך שירי שמחה נסתמה החפירה על גבי האבן.

ואחר נתאספו הילדים עם אורחיהם אל האולם הגדול ויערכו לפניהם לשלחן כל תנובת הכפר.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

צופה מעל הגג השטוח אל הישוב הפורח, אל ים התכלת אל עיר הרומאים העתיקה, אל החרמון המכוסה שלג ואל ענקי הצורים משפת הים מזה.

"מעודי — אומרת היא למורה הצעיר אשר בא אל הבית האפור בעקבות הפרעות ביהודי רוסיה והעובד עתה בארץ ישראל כמורה בקבוצת דגניה — מעודי לא ראיתי בית אולפן לנוער מוקף פלאי טבע כאלה. נפש הילד הגדל בסביבה זאת בדין שתהיה, תוהה נוכח בדידותו הגדולה והדוממת של הגוף הזה לקליטת כל הנעלה והטוב אשר יוכל לתת החנוך בחברתנו, באחת החוברת קראתי פעם על ישובנו דגניה את המלים אשר חרתה הקבוצה במגלה אשר הושמה בשעת ירית אבן הפנה לבית הספר: יגדלו נא ילדי עמנו בשבילי העבודה והתורה. יחנך נא בית זה אשר בו קושרים בוניו את מיטה תקותיהם את ילדינו לדעת ולתבונה, ילמדם את מדות השתוף, הנאמנות והעוז למען יוכלו להמשיך בתפקידים אשר הטיל על עצמו דורנו, דור אשר הפך ארץ ציה ושממה לאדמת חיים פורים הנותנת יכול למכביר ואשר נתברכה בישוב עמל גדול ורב המשיב לאדמה את אונה הראשון כבימי קדם. תהא נא שרויה ברבת שפעת האהבה לחברה ולמולדת על בני העם הגולה השב אל אפיקיו " — מעודי היה זה חלומי לפעול במקום זה בעצוב דמות נפשו הצעירה של הילד ובפתוחה. ולא אדע איך אודה על כי זכיתי להתיצב בתוך חברתכם לפני יעוד זה."

" צדקו דבריך — השיב צבי — יעוד ברכה הוא לחיות פה ולחנך. ודוקא נוף זה מעמיד לפנינו תביעות מיוחדות. הוא פותח לפנינו אפקים לכוון את פני הילדים על יפי הטבע, אל תעצומות הבריאה בין הרים אלה, אל התרכזות נצורות תולדותינו בנוף צר זה, ופה יותר מאשר בכל מקום אחד נבין, כי תפקידו של המחנך כפול: האחד לפתח את נפש הילד לקליטת כל הדובר אליו מתוך היקום ללא גבולות זמן ומקום, לפתוח את נפשו לקראת חיי פתוח אישיותו השלמתה בנפש וברוח כחלק מן האין סוף. והתפקיד השני: ללמד את הילד לתפוס את מקומו בחברת זמנו, בעבודת הישוב ובחברת עמנו כולה, לאמן את כוחותיו בתפקידי היום ובעבודתו למען תת לו את המקום הדרוש לו בחייו לפעולה וליצירה. חוש חברתי ואמץ, יושר ואהבת סדר, חריצות וידיעה עלינו להנחיל לילדי עמנו למען יוכלו להשתתף בהשגת מטרת בנינו פה בארץ ביצירת בית מבטחים לעמנו הנע והנד.

"ועוד דבר שבתי וראיתי פה בעבודת חנוכי — הוסיף המורה הצעיר — גם ילדינו פה בקבוצה הקטנה על שפת ים כנרת נושאים בסבל גורל עמנו, גם בהם פועמים יסורי תקופת הגלות המטילה צל על שחר ילדותם, גם הם עומדים על אם דרכי החיים אשר לפני עמנו בפרק תולדותינו היום — לפני כבוש ארצנו מחדש בעבודתנו בעמל מפרך על מדרך כף רגל בארצנו. הפקידנו לאמץ את הילדים למלחמה זו למען יתרוממו ממצוקת גורלם לשחרור עמם. דבר זה תובע מאתנו התעמקות בחוקי ההתפתחות נפש הילד וחקירה במקצוע החנוך הלכה למעשה להשתמש בתורה זו לשם פתוח ילדינו. שמחים אנו לבואך אל קבוצתנו, רחל, כי תשתתפי פעולה אתנו בתפקיד זה.

בהשקט ובשלוה נהרו ימי החיים בין הילדים בישוב דגניה ובקצב הקבוצה עברו חליפות עבודה, למודים וחגים. בשיחות עם רעים נתבררה ונתלבנה הדרך החדשה לחנוך בקבוצה.

באחד הימים באה הזמנה אל רחל מנורית תלמידתה הצעירה אשר באה מן הבית האפור אל כפר הנוער מאיר שפיה במורדו המערבי של הר הכרמל. רחל הוזמנה לבוא לבקרה. נורית כמהה לפגישה עם מחנכה ושאפה לראות את פניה בארץ ולספר לה את פרשת נדודיה ועל הקלטותה בחיים החדשים. רחל נענתה להזמנה של נורית אשר חבבתה כאחות. ושוב עברה

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

צורות שתוף הפעולה בין הורים ומורים, עובדי אדמה ועובדי רוח. הם קובעים פגישה בקבוצה דגניה שבגליל, מחוז חפצה של רחל בעתיד הקרוב. ושוב נמשכת הדרך בעמק יזרעאל, מהכביש מתגלה כפתו העגולה של הר תבור אשר התראו פנים צבאות מלחמה בימי קדם ואשר היה מקום גלוי שכינה לחוזי עם קדומים. עולים אל העיר העתיקה נצרת, אשר בה חי יוצר תורת הנצרות, ישו הצעיר בשחר ילדותו. חיים סואנים שוררים במסלות מורדות ההרים. גנים גדולים ופורחים יראו, בתי אבן כבירים ומרווחים על חצרותיהם המצלות יתגלו, בתי חולים ובתי כנסיה, מגזרים ואסכולות. המכונית עולה בשתי עקומות גדולות אשר מהן חוזר ונראה במלוא רחבו העמק ואחרי זה משתפעת הדרך ויורדת אל עיר הרומאים העתיקה, טבריה אשר על שפת ים כנרת. מרחוק מזדהר ים התכלת המוקף סלעים מלבינים. בקצה האופק מלבינה כפת השלג אשר לחרמון.

רות חדוה שורה במכונית. למראה הים פורצים בני הנעורים מעוצר רגשות ששון החיים וחדות המולדת בשירה מתוך שיר השירים "אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים". המכונית שועטת לשפלת הים אל העיר העתיקה אשר פתחת לפני הים הבנויה אבן בזלת שחורה, אשר נוסדה לכבוד הקיסר הרומאי ואשר היתה מקלט לדת ישראל לפני 1800 שנה בגבור מצוקת הגלות. בתוכה מתנשאים סמלים מכל תקופות ימי הקדם אשר עברו על ישראל. בחרבות בית הכנסת בכפר נחום מצפון לים מתרוממים האבנים המחוטבות והעמודים הנאים אשר לאמנות העברית הקדומה. בתחום העיר מצבות קברי חכמי ישראל הקדמונים: רבי מאיר בעל הנס, רבי יוחנן (?) והרמב"ם. והנה בנין הכפה אשר אליו ינהרו שנה שנה אלפי יהודים אשר תפלותיהם ומחולותיהם יעידו על דבקותם בתורת אבותיהם הקדמונים. הנה המעינות החמים שמחוץ לעיר המהבילים, אשר בהם מוצאים אלפי בני אדם מרפא למחלתם המעידים על חכמת הרפואה של מאות שנים שעברו, מתקופתנו ועד תקופת הרומאים. הנה הישובים הקבוציים החדשים מסביב המעידים על חיי חברה המתהווה דרכים חדשות ויצרה צורות חיים חדשות. את פני רחל מקדמים רעים אחדים מיושבי השכונה בקרבת העיר.

יחד הם משוטטים בהדרכה צבי חברה מאז למדו בצוותא את תורת החנוך בחוצות העיר העתיקה אשר בהם זורם המון אדם, דמויות ססגוניות מבני עמם מארצות המזרח. על שפת הים המזהיר בזהר תכלת וירקרק עוגנת שורת סירות דוגה; סירות מפרש חותרות במים, נערים עליזים טובלים את גופם השזוף בגלים.

המשוטטים מגיעים אל השכונה החדשה קרית שמואל ומשם ישר אל תחנת המכוניות, אל המכונית אשר תסיעם בעוד רגעי מספר אל פתח הישוב הנודע דגניה אשר נוסד לפני עשרים שנה על ידי עולים מרומניה ואשר התפתח אחרי נפתולים קשים, תלאות וסכנות לכפר פורח אשר בו מהוים הפלחה וגדול הבהמה, המטעים ובתי מלאכה, מעגל של עבודה יוצרת. רחל מרגישה את עצמה קשורה לרעיונותיה החדשים של צורת חיים זו. ידידים אשר עלו לפניה אל הגליל השתקעו שם והנם חיים בצוות עם מיסדיו של הישוב. קבלת פנים צוהלת תערך לרחל על ידי רעיה. אתם היא פוסעת בשדרת התמרים הנהדרת אל בית הלבנים מקום שם נתקבע סדר החיים והעבודה. היא מברכת לשלום את ידידה שלמה השקוע בעבודתו על גבי ספרים ופנקסים בהנהלת החשבונות. על יד בית הילדים היא נפגשת עם קרובתה הצעירה מירה. היא תרה את בנינו החדש של בית הספר אשר ידידים מאמריקה הגישו שי לישוב זה. מבית הספר נשקף נוף פלאים אשר לא כל בית ספר יזכה לראותו. בבית הספר עומדת קבוצת ילדים נכונה לקבלת הפנים. מפעם לפעם פורצת צהלת הארץ אל העולים החדשים: ברוכים העולים ! רחל

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

חבורה

עם שחר קמה רחל. על יד הבית פוגשת היא את דוד העומד ללוותה בדרכה אל הרי הגליל. יוצאים הם אל המסלה בהרים. בשמש עולה מאחרי הר הכרמל שופכת את זהרה על ההרים ועל צלליהם האפורים והאדומים, על המורדות אשר עליהם משתרעת העיר, את מפרץ התכלת ואת הבתים הזעירים המלבינים בגבעה, אשר בהם עתידים בני הנעורים יוצאי הבית האפור ללמוד ולעבוד במשך שנה מתוך שלוה. רחל ודוד יורדים בדרך המוליכה העירה; לנכח עיניהם הים, על שפת המפרץ ממולם עיר האבירים העתיקה, על גלי התכלת שטות סירות, מפרש צחורות. על שפת המפרץ המזרחית מכסיפות הברכות הגדולות האוצרות את שפעת שמן האדמה הזורם ממעינות הארץ השכנה. דוד ורחל משוטטים בשכונות הערביות אשר בתיהן וחצרותיהן נעולים ומהם יוצאים מפעם לפעם לעבודתם גברים רכובים כשמעטיהם מתנפנפים ברוח. עוברים הם את העיר העתיקה השופעת חיים מתנובת הארץ הנמכרת בשוק הערבי והיהודי, את רחוב הנמל הנרחב אשר בו שועטות מכוניות משא כבדות בדרכן אל האניות העוגנות. באחת הרחבות עומדת המכונית אשר בה תסע רחל אל הישוב שבצפון הארץ, בהרי הגליל. גברים ונשים עולים אל המכונית ומטענם אתם, עולים גם חולים המחפשים מזור למחלתם במעינות החמים, אשר בעיר הרומאים הקדומה, נערים ונערות בחולצות כחולות האצים אל ישוביהם לעבוד את אדמת שדותיהם, מתוך עמידתם, עמידת חרות, מתוך ברכות שלומם העליזות מתוך שיחותיהם בשפת עמם העתיקה אשר הושבה לתחיה נכר קשרם האמיץ אל המולדת.

דוד לוחץ מתוך חבה את יד רחל כשעיניו מזהירות ולא יגרע עין מן המכונית המתרחקת במהירות.

המכונית יוצאת מרחובותיה הצרים של העיר, עוברת על יד בתי החרושת החדשים המייצרים חמרי בנין לבתים ומצרכי מזון לישובים ומגיעה אל העמק הנרחב. שם מתגלה העם העברי היוצר אשר הפך בשתי עשרות שנים ארץ בצות לאדמת ברכה מניבה. הנה היא עוברת על פני ~~הכפר~~ הישוב הגדול יגור, אשר ממנו יצאו יום יום מאות צעירים וצעירות לעבוד בסביבה ועל יסוד עבודתם יבנו את חייהם הקבוציים. הנה היא עובדת על פני הכפר אשר בנו להם אכרים דתיים, אשר שם יחיו מתוך מרחביה מתוך נאמנות לחקי דתם חיי מעבר מהוי הגיטו צר האופק אשר בגולה אל חיי אכרים חרוצים, הנה היא עוברת על פני ישובי עם הצפון ולדהים ובית לחם ועל פני הישובים המרובים אשר נוסדו והוקמו בשנים האחרונות על ידי עם ישראל. מרחוק קומזים הבנינים המצחירים אשר לקבוץ משמר העמק הבנוי בראש גבעה ובית חנוכו הנאה.

המכונית נעצרת בעיר המחוז שבעמק, בעפולה, עיר פרשת דרכים לכל חלקי הארץ. יוצאים מן המכונית, שואלים לשלום הרעים בני ישובי אחרים, דורשים לשלום הארץ ולהתפתחותה בגלילותיה השונים ובששון ממשיכים את הנסיעה בכבישים. על יד המלון הצנוע רואה רחל את אביגדור המטיף הצעיר, יליד עירה, המשמש עתה מדריך באחת מקבוצות ההתישבות הקרובה. על ידו יושב חיים, פלח צעיר מאחד הכפרים על שפת ים כנרת. בחדוה הם קוראים אל רחל: ברוכה הבאה! בשעתם השתקעו שלשתם בלמודי הפילוסופיה ובתורת החנוך שם בעיר הצפון. פה מתפתחת מיד שיחה ערה על מסקנותיה החדשות של תורת הנפש. רחל שומעת מפיהם על מבנה בתי הספר בישובים הקבוציים, על

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

רבון עולמים, מדברי יעודך,
גם צרור לעולם לא יפל.
רצון קדשך הוא יקום והוא יהי,
כי עת ומועד הם לכל.
אכן, אלהים, למאוס ולגעל
לבוז לעמים גאיונים,
אך הכוכבים, כוכבי אור כוכבי זהר
כוכבי השמים, אים, אלהים?!"

בשירה חזרה קבוצת הצעירים בדרך ההרים אל הבית הקטן בו נחו הילדים.

רות וראובן נצטרפו אחרונין אל קבוצת הרעים. יד ביד פסעו בצעדם הקצוב. " דרכנו הראשונה במולדת — פתח ראובן — קובע את יעודנו לפעולה. מחר ארד אל עמק יזרעאל, אל ישוב החברים לרגלי הר הגלבוע ללמוד את מלאכת החריש והזרע בבנין החברה. ואת רות בחירתי, תשבי פה עם הילדים להורותם ולטפחם. ימי חג יהיו לנו בעלותי אליך מן העמק או ברדתך אלי ואל החברים לבקרנו בעבודתנו בתוך הקבוץ. שלובי זרוע נדוד כבימי ילדותנו והקשר בינינו יאמץ ויגבר בארצנו, ואולי יבוא יום ויחד נצעד להתאחז באדמתנו, קשורים קשר חיים לזרוע ולקצור ולהקים דור צעיר וחדש".

" אודך, ראובן רעי, — תשיב רות — על כל הדאגה והחרדה אשר דאגת לי ואשר חרדת עלי מאז ברחנו בעודנו ילדים מאימת שודדים ומרצחים ועד היום הזה בו נפתחת מגלת חיינו החדשים במולדתנו העתיקה. אין פרידה לנו כל עוד אנו חיים, שנת ההכשרה להתישבותנו עתידה לחזק את קשרנו אם גם לא בסביבה אחת נעבוד. אך הבה רעי ונחיה שנה זו של התפתחות חיי בני חורין בלי התחיבות וקשרי ברית למען נוכל ללכת איש איש בדרכו דרך חרות עד אשר נמצא דרך לאחד את הויתנו. תהיה לנו שנה זו שנת חרות, ראובן! ידעתי, כי אך לברכה תהיה לך!"

" יהי כדברך, רות בחירת לבי! — השיב ראובן — אם כי יכבד ממני לותר עליך עתה בקרבנו אל מחוז חפצנו, עתה כאשר לבי נוטה אליך ביתר עז, בפסעך על ידי על אדמת מולדתנו, בהתמזג יפו נעוריך בזיו מאורות ארצנו ובזוך אויר, בנוף הריה ובהמון ימה, אשר שבעתים יגדל אשר התמזגותנו כשיבוא היום ואת תושיטי לי את ידך מתוך חירות, רצון ונאמנות שבעתים יגדל כח התערותנו בחברה משנצעד להתאחזותנו ברגבי אדמתנו בהרי הגליל. יהי שלום עליך, רות מחמל נפשי, בימי פרידתנו בראשית מצעדי חיינו במולדת ".

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

בשמי הדרום באור גדול ובהיר מבשמי הגולה. כמזל הכוכבים הסובב במסלתו על פי חקיו הנצחיים במרחקים בקשרי זמן ומקום כן שומה גם עלינו ללכת על פי החקים המיוחדים לנו במרחק מה זה מזה למען תת חרות ושדה התפתחות לכל אחד ובמחובר זה אל זה חבור הקובע צורה והוי.

" צדקת, — ישיב חיים — אין כמראה הכוכבים מראש ההר פה לאלפנו על גדל שעה זו. פה על אדמת מולדתנו אנו באים לידי הכרה ברורה כאשר לא הכרנו עד עתה בתולדותינו בהיותנו גולים על פני ארץ רבה בטרם נמשכנו על ידי אבן שואבת זאת אשר הביאתנו עד הלום. תמיד היינו מנסים למצוא לנו מפלט בעולה זה כפרודה אובדת ללא תכלית, ללא מעוז, ללא חיבור. פה על פני שטח מצומצם זה של מולדתנו נחוש בחוקי הכוכבים הקובעים גם את מסלולנו לפי חקינו אנו."

" אין אשר נעלה — תאמר רות — מן האשר שבעשר זה אשר הוא הנותן בנו את הכוח לחיות ולהתפתח לפי הויתנו. ידענו כי נסיוננו להתקשר אל ארצנו אך מעשה קל הוא בתולדות העולם ודל בזרם דברי ימי העמים. בשעת תחיתנו פה מדובב אלינו כל נתיב וכל סלע, כל גל וכל שיח, כל רמש וכל רוח. כל אלה משלימים את מעגל ארחם כל אחד לפי החק אשר הותוה לו. והנה ניקבע גם אנו לפי חקינו תחת שמי הכוכבים האלה להשלים את מעגל ארחנו לפי חקו.

" ואני אדמה, כי אשמע בהמית הים — אמר ראובן — את קול המלך המשורר בן עמנו אשר לרוחו נתגלתה הכרת כוח הכוכבים לפני שלשת אלפי שנה: השמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד הרקיע, יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחוה דעת.....בכל הארץ יצא קום ובקצה תבל מליהם. פה על אדמת מולדתנו עדים אנו לברית עולמנו עם כל היקום. רק פה נראה את עצמנו חברים לחברת האדם, כי פה קשורים גם אנו אל מסלולנו לפי חקי הנצח אשר להויה. היום ירואנו הכוכבים את דרכנו. הכרנו את המסלה בה עלינו ללכת, את המסלה הנותנות גם לנו מדה וקצב. ועתה בידנו הבחירה אם נלך בארח חק זה אם לא. חרות זו בבחירה היא האשר אשר נועד לנו פה תחת שמי כוכבי מולדתנו. בכל אשר נפגש על שפת ימן של ערינו הגדולות או במפרצי הים אשר שם חונים ישובינו הזערים, על הר הכרמל, על הר הזיתים או על הר תבור, בעמק השרון או בעמק יזרעאל או בעמק הערבה על שפת ים המלח, בעבודה או בחג, בנדודים בשבילי המולדת או תחת קורת בית או בעיר הקדומה, עי הנצח שבתולדותינו — תמיד תמיד יהא גלוי לנו כי עלינו ללכת בדרכנו על פי החק שבו פלסנוה. דרכנו בעתיד לא תקבע על ידי הרצון להתנשא על פני כל העמים, לא תקבע על ידי המלחמה להוכיח לעיני כל את גדל ערכנו ולא על ידי הרצון התגבר על נחיתותנו, שוב לא נאלץ לצעוד בדרך ההסתגלות אל עמי הנכר. קדמתנו תיקבע על ידי כחנו אנו, על ידי כשרונותינו בהם חוננו. נתאמץ ליצור כמיטב יכלתנו לפי תכונתנו, לעמוד על שרשנו ולפתחו לפי חוקיו ולשוות לו דמות עתירת חיים. הכוכבים בשמי מולדתנו המאירים משמי הדרום ביתר זיו וזהר יחוונו דעת לילה ללילה כי לא נוכל להשלים את מעגל התפתחותנו כי אף במסלולנו אנו. חברתנו ועבודתנו, מנוחתנו וידידותנו ובחינת הכוחות בינינו, — כל אלה תמצאנה את משטרן. בשעת ראשית זו רואים אנו את עצמנו טהורים ועזים באמונתנו כי נתועדנו לשם השלמת מסלתנו."

בדומית אלם מושיטים הרעים ידם זה לזה ובקול מלחשים בשלות הלילה עולה מעל ראש הכרמל מפי דוד השיר על החול והכוכבים.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

מולדת

כוכבים

אחרי רקוד הסיום חזרו הילדים אל הבית למען הנפש מעמל דרכם הארוכה ולמען מצוא מנוחה בחיק הלילה הראשון בארץ מולדתם. מבט אחרון הפנו אל עבר פסגת הר הכרמל המוצפת אור ירח ואל מפרץ התכלת. ואחר פנו אל חדריהם, ארבעה לחדר ארבעה לחדר, הציעו את מטותיהם וישכבו לישון.

בחוץ על ראש ההר נתועדה קבוצת מחנכים אשר לוו את הילדים אל הארץ לאחר עמל שנים בבית האפור ואחרים אשר חברו מאז בקשרי עבודה אל המעון ואשר יצאוהו למען הקים להם בית בארץ ישראל. היום נתכנסו בזה לחוג עם הילדים את חג עלייתם. הללו נתלכדו לקבוצה ולאור הירח שוטטו לאטם עד הגיעם אל ראש הכרמל. בליל הסהר השלו שלחו את ברכתם ליערותיו המוריקים, לערוציו העמוקים, לגיאיותיו האפלות אשר הירח נסך עליהם אור גנוז, זיו מסתורין, אל הים המכחיל ואל מפרצו המזרחי אשר על שפתו יצרו עמים אשר לא חדלו תת פרים למין האדם גם כיום. הרעים השתקפו על ארץ מולדתם הקטנה בין שלש היבשות, אשר בה נתגלתה דמות אלהים זה שלש פעמים. מתוך חרדת קדש חשו בקרבת המדבר. הם ראו את נהר קישון בנפתוליו אשר על גדותיו למד אליהו הנביא את עמו דעת אמת. הם ראו את המערות אשר אליהן נמלט ואשר בהן שאב כוחות חדשים מתוך קרבתו לאלהים. הם ישבו בקצה היער אשר משם תשור העין אל עברו השני של המפרץ המוטל שמם ללא חיים וללא מפעל אדם והמיחל לגאלתו, גאלת עמל כפים.

ודוד הצעיר פנה אל חבריו ויאמר : היום נתועדנו פה לראשית חדשה בארצנו. מחר נפרד איש איש לעברו ולמקום פעולתו ושאיפתו. אך ידענו אין דין פרידה בתוכנו. המולדת כוללת את כלנו ובכל אשר נהיה נחוש בנשימת אפה של ארץ זו. בכל עת ובכל שעה חשים אנו כל צעד קדמה בארצנו. את רחש החיים לכל אחד מידידינו נחוש בכל אשר ישבו ובכל אשר יפעלו. ידוע נדע איש על רעהו, על כל מצעדיו, על כל אבן פנה אשר תירה לבנין, על כל נפתול ומאבק המגבירנו, על כל נדבך חדש במערכת חברתנו. ידוע נדע על כל ששון הצלחה הצפון לכל ידיד, על כל מכשול האורב לכל פרט. כי קשורים אנו בארצנו הקטנה הזאת ברעיון נעלה ונדע, כי לרעיון זה נסגוד ועליו נכונים אנו לקפח הרבה משאיפותינו, אשר נפש כל פרט תכילן.

פלא זה, כי נועדנו סוף סוף לפעולה משותפת במולדתנו אשר עלינו לכבשה, פלא זה גדול מהכילו ולא נוכל מצוא לו היום ניב שפתים. אך ניב זה, יימצא לנו, לכל אחד ביצירתו, כי יצירת כל אחד מאתנו אינה כי אם מאמץ אחד להגיע אל מטרתנו, גאולת אדמת המולדת. יפה המולדת עד כדי שכרון חושינו בכל עת ובכל שעה, היא כה אחוזה בנפשנו עד כי רק מצנורותיה את כל כוחותינו נשאב. אשר אחד נכון לנו פה בארץ הזאת, אשר הצמצום, לא הפליג עוד רוחנו למרחקים למען חקות את מעשי הגויים אשר לא דרכינו דרכיהם. אין אותות כבוד לנו אשר ינחילונו אחרים. רק בנו, בתוכנו, בצמצומנו נמצא את העוז לצור ולפעל וליצור מתוך חמד עמנו אשר חקיו המיוחדים יצמידוהו לארח מעגלותיו. פעם בעת גלותנו צלל באזנינו דבר חכמנו הגדול: אם שלך תוכל להיות, אל תהי של אחרים"... דבר זה ישמש לנו בארץ ישראל לקו ולמשקלת. לפיו נפלס דרכנו כמזל זה בעל שבעת הכוכבים המאיר לנו

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

החוקה אשר קבענו לנו בעדתנו הקטנה אשר קמה בשנות מפעלנו, ולעבוד את אדמת ארצנו למען תשא פריה להחיותנו. שנה תעשו פה במעון צנוע זה בראש ההר אשר ממנו תראו יום יום את המקום במפרץ התכלת אשר על שפתו תקלטו. אתכם ניר את אבן הפנה לבית החדש אשר את קרקעו תקבלו מאת אוצרנו הלאומי שם על שפת הים התיכון. אתנו יחד תבנו את הבית, אתנו יחד תעבדו את השדות ותסיעו לבנין ביתכם ולהפרחתו עד אשר יהיה בית לרבים אשר יבואו אחריכם.

ברוך בואכם בשם אלהים! ברוך בואכם בשם עדת ישראל בארצה!

מתוך הקשבה האזינו הילדים את הדברים, בחדוה נגשו לסעודה ויגילו על פרי הארץ. ובתום הארוחה יצאו אל הרחבה הדוממות על יד המעון שבישוב הזעיר ויצאו במחול סוער, מחול עמם. הנריטה החזיקה ביד אפרים הקטן, צעיר הבנים וביד חנה העליזה. השאר נספחו גם הם אל המעגל ובלוית שירי עמה שרה חוללה עדה זו את מחולה הראשון על אדמת מולדתם החדשה. ועליזה מכולם הנריטה. כל אהבתה לנוער, כל חרדתה עליו, כל כחה לסובבם ולגוננם ולהשרישם בצבור מתגלים במחול זה עם הילדים. וממנה נאצלת השמחה על השאר. מקצב חיים בארץ העבודה, מקצב גילה בהרגשת המולדת.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

בארץ ישראל ולמפעלה המשותף בטפוח ילדים אלה. הילדים עוברים באולמה המרווח של האניה. שם יושבים פקידי הממשלה ובודקים אחת אחת את תעודות הילדים.

משם הם מובאים אל חדר הרופא. שם יחוסנו בזריקות בפני מחלות המזרח ומשם הם יורדים בזריזות בסולם האניה אל הסירות. עוברים הם את רצועת הים הצרה המפרידה ביניהם ובין המולדת ועולים אל היבשה. דוממים כבתפלה עומדים הילדים שופעי און חיים. זרם אשר חמים יעברם. עומדים הם על אדמת מולדתם אשר ממנה לא יפרדו לעד. מטפסים הם אל העגולות הגדולות אשר בהן יושבים רעיהם ומוריהם אשר באו לקבל את פניהם. בשנים שלפני כן שמשו גם הם בבית האפור אלא שהפליגו כחלוצים להכשיר את הקרקע לבאים. הילדים נוסעים בשירה ברחובות עיר הנמל, בשכונות הערביים ובעיר ההרים היהודית אשר על פני הגבעה, נוה שאנן. שם ימצאו מעון להם לשנה הראשונה עד אשר יוקם הכפר במפרץ חיפה ויהיה נכון לקלטם. מן הפסגה צופים הם אל הים אשר לרגליהם. הכרמל נושא אליהם את ברכתו ממרומיו. על יד המעון מצפים להם ידידיהם וחבריהם העובדים בפנות שונות בארץ, עובדי אדמה, מדריכי נוער, אשר באו מרחוק לחוג אתם את חג עלייתם.

הילדים מסתדרים בטורים שנים שנים ופוסעים אל ביתם החדש. ברכה מושיטה לחגי הצעיר אשר יצא לפני שלש שנים מן הבית האפור לשמש מחנך בארץ ישראל מגלת קלף קטנה טמונה בנרתיק כסף מעשה אמן. חגי חש אל המקום הזה מחוותו שבעמק למען שתף פעולה עם ברכה ולהיות לה לעזר בסידור חיי הילדים ובהיכון תכניות חנוכם. את נרתיק הכסף קבלה ברכה מאת הרב הזקן אשר מסרו לה בשם עדת הצפון. זקני העדה הסירוהו מעל מזוזת הבית אשר שמש להם בית אלהים. במשך מאתים שנה קדשה "מזוזה" זו את פתח הבית ועתה נמסרה להם למען תקבע על מזוזת הבית החדש בצלע הר הכרמל, מגלת קלף זעירה זו בנרתיק כספה מכילה את העדות הקדומה אשר נתן משה רועה ישראל לעמו לפני 3500 שנה בנדודיו במדבר כשהוציאים ממצרים למען הביאם אל הארץ אשר הבטיח לתת להם. עדות היא לאהבת אמן אשר אהב משה את אלהיו ואשר הנחילה לעמו ובה דברי חסד אלהים הנותן לבניו את כל אשר תצמיח אדמת מולדתו :דגן ,תירוש, יצהר וחלב לכלכלתו. וברכת עדת הצפון להם כי דברים אלה יקומו לתחיה בילדי העם עתה בשובם אל מולדת אבותיהם. חגי לוקח מיד ברכה את השי ובלוית ברכת העדה הצעירה הוא קובעו על מזוזת שער המעון החדש.

ראשונות צועדות שתי הנשים הנריטה וברכה. הן מוליכות את הילדים אל השלחנות עטורי הפרחים. על השלחנות ערוכה סעודתם הראשונה מתנובת הארץ: חלב, דבש; בקערות גדולות מאדימות עגבניות נוצצות, מוריקים מלפפונים עדינים, משחירים הזיתים ומלבין השום, מאפיר הלחם ומצהיבה החמאה, מצהיבות הביצים ומזהיבים התפוזים. לפני החל הילדים בסעודה קמה הנריטה ומברכת את העולים הצעירים בשם הועד הלאומי: אתם, אשר עליתם היום אל ארצנו, צעירי אזרחי עמנו, שאו ברכה ! עודכם צעירים ורכים, אך רב הסבל אשר נעמס עליהם משחר ילדותכם. פעמים גליתם מארץ מושבכם, בית אבותיכם אבד מכם לבלי שוב, ותחסרו את כל הטוב אשר בו חוננו ילדים. ברעדת לב שלחכם מחנכיכם וידידיכם למרחקים. אך אתם באים אל ארצנו מתוך הכרה, מתוך רצון חפשי, מתוך הרגשת חובה ללמוד ולעבוד: ללמוד את שפת עמנו, היא שפת כתבי הקדש, שפת ספר אומתנו, אשר אבותינו שמרוה באלפי שנות גלותם מתוך האבקות מתמדת, ללמוד מעניני חיי יום יום בארצנו, מתולדותינו, מהרי ארצנו ומעמקיה, משיחיה ומאבניה ומכל החי בה, ללמוד מן

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

מצאה בהמלט אחיה מן המזרח ובספרם בבית אביה, הרב הזקן בכרך אשר בירכתי מערב על הרדיפות אשר נגזרו עליהם באשמת יהדותם, על גלותם ועל רשת כמיהתם לארץ ישראל. היא אשר הקימה מוסדות חנוך בארץ ותפרוש מפעלי סעד על פני כל הארץ. ועתה נענתה לקריאת ~~הועד הלאומי~~ הסוכנות היהודית לעמוד בראש מפעל הצלת ילדי אירופה המרכזית אשר שם נרדפים עתה בני עמה על צואר, להצילם ולנטעם בארץ אבותם. רעיון זה להעביר בני נעורים מכרכי התעשיה האפלים של אירופה אל הישובים החקלאיים ברוכי השמש שבמולדת ולחנכם שם מתוך חדות עבודה בכפר בחברת בני עמם, — רעיון זה נקלט בה ועובד מתוך מסירות לכל פרטיו ודקדוקיו. לפני שבועות מעטים הגיעה קבוצה ראשונה מנוער זה אל הישוב החקלאי עין חרוד בעמק יזרעאל, הילדים נתקבלו שם כחברי הכפר וידבקו בחברה.

ואשה שקטה זו יודעת את כובד האחריות שבתפקיד זה אשר נטלה על שכמה, את יגון ההורים תדע אשר הפקידו בידה את בניהם בשעת המצוקה. לפני זמן מועט שהתה בעיר בירת המלכות השלישית ובאספת הורים נועצה אתם איזוהי הטובה אשר תבור לחנוך ילדיהם. שכוח לא תוכל את עניני ההורים התועות הנוגות, אשר לא תפקחנה עוד על התפתחות בניהם, הורים אלה אשר שומה עליהם לשלוח את מחמדי עינם למרחקים. היא חשה בכל כבדה את החובה אשר עמסה על עצמה כלפי הורים אלה, חובה זו לחנך את בניהם לקראת חיים עצמיים, חפשים ומלאי הכרת אחריות, לקראת השתתפות במפעל גאולת אדמת המולדת. עם ברכה, אם המעון ההוא ברחוב האפור נועצה שעות ארוכות בערבים כיצד ננטעו ילדי מעון אלה חסרי ההורים על מחנכיהם וחבריהם.

לפני עיניה מתיצבת שנית דמות הבית האפור. שנית צלצלו באזניה דברי נאומה. כל שפע העוז אשר נצבר בה בשנות חייה ופעולתה, אשר גמל בבית הוריה ובהאבקות הקשה על עבודת הבנין, — כל זה נתגבש בתוכה ליעודה של אם אל בני עמה. היא חשה בכל סבלה ובכל אשרם של ההתחיבות הכפולה.

אין היא יודעת חיים אחרים, מטרה אחרת, יחסים אחרים וענין אחד מאשר תפקידה היוצר המיוחד במינו : ליצור בארץ המולדת נוף עלומים. יודעת היא כי עוז זה שואבת היא מתוך דבקותה באלהיה ומתוך דבקותה בעמה תשאב את הכוח להשריש עם חסר מולדת בקרקע הישנה החדשה. אף זאת תדע, כי על ילדים אלה אשר יגדלו פה לחיות חיי עבודה, כי מכשולים רבים צפויים להם בדרכם, כי מלחמת החיים עתידה לפגע גם בילדים אלה וכי שומה עליה לדאוג להאדירם ולעשותם אישים זקופי קומה במלחמה זו. בתוך נפשה חשה היא את כח האיתנים אשר לאמהות, אשר ניתן לנשי ישראל כדי להתגבר על כל המכשולים, את הכוח הצר ויוצר כל. גדולת יעוד זה תרוממנה. עיניה תעצום ותפלה חרישית לאלהים תשא: אדני אלהים, אתה הראיתני את הדרך לעמוס עלי עול זה. ידעתי כי כוחך יגבר בי למען אמלא צו זה.

שקועה בהרהורים אלה היא יושבת בסירה המקרבת אל הספינה הגדולה. היא עולה בסולם האניה, צועדת על הסיפון. פתאום — ועדת נערים עליזים, בני עמה, תסובבנה. עינים מאירות אליה ומגרונם פורצת שירת התקוה. בני נעורים אלה האומרים לכבוש להם את ארץ אבותיהם עומדים אפופים ונושאים את עיניהם אל אם הישוב, האשה הצנועה ורבת החמלה אשר לבה חזק ורחום, המקדמה את פניהם כקדם אם את פני בניה. היא מושיטה את ידה אל ברכה לאות שלום ושתי הנשים יודעות מאד, כי ברגע זה נכרתה ביניהן ברית נאמנה לחיים

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

ביאה

אט אט עולה השמש מתוך הים. באניה רבה התנועה. הכל יודעים, כי עם דמדומי השחר תתגלה הארץ, יראה מפרץ הים וחוף המזרח, הד הכרמל והעיר ההומיה אשר בצלעותיו. הכל נחפזים אל הספון ומצפים דומם להגלות רצועת הארץ הראשונה. דומם עומדים השובבים והשקטים כאחד, הילדים והזקנים, האנשים והנשים. אשר קותה נפשם בחלומותיהם ובתפלותיהם, אשר קראו בספרים ובשירים, ארץ ישראל, משאת נפש עמם זה אלפי שנים — בשעה זו יקרם עור ויעלה בשר. ופתאום צף כדור השמש מאחרי ההרים ולאור אילת השחר רצועת החוף הראשונה כשהיא מזהיבה, מאז ומעולם מילאה הרוח השואפת מתוך חיי מצוקת הגלות אל מרחבית חיי ארץ ישראל את הגיגי העם כמיהת אלפי שנים אל המולדת השוממה. אך רק תנועת תחית רעיון העם העתיק היא אשר הראתה לדעת, כי ארץ ישראל תהיה לה לממשות רק מתוך דבקות בקרקעה, מתוך גאולת האדמה ביגיע כפים. רחל ודוד עומדים יד אל יד נשענים אל מעקה האניה. מעולם לא גדלה וטהרה אהבתם, מעולם לא שקטה ולא הזהירה כאשר בשעה זו בהשקיפם יחד אל מחוז געגועיהם, אל מולדתם. בדממה שם דוד את זרועו על כתף רעיתו. לבדם הם נצבים בירכתי הספינה וחשים הם בקרבם את התמזגותם, את היותם לאחד.

ופתאום עלה לעיניהם נוף הר הכרמל השרוע. מפרץ התכלת מתגלה, נראית עמו, המצודה העתיקה על בתיה הלבנים, בתי ערביים, נחל קישון מכסיף בפתוליו האחרונים בטרם ישתפך אל הים. השמש שולחת את קויה על העיר בצלע ההר, זו העיר הפותחת שעריה לעולים הצעירים לחיי עתידם, פרצופי האנשים בעיר, פרצופי יהודים וערבים, דמויות הספינות הססגוניות בנמל. הפרדים והגמלים, מראה הבתים המלבינים מבין הסלעים השחומים, — על המראות האלה מתבהרים והולכים.

לפתע מטילה הספינה את עגנה. סירת המנוע הראשונה נתקת מן החוף ומגמת פניה אל הספינה " ירושלים" . סירה זו סירת השלטונות היא הבוחנים את תעודות האזרחים החדשים והמרשים לעולים לדרוך על אדמה מולדתם.

ובאותה שעה מחכה בנמל מאז הבקר אשה מצניעה לכת לקדם את פני הילדים במולדתם החדשה. השמש היוקדת שופכת את חומה על רחבת המעגן חסרת הצל. ובינתיים מזעזעים את חלל האויר זרמי יורה חמים. האשה העדינה מחכה שעות על שעות מתוך ארך רוח בחמה ובגשם למען תהיה ראשונה לקבלת פני ילדי עמה בארץ ישראל. היא היתה הראשונה אשר ראתה את הספינה הגדולה בהתגלותה באפק. לבה זע מעצר רגשותיה בראותה את "ירושלים" מטילה את עגנה בים, בים המלחך את אדמת המולדת. עיניה תרות את כל תנועות סירת השלטונות הקרבה אל הספינה ובעיני רוחה תחזה את הילדים בהתכנסם סביב האם ברכה ליד מעלות הספינה. בהתרגשות היא יורדת אל הסירה השניה המעלה אל הספינה את רופא הנמל הבוחן את בריאות העולים החדשים. לפני עשרים שנה מצאה אשה צנועה זו את דרכה מן היבשה הגדולה בירכתי המערב אל מולדת עמה ותעזב את ביתה ואת עבודתה, למען תת לילדי עמה תעצומות וחסן. מאחריה — דרך רבת מפעלים. היא אשר הביאה אל הארץ את החובשות ואת האחיות הראשונות, היא אשר הקימה מוסדות לרפוי מדוה מצרים, מחלת העינים הקשה אשר ארבה לילדי הארץ למתן סעד ומגן לאשה בהריונה ולהלחם במארת הקדחת במושבות. היא אשר נאבקה על כל כדור חינין, על מטת חולים ועל כל מדחם. אל דרכה אל בית עמה

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

מחוז געגועיהם. " אמרי לנו, רות, הנוכל לראות את פני המלך דוד בעיר הקדש?" אמר גבריאל הקטן ובעיניו השחורות נצנצו דמעות יגון, נבקש נא את הרועים הטובים, כי יראונו את הדרך אל היונה, אל התמר ואל הנחל; אולי יתננו השומר הזקן לבוא אל מערת הקבר פנימה בשמעו כי מארץ רחוקה באנו ואם נבטיח נאמנה כי נרחץ את ידי המלך במי גן עדן, לא נסב עינינו על הזהב הנוצץ ועל המרגליות המזהירות מסביב, כי אם אל פך המים למראשותי המלך. "מה טוב להאזין לשיחות מני קדם מאגדות עמנו", אמרה חיה החכמה, "ולהבין מתוכן, כי עלינו לעמול קשה ולהסכין לחיי סבל עד אשר נוכל לגאול את עמנו, למען נדע, כי יציאתנו לא היתה נדידה בלבד מן הגלות אל המולדת, כי אם יציאה לשם יצירת חיים חדשים, חיי בצוע והגשמה אשר יפיחו בנו כוח לפעול למען הגולים השבים אל המולדת".

"צדקו דבריך", חיה חברתי, "— השיב ראובן אשר ישב בין הילדים והקשיב בלב שוקק לספור רעותו רות. "המלך הזה מימים קדומים ורועים טובים אלה סמלים הם לקורות ימינו: לא באוצרות תבל נמצא את דרך גאולתנו, כי אם באהבה לרע, בחושנו לעזרת עמיתנו, בסבלנו את סבלו ובסייענו לו בכל חום לבנו כאשר תצווה השעה, לעזור ללא היסוס לעניי עמנו המצויים בדרכנו כיונה ההומיה והשכולה, כתמר בשלכתו ובעריתו או כנחל אשר נכזב ולא ימצאו באפיקו כי אם אבנים צחיחות".

תפושי מחשבות ירדו הילדים למנוחתם וגלי הים המקיפים את הספינה ינידום. ביום מסעם האחרון סרה האניה אל המיצר המפריד בין איי יון המוריקים ובאה אל המעבר בין משעולי הרי ארץ יון העתיקה ליד מצודת האלילה אתונה וחרבות עמודי אולמיה הנרחבים. " עולם אין סוף לו של רעיונות — פה בארץ איים זו הוטבעה צורתו "„אמר דוד אל אחיו ראובן בשאתם עיניהם אל מצודת האלילה אתונה, "וגם עמנו לא נעל את שעריו בפני תרבות חכמה ויפי. בשקידה עטו אבותינו על אוצרות יצירות רוח אלה, סגלום לעצמם, שתו ממקור אמנותם וממעמקי חכמתם", "אכן" השיב דוד, "באהבה אזכר את השעות בחוג ידידינו בהן התמכרנו בחרדה והערצה לתורת אפלטון הנעלה, בשעה שבנפשנו עלתה הכרת השתלמות הנפש, "האפיפניה של הנשמה", התלכדות כל האמת, היפי, הטוב במרכז אור זה. שבעתים יבן לנו רוח אפלטון במולדתנו ושם יאמץ הקשר בינו ובין תולדות עמנו. המצודה הנעלה אשר לאלילה אתונה היא הסמל האחרון בדרכנו ובחרדת קדש נשא ברכה למעין חכמה זה".

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

הצד של בית סחר איום בידי העריצים החדשים והוא אובד במחסור וביסורים. לא ממון ולא קשרי ידידות, לא קרבה לשליטים ולא השפעת הון יוכלו לשחררו מצינוק, כי עריציו הגבירו את כוח אויבי עמו בעזרת אוצרות אביו. גם אתה, בן עמי, אדיר אתה במשק העולם ויש לאל ידך לעשות את אשר תחמיץ אותו עשיר, בן עמנו. הבן לדרישת השעה ולאותותיה. הבן מה ידרש ממך חק הקדש, תן לעמך מאוצרותיך למען יגאל מגלותו". בתמהון מתבונן הזר אל רות:" לא תביני יפה, רות הקטנה, לחוקי תולדות העולם ונתיבות המשק לא תדעי. אך יהי רצון ורצונך ומרצך ימצאו את מסלתם בארצכם. הא לך בזה שטר לאוצר יסודכם וערכו ישולם לך משתגשי עם חבריך להתישבות בארץ האבות. סכום זה ישמש לכם להגשמת תכניותיכם למען תקומת עמנו." דומם לקחה רות את השטר מידיו. "בשם ידידינו אודך על נדבתך, היא משמשת בטוי להבנתך לדרישת אחת מבנות עמך, אך לבי ידאב עליך, כי גם אתה לגדולות מאלה נועדת, יש לאל ידך לכנס את עמך, להצילו ולהחיש לו גאולה אשר אליה יצפה זה אלפי שנים, אברכך על נדבה זו, וברכתי, כי עליך ועל צאצאיך לא תעבור הכוס אשר עברה על אותו עשיר בן עמנו, וכי יבוא יום ומסלתך תביאך מדרכי הנדודים בעולם אל ארץ אבותינו.

מתוך הרהורים מסתכל הנוסע בנערה הבוטחת באמת דרכה והמוצאת אש אשר חייה בנתיב מוגבל זה, געגועים טמירים יתקפו גם אותו על שלוה זו השרויה בדרך למחוז המולדת.

מעט מעט נוטה השמש לערוב עד שקעה בגלי תכלת הים, בשמי הדרום מזהירים הכוכבים בהוד לא ישוער. רחל נשענת אל מעקה הספינה. לידה נצב דוד וצופה אל רקיע השמים הקורן. "לפנינו מתנוצץ מזל קשת " — אומרת רחל "הוא המכוון את מבטנו למרחקים, לחוף ארץ הקדם, לא ישטה ממסלולו בדרכו למטרה; הוא מאמץ את רוחנו בפסענו יחד בלבב שלם בדרכנו אל מצודתנו".

מספסלי הילדים בוקעים שירי ששון ורחל פונה למטה אל חוג הנוער אשר בתוכו יושבת גם רות הפותחת באגדה מאגדות מולדתה אשר אליה הם שבים עתה הלא היא אגדת גאולת המלך דוד המת, היא מספרת להם על שני הרועים הצעירים אשר בחלומם לאור הירח המלא נרמז להם להחיש גאולה למלך דוד בקברו, על היכמר רחמיהם ועל עלותם אל עיר הקדש ירושלים. היא מספרת להם על מורה מורי דרכם לארץ ישראל, על היונה ההומיה אשר שודדים גזלו את אפרוחיה ממנה, על התמר אשר ימאן להתנחם, אשר את כפותיו חמס הסער; על הנחל המבכה אשר אפיקיו דללו ועל תקות כל אלה כי בפעל הרועים יזכרו אף הם לגאולה; היא מספרת להם על שער האבן אשר בעיר הקודש על הסלע, על אבני השהם הנוצצות אשר בביאה ועל אזהרת השומר הזקן ליד השער, על הדרך בה יגאל המלך, היא מספרת על מערת הקבר המצופה זהב ועל השוכב בה, המת הנערץ הרובץ כאריה על יצוע זהבו, על נבל הזהב אשר על הקיר ועל שלחן הזהב, על העטרה ועל השרביט ועל ספר התהלים העשוי פז המונח פתוח לפניו. על הכד אשר למראשותי המלך ועל מי גן עדן אשר בו, על אזהרת הישיש לרחוץ את ידי המלך במים אלה למען יקום ויקבץ נפוצות עמו מכל קצוי הארץ אל בין חומות עיר הקדש. והיא מספרת על השתקעות ההורים בברק הזהב והמרגליות עד כדי ששכחת נדרם ועד כדי הסחת דעתם מידי המת המורמות עד אשר אחרו להביא את גאולת המלך ועמו בשל תפארת אוצרות המלך במערת קברו.

הילדים הקשיבו בהתרגשות לדברי רות ויצר להם על המלך האומלל, על עמו עול הרועים הטובים אשר קצרה ידם מגאלו כי הוכו בסנורים על ידי הזהב אשר לא ידעוהו וישכחו את

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

לתכניותיה היא בארץ ישראל ישאלנה. היא מספרת לו על מטרות קבוצתה, על אחיה וידידיה, על רצונם לעלות ולהתאחז באדמת הארץ ולעבדה בעמל יומם למען תגמול להם כפרי עמלם. היא מספרת על החיים הפשוטים והצנועים, חיי שתוף וחדוה אשר בדעתם לחיות. היא מסכימה לדעתו בהערכת חשיבות יבול הארץ לשם יצוא, אך יצירתה היא תוקדש ליבול אשר ישפר את חיי עמה היושב בארץ ואת בריאותו. "עלינו לותר על עצמנו כדי לזכות באדמה — אומרת היא בהתרגשות ועיניה השחורות מתנוצצות — " עלינו לעבוד בארך אפים למולדת למען ניצור אותה לעצמנו". דומם צופה אליה הזר כשבת צחוק מרפרפת על שפתיו. "מה תוכלו ליצור בעמל כפיהם, קבוצה זעירה העומדת מנגד לזרם הכלכלה הסוחף ואשר לא ניסתה מעולם במפעל כזה מוטב, כי כוחך וחריצותך, רות הקטנה, ישמשו לתפקידים גדולים מאלה. במרצך ובמסירות נפשך רוצה אני להשתמש לתעודות נשגבות מאלה, למפעלי, לנצול עינות הנפט שבארץ לשימוש העולם.

ופרי עבודתך ישולם לך ביד רחבה, כי תקחי חלק בכל השור הנאצל על ידי הקשר אל משק העולם. דרוש לי אדם אשר יתמכו בכל לבו אל בעיות מפעלי, אשר יתמכני בעבודתי יום יום, אשר יביא לתכניותי ויגשימן, אשר יחיה את חיי פעלי." דומם תניע רות את ראשה. "אודך על האמון אשר תרחש לי, אך החיים בם תאמר להעמידני אינם החיים אשר אוינו לנו. אין אלה כי אם התיצבות בחוג ענייניהם של זרים, הגשמת תכניותיהם למען בצוע בצע. תכניותך חובקות זרועות עולם ועמים זרים תשמשנה. אך אנחנו לכנוס נדחי עמנו נשא עיננו למען הגדל את כוחותיו לתחיה, למען קיים את חזון כסופינו בני אלפי השנים. אין את נפשנו לעמוד לצו השעה העוברה וחולפה. נפשנו ליצירה המולדת ולהקמת העם מחדש בתוך המולדת. רק בהצמדנו על הקרקע נשאב כוחות לתת לעמנו תרבות חדשה, להעניק לעולם יצירת עצמית כבימי קדם. רק משנמצא את עצמנו ניצור את עמנו מחדש לפי חוקתו הוא".

לשמע דברי רות הצעירה יניד הזר את ראשו. "גם אני בן עמך" — יאמר גם אני אהבנו על כל מעלותיו ומגרעותיו. גם אני נושא את נפשי לתת לו אפשרות חיים והתפתחות למען יוכל ליצור, ולפעול כבן חורין במשחק העמים. אך דרכו עוברת בלב העולם. רק בהלום דפקנו בקצב יצירת העולם נוכל להיות חפשים ואדירים, נזכה לכבוד ולהשפעה. לא יוכל העם העברי להכות שרש בארץ ישראל ולהתפתח בכוח עצמו. שומה עליו להשתקע בחיי העולם ולקחת חלק ביצירתו. רק בזה ימצא את התפתחותו ואת גדולתו, אמונתך, רות, ישרה בעיני, גם הגיון תבונתך ורצונך הכביר טובו בעיני. מסוגלת את לסייע ביצירת גדולות, בסלילת דרכים ובהשפעה על משק העולם". ושוב נחות עיני רות מתוך כבד ראש על פני הזר. "לא אוכל להלוך עמך. לא אוכל לותר על עצמי, למען עמי בקיומי רציתי. אך אם אמנם יש את נפשך לעזור לנו הבה מאוצרותיך לאדמת ארצנו למען נכבשנה ונגאלנה בעמל ידינו. הן לנהלאי עמך את הארץ, בה יוכלו לעבוד למען יכנסו בעבודתם אל חוג חברתנו. פנה לבקשתי, מי ידע אם אין גורלך קשור בה. הן ידעת, כי נשיאנו, אשר עורר את עמנו לחיים חדשים, דרש פעם מאחד עשירינו לקנות את אדמת ארץ ישראל לעמו, אז בהיות השליט התורכי נכון למכור את הארץ תמורת סכום כסף אשר לא היה כי אם חלק מהון אחינו העשיר. אך בעל נכסים אדיר זה, בן עמנו, לא הבין לטעם תולדות עמו, הוא לא הבין לגורלו התחיתו, הוא לא תפס את סכוי האשר אשר מנהיגנו הציע לו. הוא שלח מעל פניו את שליח עמו ושמר על מיליוניו. והלא יכול להיות לאהוב עמו ולמבורך בתוכו — אך הוא בחר בתפקיד שומר סף בית אוצרו — ובשל משגה זו סובל עתה בנו האומלל עם עמו האומלל בגולה, הוא נמק בכלא

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

לתחיה כוחות חדשים אשר לא שערתים; טרם אדע אם אוכל לפרוש מארץ זו על קמרוני חומותיה העתיקות וארמנותיה, על שיריה ותורותיה, נשיה ואמנותיה; אך געגועי על עמי שוב לא יאלמו. זאת אחוש עתה בשעת פרידתי מכם. אתכם אהיה בדרככם, בדרך העבודה והיצירה, האהבה והמלחמה".

עם עלות השחר מתעוררים הילדים. בזריזות יתרה לובשים הם את בגדיהם וצוררים את חפציהם. כמעט שאין להם שעה פנויה לארוחה ולמבע תודה למארחים הידידים. הם מתכנסים סביב ברכה בדרך מבואות עיר ההרים הדרומית אל הנמל. מרחוק הם רואים את תרני האניה הלבנה והגדולה "ג'רוזלמה" אשר בה יפליגו אל מולדתם.

הילדים מריעים לקראת האניה. בקצר רוח מחכים הם לעלייתם אל הספינה.

בחפזון הם פוסעים לקראת מחוז חפצם. בכל הרחובות מזדמנים להם בני עמם השואפים גם הם אל אותה המטרה ברכב וברגל, במכוניות ובחשמליות. צעירים מלאי תקוה כמוהם, קשישים מהם, רצינים ותפושי הרהורים.

על יד מדרגות האניה מחכים להם דוד ורות העורכים אותה בשורה ותוקעים ביד כל אחד מהם את תעודתו ואת כרטיסו. אז תתחיל עלייתם לתוך האניה. לאט לאט הם מטפסים אל הספון ומתכנסים בירכתי הספינה. מרחוק רומזים אליהם. שוב ישמע קול שיר התקוה. הספינה הרים את עגניה ותפליג למרחבי הים. בקצה לשון היבשה השלוחה אל הים עומד יוליו הצעיר. הוא השכים ויצא עם שחר, לא ידע שלו בנפשו, כי עיניו נשואות אל ידידיו הצעירים ונפשו תצא לראותם בהפליגם. עיניו השחורות תרות אחרי הילדים בעלותם. הן עוקבות אחריהם על גבי הספינה המלבינה. מבטו הבוחן יגלה את ראובן ואת רות ולבסוף יראה את דוד ואת רעיתו הצעירה רחל בעלותם על ספון האניה. עיניו תלויות כאחוזות קטם בדמותה התמירה של האשה הצעירה העומדת בין הילדים ועיניו לא תמושינה ממנה עד אשר תחמוק האניה ותעלם בגלי התכלת, ושעה ארוכה עוד יעמוד יוליו בודד כשלבו נסער וחש הוא בעצום בקרבו הקשר החדש אל עמו ואל בני נעוריו.

דומם עומדים הילדים בירכתי האניה צופים למרחקי הים ברגעי פרישתם מארץ המערב. במחשבותיהם הם עוקבים את הגלים המנשאים אותם לקראת מולדתם.

רחל עומדת ביניהם. היא משיבה על שאלותיהם המרובות אשר ישאלו לארץ שאיפתם ולתולדותיה, להריה ולעמקיה, לישובי כפריה ולחיי עריה.

רות עלתה עם ראשונה הילדים. לאטה היא מתהלכת במדור אשר בקצה האניה. היא משקיפה על נתיבת הים הארוכה אשר בה מפליגה "ג'רוזלמה". בדמיונה היא רואה את כל עלילות מסעה, אשר עליו הרבתה לדבר בחוג ידידיה. כל נפתולי החוף וכל האיים בדרכה ידועים לה. היא מתלכדת לאחד עם הגלים. קצבם ישאנה. דומה, כי נותקה מכובד החיים והרי היא טובלת במצולת מעמקים.

בקרבתה עומד נוסע אשר הפליג מערפלי השלגים שבארץ האיים המעטירה לארץ ישראל ברוכת השמש לבחון שם את פריון מקורות משק הארץ, את ערך זרם הנפט. את עשרם של האוצרות החימיים ליד ים המלח ואת האפשרות להקים נמל חדש על שפת ים סוף. הנוסע מתבונן לדמות רות הצעירה השקועה בהרהורים בחברה נפשה אל גלי הים ופותח בשיחה אתה. הוא מספר לה על תכניותיו לגאול אוצרות הארץ ולהגברת יצואה, על הונו והקפו, על מעפליו ועל מפעליו.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

בחפזון חמקו הילדים מן הקרונות אשר בהם ישבו שני ימים ושני לילות. פה נפתחת הנתיבה אל המולדת, הים, אשר עינו לא תשבע מראותו. הקהלה היהודית שבטריאסט מקבלת את פניהם בחבה. הרב יקדמם בברכה. הוא אשר עורר את הקהלה לשחר את פניהם במזון ובמלון. בנו הצעיר של הרב, יוליו, מתערב בין הילדים ודואג להם דאגה יתרה. מתוך לאות נרדמים הקטנים בבתי מארחיהם. דוד הוא אורחו של הרב. בנו הצעיר של הרב נרגש עד לעמק נפשו ממגעו בנערי עמו הנודדים. זו לא הפעם הראשונה אשר חש בעליל את גורל שנות האלף אשר לעמו. הוא מספר לדוד על נעוריו אשר עברו עליו בצל תרבות איטליה, תרבות משוררים וציירים נעלים, תרבות הוגי דעות ויודעי משפט. שנות שמחה אשר מונו לו בחיק ארץ זו ברוכה שמש, אשר נפשו קשורה בה, אשר בשפחה הרוננת ידבר, אשר את שיריה הערבים ישיר ואת בנותיה יאהב. מעודו חונך להיות איש החברה המעדיף את הכלל על הפרט.

תורת המדינה היתה לו לדת ורמז המנהיג לחוק. אחיו בני עמו אשר בגולה בכל ארצות תבל כזרים נחשבו לו, את לשונותיהם לא ידע ואת מנהגיהם לא יכיר. אין הוא יודע דבר על תנועת העם החדשה אשר שחררה את כוחות היצירה בבני הנעורים אשר לעמו ואשר אצלה לחיי בני גזעו תכן חדש וטעם חדש.

בתמהון שומע דוד את דבריו. גם הוא אוהב את משוררי הארץ הדרומית הגדולה הזאת, את שפתה ואת תורתה. הוא אוהב את העם הפשוט הזה ואת רשמי פניו האצילים, אך לא יבין לטמיעת יוליו הצעיר בחיים הזרים ובתרבות הנכרית.

הוא מספר לו על מלחמתו למען התנועה עברית הגדולה לבנין המולדת, על התעוררות הכוחות החדשים בעמו ועל מטרת הגאולה, על העם היוצר על פני אדמת ארצו אשר קמה לו שנית לנחלה, על משוררי עמו ועל שיריו ועל קצב חיי השתוף בקבוצות. הוא מספר לו על כיבוש מולדת חדשה זו לנבוכים ולגולים, למושפלים ולנדחים, המתעוררים במולדת לחיי עמם החדשים. לבסוף הוא משמיע בחלילו את שיר העמק, עמק העבודה, עמק הזרע והקציר:

ים דגן מתנועע:
שיר העדר מצלצל.
זוהי ארצנו ושדותיה,
זהו עמק יזרעאל.
תבורך ותהולל
מבית אלפא עד נהלל.

יוליו משתאה מחריש לדברי בן עמו הצעיר. גם בו נגעו האשר והתקוה הנוהרים מעיני דוד. גם הוא נגרף מדריכותו לקרב ומנכונותו לסבל ובלבד אשר יכבוש את המולדת בשלום ובעמל כפים. הוא נרגש עד מעמקי לבו מדמויות הנשים הצעירות, זו רחל החדורה אמונה אמן בהתגשמות שאיפתה והמלאה רחשי אם אוהבת אל ילדי עמה וזו רות העליזה אשר כל תנועות גופה מעידות על קשר אמיץ אל עמה. "יפות נשי עם הדרום אשר בתוכו אחיה" אמר — "הליכתן הליכה חידות ומבטן גא ואל אחת מהן, אל קרולינה הגאה אני קשור קשרי חיים. ואף על פי כן מאז ראיתי את חברותיך הצעירות מאז ידעתין, מאז נוכחתי בטוב לבן, במסירות נפשן ובנאמנותן לעמן, מאז — כן אדמה — אראה ואבין מה ערכה של האשה. תקשה עלי פרידתכם ביום מחר. שעות מעטות אלו אשר עשיתי עמכם עוררו את געגועי והשיבו בי

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

מתוך הרהורים הושיט חיים את ידו לרות לאות הסכמה לדבריה. לב שניהם התרונן בקצב רעיון המשורר הגדול והגשמתו בארץ מולדתם.

והרכבת המשיכה בדרכה אל העיר שבדרום הארץ, אשר בה שכנה זה אלף שנים עדה עברית פורחת, אשר בה יסד הסוחר העשיר בסוחרי ישראל את ביתו, עשיר זה, אשר בניו פזורים עתה בכל בירות אירופה ואשר יד להם בעצוב משק העולם.

בתחנת הרכבת עמדה קבוצת צעירים יהודים מן החוג אשר אליו נחשבו גם רות וחיים, מן "השומר הצעיר". צעירים אלה שזופי שמש וחסיני עמל אדמה ישבו בכפר בקרבת העיר. שם הכשירו את עצמם לעבודתם בארץ ישראל: לא יעברו שבועות אחדים ויוכלו גם הם לצאת בעקבות העולים הצעירים. מתוך מחשבות מעודדות על פגישתם העתידה ועל מלוי תפקידם לחצו באהבה את ידי רעיתם וקראו אליהם: "להתראות בגליל!"

והרכבת המשיכה בדרכה אל תחנת הגבול האחרונה. ושוב — בדיקת המטען והתעודות. הילדים אנוסים לותר על כמה מחפציהם החביבים עליהם. הנסיעה נמשכת מעבר לגבול ממלכות הצפון מתוך אולמה השני של תחנת העיר הפחוח אל מדינת שוויץ החפשית. רגש ששון ושחרור אופף את הילדים. רחל מדברת אליהם היא מעירה להם, כי פה בבזל נשמע לראשונה גלוי באזני העולם רעיון קבוץ נדחי ישראל וכנוסם לארץ האבות. מאז סגל לו העם רעיון זה אשר עיר זו היא עיר מולדתו. היא משוחחת אתם על המנהיג הגדול אשר הגה את הרעיון הנפלא על שחרור העם הגולה זה אלפי שנים ואשר הביאו על אף המכשולים ואבני הנגף לידי הגשמה. היא מדברת אליהם על המדורות הגדולות המתנשאות מלפני אולם הקונגרס בבזל המזעיקות את בני העם העברי הנפוצים במלוא תבל, על הקונגרסים, אשר אליהם זורמים אלפי צירים, שליחי העם העברי מקצוי העולם, המשווים מפעם לפעם לרעיון בנין ארץ ישראל דמות מוצקה יותר, המראים והסוללים ביתר בהירות את דרך שחרור העם במולדתו.

בבית הנתיבות עומד דוד עם דניאל הצעיר. עיני דניאל מפיקות רצינות והגיון : גורל מוזר הוא המנחנו לידיעת עמנו בדרכי ערי נכר, גורל מוזר הוא, כי שומה עלינו לבקש את מקום ציוני תולדותינו ברחבי העולם. אולי תסלל לפנינו למראה מקומות זכרון אלה על דרכנו דרך ההתערות בעתיד עמנו".

"אכן" השיב דוד — "נס ההתגשמות אשר מוצאו רובב אלינו בזה יובהר לנו בכל עמקו אם נעלה בזכרוננו את מקורו; אך גם תולדותיו של העם החפשי הקטן יושב הארץ הזאת משיחות לנו הרבה, עם קטן זה אשר נלחם לפני שש מאות שנה את מלחמת שחרור ארצו ואשר נתכנס באותו לילה בהריו ונתלכד בשבועתו:

נהי עם אחים אחד, אל נפרד בעת צרה וסכנה;
חפשים נהי כאבותינו, נבחר מות מחיי עבדות!

אל עם קטן וגאה זה מקשרנו גורלנו, אשר לפתרונו סייעה העיר בזל בנהגה מדת הכנסת אורחים בצירינו.

ושוב עוברת הרכבת ביעף בשדות איטליה, בשפלה הנרחבה אשר שמשה שדה מערכה ואשר חרצה לא פעם את גורל עמי אירופה, דרך העיר הגדולה אשר לה הכנסיה המפוארת הבנויה שיש לבן והלאה אל חוף ים התכלת, ים התיכון.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

להשתרשות בקרקע כבעמנו אשר רבות נדד במלוא העולם, כי חיי העדה על אדמת המולדת הרי הם דרכנו היחידה בחיים, הדרך היחידה אשר נותרה לעמנו. רק בהגשמת חזון זה נוכל למצוא את טעם חיינו, טעם לנדודינו בגלות בת האלפים. יסורי עמנו בעולם כה מרובים, ובשעה זו הם כה מרים כאשר לא היו עוד מעולם, עד כי רק דרך אחת נותרה לגאולתנו: רגבי המולדת אשר אנו כובשים לנו אחרי אלפי שנים ביגיע כפינו, ואין כוח בעולם אשר יגזלם מאתנו". "צדקת" — תשיב אז רות — "התזכר עוד את דברי משוררנו אשר קראנו באחד הערבים במסביבתנו, בהתעורר בנו הכסופים הלוהטים למולדת

רחמים רבים כגדול
שבר עמו האומלל וככבד העול.

רק עם כעמנו, אשר נטל עליו לעבור בדרך שעבוד ויסורים, בדרך קלון ועבדות, בדרך אבדון ומדוחים, — רק בכוחו לחוש את גדל האשר אשר תואר על ידי האולימפי הנערץ מויימר בשחרור האדמה על ידי יצירה, רק הוא יוכל להבין את טעם גאולת האנושות במאמרו:

בצה סרוחה בשפל הר
זורעת קטב וממארת:
קבורת רקב זו אם תוסר —
והיה זה מפעל תפארת.
הן אז מקלט עמל חרות פתוח
פה לרבבות, ואם כי לא בטוח —
יוריק שדה פורה, וקם לרשת
וכי יגעש, ירעש סביב הים,
יפרץ ללחך, יסער לגמא ארץ, —
דכיו של עם יעוד, יסתם המרץ.
אכן, רק זה בלבד פתרון ושבר,
ופה תמצית חכמה עד תם:
לחפש ולחיים ראוי רק גבר
עליו הוטל כבשם יום יום.
אדם ובעיר קרקע זו מחודשת
יחדו ינוו, יינקו שפעת הטל,
תוקם ביד עזוז, יד עם חורץ, עמל,
כעדן גם אַלים הארץ שם.
וכה יחיה, נפשו שומה בכף,
קהל עובדים: צעיר, ישיש וטף.
המון רוחש כזה אתאו לראות,
עם עם חפשי בארץ דרור לחיות.
לרגע זה אמר, אקראה:
הוי, מה יפית, העצר!

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

חיוך עובר על שפתותיה בקרוא אליה הפעוטים: אל ימר לבבך, אמנו ברכה, לא יארכו הימים ונעלה גם אנו. להתראות בארץ ישראל!

המכוניות מתקשקשות ויוצאות מן הרחוב האפור אל דרכים צרות, אשר בהן תרחש לאט תנועת עיר המיליונים. עוברים הם ברחובות הפאר שבבירה הנטועים תרזות מזה ומזה, עוברים הם על פני גן העיר בעדי זהב הסתו, גן העיר אשר שמש להם מקום משחקים וטיולים. ברחוב נראים לעיניהם בתוך הקהל רבים מבני עמם הצועדים כבדות מתוך דאגה, הטוענים עול גלות בת אלפים ואשר קומתם הומכה עוד יותר בעטין של גורל השנים האחרונות.

רחש ברכות הומה מלב הילדים אליהם. ובעזבם את הגולים הם חשים את עצמם דבקים בהם ובלבם קוראים הם אליהם: להתראות! גם למען בניכם נבנה את הארץ.

המכוניות מתעכבות על יד בית הנתיבות רחב הידים. הילדים באים לתוכו שנים שנים עד הקרון האחרון לשיירה ארוכה זו, הקרון אשר עליו תקוע שלט גדול המראה, כי כאן מקומם של הילדים המהגרים, בני עמם. הם עולים אל קרון ברכבת בהדרכת רחל המראה לכל אחד את מקומו.

בבית הנתיבות מחכה המון מלווים גדול על יד קרון הילדים: קרובים ורעים, עוזרים וידידים. כל אחד נושא את ברכת פרידתו האחרונה. רמזי שמחה ויגון כאחד. בין כל קהל הנוסעים אין נוסע אשר ילוווהו באהבה ובגעגועים כה רבים, בתקוות ובברכות כה מרובות כקבוצת ילדים זו, ילדים מיותמים ונדחים. המפליגים והנשארים כאחד פותחים בשירת התקוה, והרכבת עוזבת את אולם בית הנתיבות הגדול. לאחרונה סוקרים הילדים את עיר המיליונים. הנה הם עוברים על פני גדותיו המכחילות של הנהר הגדול אשר במימיו היו שוחים בתרועות גיל ואשר על ידו היו משוטטים ושרים, הנה הם עוברים על פני אדמת היערות והגבעות, מחוזות נדודי שעשועיהם.

והנה עוצרת הרכבת את מרוצתה והיא עומדת בתחנה בין הרים. הילדים נושאים עין אל עיר המשוררים, אשר שם נתגלתה יצירתו הגדולה של בן האולימפוס, אשר הראה לבני האדם את דרך שיבתם אל הקרקע, להכות שרש ברגבי האדמה מתוך עמל כפים. רות עומדת אחוזת הרהורים על יד חיים מורה הצעיר לפני החלונות הרחבים שלמבוא. "מה מוזר!" — אומרת היא אליו — "לפני מאה וחמשים שנה כתב המשורר את יצירתו וגלה לבני האדם בעולם את חכמת אשר האמת שבדבקות בקרקע מתוך יגיע כפים. ואף על פי כן לא קם דור ,לא קם עם בכל התקופה הזאת אשר הגשים את חלום עתידו למען מצוא דרך לשלום ולאחוה. חזונו:

המון רוחש כזה אתאו לראות:
בארץ דרור עם עם חפשי לחיות.

לא מצא הד בלבב עמו ולא בתרבות לאומים אחרים. ואיך זה היה הדבר, כי דוקא לנו, לקטון הגויים, לעם הנד בין העמים, נועד להגשים רעיון זה של עדה המאוחדת בעבודת רגבי האדמה והמשוחררת בכוח עבודה זו?".

חיים מסתכל בפניה מתוך מחשבות. "עודנו עומדים בראשית הגשמתנו" — ישיב אמריו לה — "עוד לפנינו תפקיד גדול. את חזון בן האולימפוס נחיה רק בהשתחררנו שחרור פנימי למען מפעלנו, רק אם נחיה ברעיון הצדק בחוג רעים, ישוב בני עמנו דגניה על שפת ים הכנרת, דגניה זו אשר אליה נשואות עיני, שאפה להגשים את רעיון הצדק. אולי ניתן דוקא לנו הכוח למצוא את הדרך לשוב אל האדמה, כי אין עוד עם בעולם אשר בו כה עצמה הכמיהה

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

יציאה

בדמדומי השחר יצא ראובן מן הבית האפור העירה אל מוסך המכוניות הגדולות אשר בהן יובאו הילדים מן הבית האפור אל בית הנתיבות, מחוז צאתם. הוטל עליו לדאוג למכוניות כי תגענה למועד אל המקום ולהראות לנהגים את הדרך אל המעון. המכונות נערכו ומכונית אחת הוכנה לשאת את מטען הילדים.

ראובן ישב במכונית הראשונה אשר יצאה מן המוסך בצפון העיר ועברה ברחובות על יד בתי החרושת הגדולים אשר צופרותיהם עוררו את הפועלים לעבודה, בתי החרושת אשר אליהם הובאו במאות קרונות אלפי בני אדם ואשר משם שעטו מכוניות משא כבדות טעונות תוצרתם אל פרברי העיר. ראובן העיף עינו על זרם האנשים הדואגים והמיוגעים אשר חשו לעבודתם בבתי החרושת. הוא עבר על פני בית הספר אשר בו למד שנים רבות בשקידה. הוא ראה את רעיו מאז הפורצים בתרועות גיל בשער בית הספר הרחב. הוא לא העז לברכם בשלום, כי ידע אשר ברכה לבן עמו סכנה כרוכה בה לרעו.... הוא עבר על יד המנהרות המעמיקות אשר לרכבת התחתית, אשר אליה חשו רבים מבלי העף עין על סביבתם למען יגיעו למועד אל מקום עבודתם. הוא שמע את מצעד החיילים הלובשים מדים חומים והמניפים אל עלאת דגליהם בפסעם לקצב צלילי שיר השנאה לעמו. מחשבותיו שוטטו הרחק מבני אדם אלה אשר ביניהם גדל זה שנים.

כולו נתפס למחשבה האחת, על עליית קבוצתו אל ארץ המולדת, הרחק ממלחמת חייה של עיר בתי עם זו, אשר לרוחה לא הבין, ואשר גלגלה החוזר פסח עליו.

פתאום פונות המכוניות לעבר הרחוב האפור ומתעכבת על יד הבית האפור. ראובן יורד אל החצר הרחבה, אשר שם עומדים הילדים נכונים לדרך. זוגות זוגות, יד אל יד, לבושי מעילי חורף, עומדים הם ומחכים. מטענם נערם לערימה גדולה. מזוודותיהם עשויות עור שחום וטוב. הילקוטים מצוררים ומכילים הם מכל הטוב, אשר יכלו להעניק להם מביתם ומעדתם. סביבם במעגל עומדים רעיהם, תלמידי בית הספר הנספח אל הבית האפור, בני הנוער של המעון, אשר עליהם להשאר עוד, ה"אחיות" מבית הבריאות, אשר כל אחת מהן יודעת כל ילד מאז בואו אל הבית האפור. הן גם אשר טפלו בכל אחד מהם ואשר עסקו גם עתה בעת הבדיקה לבריאות של כל אחד לפני עלייתו. סביבם מתקבצים גם המורים והמחנכים. ושוב נתכנסים הילדים יחד עם רעיהם וידידיהם, עם העוזרים ועם האחיות. הנה הם מתפקדים לפי רמיזתה של רחל לשורה ויוצאים שנים שנים בפסיעות מדודות אל הרחוב האפור. מטפסים הם על המכוניות הגדולות העתידות להובילם, הבוגרים מביניהם והעוזרים טוענים את הכבודה ונפרדים מרעיהם. נפשם יודעת מאד כי פרק חשוב נפתח בחייהם, כי יוצאים הם מדכאון וחרפה אל עולם אחר, אל ים התכלת אשר ישמש להם נתיבה אל מולדתם. נוקב וחריף כאב ההנתקות מרעי הילדות. המנהלת ברכה יוצאת לאחרונה לבושה מעיל תכלת אשר שרווליו מתנפנפים ככנפים גדולות ומגן דוד אדום על סודרה. שנית היא חובקת את הפעוטים אשר למגינת לבה עליה לעזבם פה: את מיכאל, אשר יצא היום לראשונה אל בית הספר, את רינה, אשר רק לפני ימים מועטים קמה ממחלתה הממושכה ושוב אינה זקוקה עוד לטפולה, את לולה אשר לא תוכל להתנחם על פרידתה מאחותה היחידה, את שמואל, אשר בה קשה עליו הפרידה מבית הספר וכן את כל שאר הפעוטים אשר טפחתם, ואשר עתה עליה להפרד מהם.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

שלובי יד שבו האחים לאטם בעברם בין שורות קברות הנפטרים אל האולם אשר לפני השער אשר שם האירו נרות על יד העמוד. שם חכה להם הרב הזקן למען יברך את ברכת כלולות הזוג הצעיר לפני עלייתם כמנהג ותיקין בעמם. תחת חופה מתוחה נשואה בידי רות וראובן נשענה רחל התמירה על רעה: על תוי פניה מתחת לעטרת שערותיה השחורות נכרו אותו אהבה ומסירות אל דוד, ידיד נעוריה. בערגת עדנה הרים דוד את ימין רעיתו הצעירה וישם את טבעת הקדושין על אצבעה ועל שפתיו דברי הנדר : הרי את מקדשת לי כדת משה וישראל. והרב קיים את בריתם בברכה בהחזיקו בידיהם : התחברו והיו לאחד והקימותם דור חדש על ארץ חדשה. פרו ורבו על אדמת מולדתנו למען יצמח דור חדש בארץ ישראל.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

אקרא ואשוב ואקרא אמרי קדש:
"נשבעתי — קול אל כל יועם —
עמי, עוד תהי ככוכבי השמים,
כחול אשר על שפת הים.

רבון עולמים, מדברי יעודך
גם צרור לעולם לא יפל.
רצון קדשך הוא יקום והוא יהי,
כי עת ומועד הם לכל.

וזאת האחת אמנם קמה ותהי,
אחוש אף אדע אל נכון.
היינו כחול המופקר לכל רגל,
נתון למרמס ולקלון.

אכן, אלהים, למאוס ולגעל,
לבוז לעמים גאיונים,
אך הכוכבים, כוכבי אור, כוכבי זהר,
כוכבי השמים, אים, אלהים?!"

וקולות האחים חברו בחשאי אל קול החליל, דוד ורחל נאחזו דומם איש בזרועות אחיו וישאו עיניהם השמימה אל הכוכבים המהלכים במסלולם הנצחי ואל גבעת החול בה טמונה חנה אמם. ולפתע הרים דוד את האת אשר על ידו ומאדמת החול חפר וימלא שק קטן. " פרידתי האחרונה ממך היא זו, אמי — אמר תוך הרהורים — הפרידה האחרונה ממקום מנוחתך. פרידה זו חלילה לה מהיות הסתלקות ממך, פרידה זו אינה כי אם קשר קדוש, נדר לעתיד. חול זה אשר אל ארצנו נקחנו, אל ארצנו, אשר לא זכית לראותה, חול זה לא יסוער כחול אשר על שפת הים. אתנו נקחנו ואל אדמת מולדתנו בארץ האבות נחברנו. בגאלנו את האדמה למען תתן את פריה לחברתנו נצרף אליה חול זה מקברך למען יחובר אל אדמת המולדת. לא נוסיף עוד נדוד ללא תכלית בנתיבות העולם. בעמל כפינו נכבוש לנו את מולדת האבות, ודאגת אמנו ועמלה בימי ילדותנו ישאו את פרים בשדות ארצנו ". לאט הפנה דוד את עיניו מן הארץ השמימה, אל על ויוסף :"והכוכבים הזכים, הברורים, המהלכים מעל לקברך, אמי, במסלולם בחוקי הנצח יגיהו גם לנו במולדת הרחוקה; המה ינחונו ויראונו את הדרך לחיות בתוך עמנו. מהלכם בשמי הדרום בארצנו יאיר נתיבנו, יקבע את דרכנו, יכונן את חיינו. ממהלך הכוכבים ידענו כי בצאתנו אל אדמת המולדת יקיץ הקץ לחיי נדודינו וכי כוכבים אלה הצופים אליך, אמנו, — יאירו לנו בשמי מולדתנו לראשית מפעלנו".

שעה קלה שהו האחים הצעירים בתפלה חשאית זה על יד זה. הם חשו כי חברו אל עדת הבונים העולה, כי הוטל עליהם לבצע את גורל עמם ולסלול דרך לבאים.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

קברי ילדים וזקנים, קברי משפחה וקברי בודדים. בעברם ראו ציונים ותמרורים של תקופת שנות יובל בחיי העדה הגדולה והבאה, ציוני שגשוג וגידול: שמות אנשי מדע וגדולי רפואה, סוחרים ורוכלים; ציוני קברות המטיפים לפרישה ממורשת אבותיהם וציוני קברות לאישי תנועת העם החדשה, תנועת בנין מולדתם הרחוקה. האחים עברו על יד קברות האבות והאמהות אשר הקדישו את עמל חייהם לדור העתיד, אשר יגעו בהבל מלחמת חייהם בהיותם מנודים ומודחים מן החברה. כל אלה מצאו פה את קברם, את מקום מנוחתם האחרון אחרי עמלם בין הגויים, מנוחת עולמים בין אחים אשר הוקירו אותם ואת פעלם, מנוחה עדי עד אשר ממנה לא יוסיפו עוד להגלותם.

בחרש גדול ומטופח זה הוריקו עצי ערבה ועצי חיים. קיסום רחב השתרג סביב התלים. אך באחדים מן התלים נגעה יד השממה, עליהם החלו נובלים כי לא נשלחה אליהם יד מחוננת מאז נפזרו בני משפחות מתים אלה בתגרת יד עריץ בקצוי עולם. תחת ירק העלה המשתרג הוכיחו האבנים אשר נערמו על גבי הקברות, מנהג אבות בארץ הקדש, אבנים אשר אין הרקבון שולט בהן, כי לא שכחו בני העדה את מתיהם.

האחים הקיפו את רחבת הדשא הגדולה והעגולה אשר ממנה נמתח שביל אל קבר חנה, אם דוד וראובן. הירח פרש את אורו הבהיר והרחום על משכב השלוה תחת הערבה המתמרת. שקועים בדממה עמדו ארבעת הצעירים לפני האבן הלבנה אשר מתוכה הזהיר באור צנוע שם האם חנה ואשר עליה נחרת אומר משירי תהלות עמם הנותן ניב שפתים לנפש האשה הצנועה "יגיע כפיך כי תאכל, — אשריך וטוב לך ". שני האחים העלו על לבם מתוך יגון את זכר אביהם אשר נספה בפרעות אשר פרעו בישראל במדינת פולין אחרי המלחמה הגדולה. מקום קבורתו לא נודע להם, ותל קברות זה טמן את זכרון אביהם ואמם גם יחד. הם העלו על לבם את זכר אמם הצנועה אשר הטילה על שכמה את כובד גורלה בעמל כפיה וברחמי לבה, אשר טרחה ודאגה להם ואשר לא זכתה לראות במו עיניה את גאולת בניה בהצטרפם אל תנועת תחית עמם ואת שיבתם לארץ ישראל.

ומעל פני שדה הקברות החרישי נצנצו הכוכבים בתקופת חוקיהם במעגלות הנצח. ודוד הגיש בחשאי את חלילו אל שפתיו. ויבקע שיר האבל הקדוש אשר לעם על מתיו המרעיף בצליליו של תנחומין על המיותמים; הלא היא מנגינה הקדומים אשר לרחמים תחננת רחמים למתים וגדול מזה — בקשת רחמים על הנשארים בחיים. רחל ורות עמדו דומם מן הצד, במחשבותיהן רפרף צל הוריהם, צל האב אשר נפל בלגיון הפולני על אדמת צרפת. ותזכרנה את אמם, אשר מתה עליהן בברחה מרוסיה בהיותה בדרך. הן לא ידעו את מקום קבורת אבותיהן. בית מולדת לא ידעו וחבת הורים את ילדותם לא פקדה. כמזכרת להוריהן אמרו לבנות את ארץ אבותיהן למען ימצאו בה בניהן ובני עמן מולדת ולא יוסיפו עוד לנוע ללא בית וללא חיק אדמה. אט אט נאלמו צלילי מנגינת התנחומים בחליל דוד וישמע שיר הכסופין אשר למשורר היהודי והצעירים ענו לקראתו:

ירח יגיה, כוכבי רום יזהירו,
על הר ועל גיא ליל יחשך.
ספר נושן לפני יפתח;
אני בו קורא וקורא בלי חשך.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

חול

בבית האפור כבו כל האורות. בחיק תנומת שלוה מצאו הילדים מרגוע לנפשם.

באולם הגדול אשר נערך מבעוד יום לארוחת הבקר האחרונה אשר לפני היציאה נתכנסו המחנכים הצעירים. מתוך הסכמת אלם קמו האחים ופרשו ויצאו החוצה לתוך ליל מרחשון הבהיר. והיוצאים : דוד ואחיו הצעיר ראובן, רחל ואחותה תאומתה רות. דוד זקוף הקומה פסע ליד רחל. מצעדו הגמיש היה קל וחפשי ומלא און עלומים. פותח העלם כנצר רענן מגזע קדומים של עיפי נדוד אשר נועד לשאת בעול העתיד החדש והנשגב אשר לעמו. בקצב צעדיו התערבו צעדי רעיתו רחל המרפרפים. דוממה ואחוזת מחשבות הלכה לימינו, חברתו לדרך האחת, דרך הבנין בארץ ישראל. רטט אושר עבר את רחל בצעדה עם ידיד לבה, בחושה בהתמזג כוחות עלומיהם הפורחים והרעננים. אחריהם צעדו ראובן וחברתו רות במרוץ זריז ועז; צעדיהם המאוששים פעמו כאחד ובטוחות דרכו בלכתם: ראובן כאיש היודע את אשר לפניו, בטוח באמתו ודרוך בכוחו, רות בתנועותיה הפזיזות, בזריזותה המישירה נכחה. צמותיה המלאות, האדמדמות-בהירות התנפנפו ברוח ועיניה האפורות צפו בששון למרחקים.

האחים והאחיות הלכו הלוך ועבור בסמטאות האפלות, העמומות; הם פסעו לארך הבתים אשר בהם התגוררו בתאים צרים וחשכים מאות אנשים שקועים בדלותם, הם עברו ליד בתי מרזח ומסבאות המפיצים אדי געל והמעלים צוחות שכורים. גרמופונים צרודים נחרו שם, וקולות גסים, קולות ריב ומדנים נישאו באויר. והאחים הוסיפו לפסוע ברחוב הארוך ליד בתי הפועלים הדלים. מבעד לחלונות הבהיקו אורות ונראו בני אדם הסועדים אחרי יום עמלם: הם עברו ליד בתי החרושת הגדולים, אשר בהם שקשקו המכונות במשמרת לילן.

בחשאי ברכה רות ברכת פרידה את יושבי משכנות העני. היא ידעתם בעבודתה, עבודת טפול בעם, נהגה לבקר בבתים אלה, לדאוג ליושביהם, לנחמם ולעוררם.

היא העלתה על לבה את זכר הילדים הרבים אשר סיעה להתפתחותם ואשר היו קשורים בנפשה בחבלי אהבה. בכל לבה דבקה בפועלים אלה אשר בעמלם ובחריצותם, בנטיתם לסדר ולאחריות החזיקו מעמד בכל השנים שלאחר מלחמת העולם, שנות תהפוכות והתנונות.

ושוב צעדו האחים בפרבר העיר. בתיו המדולדלים שקעו באפלה. משם פנו וילכו בדרך הפונה לעבר שדה הקרבות אשר לעמם. דוממים הלכו בצל הלילה בדרך כבושה, בה יעברו יום יום מאות מבני עמם בלוותם את מתיהם אל בית עולמם.

בפקדם את קברותיהם בימי הסליחות ובתקופות השנים למותם. על יד גדר הברזל הרחבה אשר לשדה הקברות חכה להם רעם יעקב בן הגנן אשר פתח להם את השער ויביאם לתוך יער המצבות אשר הבהיק לאור הירח בצבעי כסף המאפיר אשר לסתו הגווע. הם עברו על יד אולם האבלים אשר בו תתכנס העדה לעצרת אשכבה.

רק לפני שבועות מספר לקחו גם הם חלק בהלווית חברם רולף אשר נפשו העדינה נלאתה שאת חיי חרפה ובוז ויפרוש דומם מן החיים. הם עברו על פני מצבות תפארת לגדולי העדה אשר שכנו כבוד בצל עצי חיים מוריקי נצח. בעברם קראו לאור הירח דברי זכרון ואהבה החרותית על מצבות ישני עפר, דברי תוחלת לתחית המתים עת יקיצו לחיים בארץ אבותיהם. הם עברו בדממה על יד התלים הצנועים בהם נחו שכבו אלפים מבני העם היהודי העובד והסובל אחרי חיי עמל, הם עברו על יד מצבות מפוארות, מצבות שיש נוצץ אשר הוקמו על קברות העשירים, על פני תלי קברים למורים ותלמידי חכמים, על קברי חכמים ובוערים,

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

הכהנים, ברכה זו אשר הפיחה בעמנו עד לחיות ולעבוד בנודוד אלפי שנים : 'יברכך יי וישמרך, יאר יי פניו אליך ויחנך, ישא יי פניו אליך וישם לך שלום'.

ודברי הרב איש השיבה צללו באולם בתוך דממת הקדש אשר אפפה את כל העדה. ופתאום קם דוד המורה הצעיר ואחריו הילדים ומגרונם פרץ כסיום למסיבתם מזמור משורר עמם, משורר התהלים הקדמון:

"בשוב יי את שיבת ציון היינו כחולמים,
אז ימלא שחוק פינו, ולשוננו רנה.
אז יאמרו בגוים הגדיל יי לעשות עם אלה.
הגדיל יי לעשות עמנו היינו שמחים".

במצעד מחול אחזו הילדים איש ברעהו וירדו לקול צלילי ששון שירת התהלים אל אולם האכילה הגדול. שם נערך שלחן החג לסעודת הערב המשותפת והאחרונה.

במנורות הכסף על גבי השלחן, אשר נצלו בשעתן מבתי הכנסת בעריהם המוצתות ואשר נמסרו לילדים הבליחו הנרות. השולחנות עוטרו פרחים ופירות בשלל צבעיהם. פרחים ופרות אלה נשלחו אליהם מאת חלוצים צעירים אשר הכשירו את עצמם באחת החוות בקרבת העיר לעלייתם. ובתום הסעודה פסעה רות האדמונית כשעיניה מחייכות בראש תהלוכת ילדים לבושי צבעונין סביב שולחנות הילדים המסובים. דמויות הפוסעים עוררו בהם את זכר אגדות מולדתם. ראשונה רות העליזה ואלומות הפז בזרועה הלובשת שמלת מואביה העידה על מדת הכנסת אורחים הנוהגת בעם אשר בארץ ישראל לגבי הנודד הבא ממרחקים. והנה שם צועדים הרעים ראובן ומיכאל לבושי מעילים חומים כלבוש הנודד במדבר, מציגים הם את המרגלים הנושאים במוט בשנים את אשכול הענבים והמספרים לאנשי שיחתם על פרי הארץ ועל יבולה.

והנה הדסה, האחות הצעירה, בשמלת התכלת. היא מעירה על מידת הזהירות וההסתפקות הנדרשת בחום אקלימה של ארץ הדרום, והנה מרים בשמלת אטון מצרים המלמדת את תורת הטפול בילד אשר בתיבה הצנועה, והנה יוסף הצעיר הקורן, לבוש כתונת פסים הפותר להם את חלומות עתידם בארץ מולדתם.

שליחי המולדת הרחוקה מימים מקדם פושטים יד זה אל זה ולפניהם מרים והתף בידה.

והילדים קמים ממקומותיהם ובשירה הם צועדים אחריהם כל קבוצה אל חדר משכבה בבית האפור לשנתם האחרונה לפני עלייתם.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

לעמו היה דבר ברכה לא פתוי כי אם תעודה : אין כונת מלה זו קבלת ברכה לחיי אשר ועשר, כי אם זאת היתה כונת דבר יהוה אל אברהם אבינו לקבל את הברכה למען לתת לעמו עצמה להכות שרש בארץ זו ולהתפתח. בשעת קדש זו, רעי החביבים והצעירים, כשקהלנו ישלחכם כחלוצי פדות לעמנו מתוך גלותו יתגלה לכם טעם תעודה זו. כסופי הנשארים בזה ילווכם, כסופי אלה אשר יבואו אחריכם, אשר למענם תכשירו את הקרקע, וביתר עז ילווכם כסופי אלה הקשורים פה למען היותם מאסף אשר ישמר וידאג לרעים הצעירים למען יוכלו לבוא אחריכם על הקרקע אשר הוכשרה, כבני נעורים זקופים וחסונים ככם, לפניכם נצב האשר הגדול, אשר פתרון החלום העתיק, חלום אלפי שנים אשר לעם היהודי אשר נביאו מצא לו ניב במלים: "וכתתו חרבותם לאתים וחניתותם למזמרות".

יוצאים אתם במתי מעט, חמשים נערים ונערות צעירים מבני עמנו ופעלכם יראה על האדמה המצפה לגאלתה. בעמל וביגיע כפים תזרעו ותקצרו , תפלחו ותשדדו, תבנו ותכוננו, תלמדו ותיצרו. את כוח עלומיכם ואת שאיפת עמנו אל מולדת האבות תביאו; לא אוצרות לכם, ולא רכוש.

עדתנו האומללה נותנת לכם על ידי לאות פרידה לדרככם את שני סמלי עמנו: בימינכם נשים את מטת הנדודים, אשר יובילכם לראשונה מנדודים על פני ארץ רבה בנכר אל מולדת הנצח אשר לעמנו, ובשמאלכם נשים את התנ"ך, את ספר עמנו, אשר היה לנו מקוד עז באלפי שנות הנדודים ללמוד ולהדריך, לקומם ולסוכך, לחונן ולקדש. בשני סמלי עמנו אלה, המטה והספר, יצא כל אחד מאתכם אל ארץ אבותינו. ויקויים בכם מאמר אלהינו הקדום " והיה ברכה״!

נדם קולו של הרב איש השיבה. כבד עליו נאום הפרידה אל ילדיו, ונס הגאלה והישועה המתרגשות זעזעו את נפשו עד למעמקיה.

ובכלות הרב את דבריו קמו החלוצים הצעירים בדממה. הם עצמו את עיניהם ויפרשו את כפיהם אל מורם הזקן לאות כי האזינו לברכתו אשר נקלטה בנפשם.

ועיני המחנך הזקן צפו אל החבורה אשר בתוכה ישבה האם ברכה בין חניכיה היתומים, בני טפוחיה בשנות גדולם ומצוקתם. הוא הליט את ראשו בטליתו, פרש את ידיו בברכה אליה. היא קמה ועיניה מושפלות. "יבורכו בני נעורי עמנו ועמהם תבורכי גם את, האם ברכה, אשר בפעלתך בבית זה נתמזגו אהבת אם לבניה ואהבת בת נאמנה לעמה. בידך תפקיד עדתנו את היקר לה מכל יקר בשעת מצוקה זו לנו. שומה עליך להביא בני נעורים אלה אל מחוז תקותנו . מנשים בעדתנו תבורכי. זכית לבצע מצוה בה התחלת, אשר רבית וגדלת זה שנים חבורת נוער זו אשר מצאה בך אהבת אם ורחמי אב, אשר הכינות לבם לארץ מולדתנו — הנה היא לפניך. בשעת עליה זו ירעד לבך מכבד התעודה אשר הוטל עליך, מאימת מוקשי הדרך אשר לא תדעיה ומשגב התכלית הגדולה. אך אל יפול רוחך — שם בארץ הרחוקה נשואה אליך יד אשה הנוהגת את עמה זה שנים ותדריכהו, אשר תגהה ממנו מזור לעתות מחלה ומצוקה. היא גם אשר סללה דרך לא נודעה לעלית אלפי ילדי ישראל מן הגולה אל ארץ הבחירה. ידי אשה זו נשואות אליך למפעל משותף, לתת לילדים אשר תוכלנה לתת נשים בלבד. לבות שתיכן יחרדו על ילדינו בגבור בהם געגועים על קרוביהם אשר עזבו בגולה, בהכביד עליהם נטל תעודתם ובכשלם בחתחתי הדרך, בקרבם אל גבול מטרתם ובצעוד ילדים אלה בדרך ההגשמה. בידיך, ברכה הטובה, הופקד גורל ילדינו.

מאמצי איתנים נדרשים ממך לאחר שנות עמלך. ולבצוע תפקידך נתפלל כי תתברכי בברכת

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

ברמה הצטרפו צלילי החליל אל שירת "התקוה", שיר התקוה לעולים ושיר הכסופין לנשארים כאן.

מתונות עלתה תהלוכת הילדים אל האולם הגדול אשר הוכן לחג העליה. במרכז האולם ליד העמוד עמד רב העדה הזקן אשר יסד בעיר הצפון את קבוצתה הראשונה של התנועה החדשה לבנין ישראל בארצו. הוא גם אשר היה ידידם של הבנים הצעירים ואיש סודם בימי חגם ואבלם. מימינו ומשמאלו ישבו זקני העדה ובקרבת העמוד נערכו טוריהם של החלוצים הרכים על מחנכיהם אשר עמדו גם הם לצאת עם הילדים למען עלות ארצה ישראל.

ביניהם ישבה ברכה, אם המעון, ולאה, מלאכו הסוכך. על הספסלים מסביב ישבו ילדי הבית האפור, ליד הקירות תפסו את מקומותיהם קרובי הנוער העולה וידידיו.

מבמת האולם קדמה את פני העצרה שירת הללויה, שיר תהלה למשיח אלהי יעקב ולנעים זמירות ישראל, המושרת בפי מקהלת נערים. בתום שירת הללויה מתיצב הרב עטור השיבה, אם יפרוש כפיו אל עצרת הנוער בבית האפור, נוער זה אשר יפליג מחר אל הארץ הקדושה, אשר היתה קץ כסופי ילדותו. כל אחד מן הילדים האלה קרוב ללבו וחביב על נפשו. בשעתו ברכם בבואם לפני שתים עשרה שנה כיתומים עזובים לבית זה בזמן שאחרים בעיר המיליונים שבצפון לא שתו לבם עליהם. הוא אשר הכינם אל היום בו יעלו לראשונה בבית אלהים לתורה להשמיע את דברי קדשה באזני הקהל ביום בואם בברית. הוא אשר נחם את היתומים ביום הזכרת הנשמות בבכותם את הוריהם אשר נספו במלחמות עמים זרים בכל חלקי תבל. הוא אשר נחם והדריכם במאבקי לבם במלחמתם הפנימית על עמדתם בעולם, ביגונם על היותם מודחים מחברת האדם.

ילדים אלה חסרי בית יקרו לרב ויהיו לו לבנים : ריטה השקטה, בנימין הפקח, חוה התמה, יצחק העליז, רבקה החרוצה וכל השאר המכונסים בזה לפניו.

על פני הנאספים שורה שכינת שלוה. העינים צופות למרחקים. חשים הם בקשר בו נקשרו אל החוג אשר חדד עליהם שנים רבות וחונן להם עתה לפני עליתם את נדבת דאגתם האחרונה. מחר תצא חבורה צעירה זו ותגשים את אשר הציג הוא לו למטרה בימי נעוריו, כשנגרף גם הוא בכוח תנועת העם החדשה: לכבוש את ארץ האבות שבמזרח מתוך מלחמה על קרקעה, להשתרש במולדת למען פתח בה כוחות חדשים לפעולת יצירה לטובת עמו. לא זכה הזקן לצרף לגעגועיו את כוח הבצוע. רפה ורוטט היה קשור בחיי הנחת בכרך ובחשיבות עמדתו בקהלה.

בחבה הוא צופה אל החבורה הצעירה הנכונה להקריב את חייה למען הגשמת מאוייה אשר היו פעם מאוייו, על חבורה זו היוצאת תחתיו לארץ ישראל.

למראה הנוער זכר הרב את השנים בהן נלחם מלחמת הרעיון הגדול לתקומת עם, בהן זרע בלב הילדים את הפרודות הראשונות לפתוח הרעיון. מתונות דבר אליהם וחביבים היו עליהם דבריו מאז, ואין איש בעולם אשר ברכתו למפעלם היקר בעיניהם כברכתו.

" רעי החביבים והצעירים! בשעה האחרונה להתייחדותנו לפני עלותכם להגשים את מפעלכם בארץ האבות לא אוכל לשאת לפניכם את דברי לדרך — כי קשה עלי פרידתכם — אשא לפניכם את דבר אלהינו מתוך כתבי קדשו של עמנו, את הדבר אשר נשא אלהינו אל אברהם אבינו באמרו אליו: לך לך אל הארץ אשר אראך, את דברו: ואברכך, והיה ברכה. טעמו ותכנו של פסוק זה מתגלים יותר מאשר בכל תקופה אחרת בתולדות עמנו בשעה זו המצייגת פרק חדש בהויתנו. בעלות אברהם לפני 3500 שנה אל הארץ אשר בחר בה יהוה

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

כמה טרחות טרחו הנשים, ידידות הבית האפור מאז הווסדו על בני ביתן ועל המסייעים בידן בציוד מחנה חלוץ עמם הצעיר בכל הטוב ובכל הדרוש לשם עלייתם אל המולדת הרחוקה.

שתים עשרה שנה דאגו הנשים לילדים הגלמודים מאז בואם בשנת הרעב עם תם מלחמת העולם אל הכרך הגדול — עדת ילדים בעלי עינים פחודות אשר חזו רציחות ושריפות המלובות באש השנאה אל עמם, רציחות ושריפות אשר שדדו מהם את הוריהם ואת נוהם. תמהי מגור באו הנה מבלי לדעת על מה ולמה, מאין ולאן. מעט מעט פתחו הנשים את לבבות הפעוטים משכום אליהן בעבותות אהבה והקימו להם מעון בבית האפור, בית "אהבה". בבית זה נתגלתה להם הכרת מולדתם אשר בארץ מרחקים והופיע לפניהם עתידם בבנין מולדת זו.

נשי המעון יצרו בסיס לילדים הגדלים בטיפולן המתמיד והמסור אשר עליו יכלו להתפתח על חמת סערות הזמן, סוככו עליהם בחבת אמהות חמימה, ובני הנעורים המיותמים גדלו וחזקו ויהיו לחלוצי בנין העתיד בארץ אבותם.

ופתאום זעזעו את חלל הבית צלילי חליל, מנגינת שיר. נעימה ממושכת לשירת התקוה בקעה בחברה היהודית החדשה כשיר עם ראשון, כבטוי לגעגועים ולשאיפתם, שיר "התקוה". מכל פנות הבית חשו רגלי פעוטים זריזות בקצב הצלילים מן המדרגות ומן המבואות, מחדרי הדירה ומחדר הבשול, מן החצר ומן המרתף. רחל יצאה אל פרוזדור הבית. שם ערכה את הילדים זוגות זוגות לקצב צלילי חלילו של דוד, מחנכם הצעיר. זו הפעם האחרונה אשר צלילי חליל דוד כנסו את הילדים בבית האפור לחגיגה. בשעתו בא דוד עם קבוצת ילדים פליטים אל בית זה, והוא אז נער קטן כבן שמונה ועמו אחיו הצעיר ממנו ראובן. את אמם הביאו אתם. והיא יגעה מחמת המציק ומעמל הדרך לא עצרה כוח ותגוע. בלבו הרך של הנער דוד נחרתו ללא הימחות זכרונות האימים בעיר אבותיו במזרח אירופה, זכרונות חרדתם הוריו לבניהם בהיגלות סכנת הכליון בידי עדת המרצחים.

לצלילי החליל קרבה רחל אל רעה והתיצב על ידו; ליד דוד פסעה ופניה כלפי הילדים, ברמזי דממה הורתה להם את הסדר ואת הקצב. ראשונים צעדו קטני המעון, בני השלוש ובני הארבע רשרשו ברגליהם הזעירות ועיניהם תמהות ואחריהם בני החמש ובני השש מגן הילדים. הללו לבושי פאר החזיקו נרות דולקים בידיהם. במתינות עלו פסוע ועלה אל האולם הגדול אשר שם נתכנסו בפעם האחרונה העולים הצעירים על מחנכיהם ומוריהם, על עובדי המעון וגבאיו על זקני העדה ורבניה. אחרי הקטנים צעדו ילדי בית הספר ואחריהם קבוצת העולים, נערים ונערות. הללו פוסעים דרך חירות פסיעות מתונות כששמאלם אחורי גבם ויד ימינו של האחד על כתף רעהו כשבת עינם המחייכת נטויה לארץ. ככה תעלה הקבוצה לאט לפי צלילי החליל. תנועות הצועדים מגלות את קשריהן אל הנשארים בזה ואת זקתם אל כלל העולים ואל מחוז חפצם. ולאחרונה כמאסף לקבוצת הילדים צועדת לאה השקטה, עתידת האהבה, זו אשר יסדה את המעון בשטוף זרם הפליטים אחרי הפרעות במזרח אירופה את העיר ובגרפו אתו ילדים רבים אשר אבותיהם ואמותיהם נספו בעתות המלחמה והבלהות. על לאה להשאר בבית האפור לכלכל את חיי קבוצות העליה הבאות ולספק צרכיהן עד עזוב אחרוני הילדים את הגולה ועד עלותם אל ארץ האבות.

לצדה פוסעת ברכה האיתנה, האמהית, אשר טפלה בילדים מיום בואם אל הבית האפור, אשר ידעתם ואשר אהבתם, אשר גדלתם וטפחתם למען יגדלו ויסכנו לחיים במולדת. היא גם תצא עם הקבוצה הראשונה ארצה ישראל.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

לנורית זו הגוצה והשמנמונת, אשר ידיה רכות, אשר אמה מתה בהקשותה בלדתה בדרך מנוסתה מפולין ואשר אביה נפל במלחמה העולם בחזית צרפת, לנורית זו, אשר לא ידעה את מקום מנוחת הוריה, ואשר תשוקת נדודים תפעמנה, נדודים למען מצוא את קברות אהובי נפשה, – לנורית זו הניחה רחל על מטתה כר פלומה רכה. דרכה של נורית הותוותה ללמוד בחוות גידול עופות כדי לקחת חלק בהקמת משקה של ארץ ישראל, לטפל בחיבה באפרוחים הפעוטים ולספק ביצים ונוצות לארץ. היא תעלה אל הארץ עם קבוצה אשר אחרי זו היוצאת ותבוא אל כפר הילדים הצוהל אשר במורדו המערבי של הר הכרמל, שם תעבוד ושם תלמד. יהודית האמיצה, התמירה וקלת הרגלים נשארה מהוריה אשר נספו במגפה ברוסיה עם ששת אחיה הקטנים. היא שמרה עליהם מכל משמר לבל יאונה להם רע. חלומה היה לעמוד על המשמר בקבוצה בארץ ישראל ולהגן על הילדים מפחד אויב.

מקרבת קטנה הניחה לה רחל על משכבה למען תלמד בארץ לצפות מרחוק.

חיים הצעיר הנלהב, אשר אביו נשבה בחזית רוסיה ואשר לא חזר מאז, חי זה חמש שנים בבית הזה. אמו עמלה בשארית כוחותיה למען כלכל את שלושת אחיו הקטנים ממנו. חזונו היה להביא את אחיו לארץ ישראל לאחר עלותו שמה ולאחר הכשירו את הקרקע למענם. על משכבו הניחה רחל ספר על המטעים. שקוד חיה חיים על תורת המטעים לבל יפגר אחרי חבריו בהקראו על ידי ברכה לבוא אל הקבוצה הזריעה והנטיעה ולכל עבודה קשה בשדה. ליד מטת כל ילד שהתה רחל שעה קלה מתוך ליטוף חרישי וברכת פרידה. אחר ירדה לאטה במדרגות הבית האפור אל המקום אשר שם שקדו הילדים על עבודתם.

היא עזרה להם בקישוט הקירות בענפים מוריקים אשר שלחו הנה ידידי הבית היושבים בקצה היער הירוק, מקום שם עברו עליהם בימות הפגרא ימי שמחה.

פרחים מאליפי צבעים ופרחים מגוונים הוגשו לה, והיא ענדתהם לתמונות המראות את ישובי ארץ ישראל, תמונות העמק וההרים, תמונות שדות ויערות, תמונות זרע וקציר, תמונות תורה ויצירה. מה רב האשר לחוג בעצם חיי הסבל בגולה, בעצם ימי החרפה בין העמים, בחוג בני העם את חג המציאות והאגדה, את חג האמונה והעבודה, האהבה והחסד, את חג השאיפה והתקוה. תוך כדי עבודתה פתחה רחל באזני הילדים בשיר אשר עליו לשמש מסגרת לחג הפרידה מן הרעים, שיר קטן אשר לפי מנגינתו רקדו רבות פעמים את שיר הבטחון אשר קשרם אל המולדת הרחוקה ואל עתידם: "אנו עולים ארצה לבנות ולהבנות בה" .

ורחל פוסעת ונכנסת אל מחסן הבגדים אשר בקומה התחתונה ומסיימת את אריזת המזוודות אשר בהן צרורים הבגדים והלבנים, הספרים, כלי המלאכה ותשורות הידידים. משעשע מראה המזוודות המלאות ארגזי צבעים לציור, צלמניות עטים נובעים, יומנים, תמונות, ארגזי מכשירי תפירה, אולרים, ממתקים אשר הוכנו כצידה לדרך מתוך דאגה נאמנה למען ייהנו הילדים ולא יחסרו דבר מכל אשר יוכל מעונם לתת להם לדרכם. והנה אותיות ראשי התיבות הרקומות בכלי הלבן הרשימה המדוקדקת לכל מזוודה וצרור המפתחות הקשור אליה, בכל מזוודה הניחה רחל "מזוזה". מגילת קלף זעירה בתוך נרתיק קטן למען יקבעוה הילדים בשער דירתם העתידה לפי מנהג קדומים הרווח בעמם. זקני העדה נתנו לידה את המגילות הזעירות האלה כשי ברכה אחרון למען יוכלו לקיים בארץ הקדש את מצות תורתם.

רחל סייעה בנעילת המזוודות המלאות ופקדה את פקודות הסדר האחרונות.

על כל צרור ציירו ידים קטנות את מחוז המשלוח : ארץ ישראל, חיפה, נוה שאנן.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

העליה

הבית האפור

לבסוף ירדה רחל אל האולם.

הילדים נשאו אליה את עיניהם. אכן, היא באה עתה בפעם האחרונה לסייע להם בקשוט האולם לחג העליה. חג החגים הוא יום זה אשר יחגוהו. מתוך הבית האפור בסמטה הקטנה אשר בין אבני החומות לעיר המיליונים בצפון המדינה הגדולה יצא מחר חבר בני נעורים, בנים ובנות, לשוב אל ארץ אבותיהם אשר בין שלושת חלקי תבל על שפת ים התכלת.

מקץ אלפי שנות נדודים באלפי מסילות ארצות הנכר מזעיקה המולדת בארץ ישראל את בניה למען יגאלו את אדמתם אשר היתה לזרים בעמל כפיהם.

וחג יחוגו בני הנעורים בבית אפור זה אשר כמוהו לו הוחג בתולדות עמם. ולבם שש ורונן לקראת פאר חג זה. זקופה וחסונה היתה רחל. עיני תכלתה העמוקות הזהירו בזיוה החמים של האהבה. שערה השחור על ראשה ככתר מלכות. שמלתה העשויה בד אדום ודק כסה את ירכותיה בתנועת גלים ותדמה ליפה באמות האומה, אשר שמה נתן לה.

למראה פניה פעם לב הילדים בחזקה. הסכן הסכינו בה לראות את חברתם, אשר נחמתם ביגונם בשימה ברוך את ידה על ראשם, אשר הנעימה להם על ערשם את שנתם, אשר הריעה בשמחתם במשובת צחוק ואשר בכתה אתם ביגון לבבם. מחר תעזבם רחל ועמה רעיה מימי נעוריה בצאתה אל ארץ הדרום ברוכת השמש, אל ארץ ישראל, למען תקח חלק בגאולת האדמה לעם.

שנית עברה רחל על פני הבית. בחדר המשחקים הגדול, אשר שם שרה עם הפעוטות ושם למדתם קבעה על הקיר הגדול בין שני החלונות הרמים תמונה מעוטרת זר ענפים מוריקים, את תמונת ברכה הטובה, אם הבית אשר עליה הוטל ללוות את חבורתה אל ארץ האבות הרחוקה. עיני האשה החכמה והחסודה תצפינה על ילדיה בבית האפור אשר שומה עליה לעזבם. מעל שפתיה יקראו הילדים את דברי הבטחתה, כי השב תשיב את הילדים הנעזבים עתה אל הארץ עם הנתן רשות העליה על ידי שלטונות הנכר אשר בארץ ישראל.

בחדרי משכבות הילדים עברה רחל. על כל מטה הניחה מנחה זעירה עטופה ניר צבעוני עדין וענף הנושא ברכת שלום.

לחוה החכמה אשר לה עיני התכלת הנלבבות, אשר אביה נרצח בעת הרדיפות על היהודים ברוסיה, ואשר אמה נמלטה אל ארץ רחוקה מעבר לאוקינוס, אשר לא טעמה מעולם טעם בית אבות — לה ניתן הספר הזעיר על עצי ארץ ישראל.

הנערה עצמה כתרזה זקופה בזיו אביבה חלמה תמיד על עבודה במשתלה בעמק הגדול, בעמק יזרעאל, על טיפול בשתילים בארץ לא נטועה, על סעד לתקומתה.

ועל שער הספר רשמה רחל חרוז צנוע משירי העם אשר שרה המשוררת הצעירה אשר נקטפה בעודה באביבה, שיר אשר הרבתה לשיר עם ילדיה בשעות טיוליהם:

רק עץ ידי נטעו,
חופי ירדן שוקטים,
רק שביל כבשו רגלי —
על פני שדות.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

וימים. מהרי הגליל בצפון אל הרי יהודה בדרום תשתרע. הרי אפרים יגבלו בעמק נרחב אשר אדמתו פוריה. נהר עז, הירדן, יעבר בארץ מצפון דרומה. מחביון הרי חרמון המלבינים משלג בדרך סתרים יפרץ ובא אל הארץ בירכתי צפונה. בכוחו יגברו המים בים החולה הזעיר וזרם והשתפך אל ים כנרת אשר לו התכלת העמוקה, צוקי הסלעים הזקופים וחופיו על ישוביהם הקדומים. בגלי ים זה תשתקף עיר טבריה, יסודת תקופת רומא, על בתי מדרשותיה העתיקים וחוות התישבותה הצעירות, ומרחוק ממרום הרים תציץ צפת בת ההרים על מבואותיה הדרוגים בין בתי אלהיה המצניעים. בקצה דרום כנרת יפרד הירדן מן הים ובמישור רחב יזרום בין הרי גלעד ובין הרי אפרים אל ים המלח. שם יאבד בגליו המלוחים בעברו עבוד ושטוף את גנזי המטמונים אשר על קרקע ים זה, בו ספונים יקרי אוצרות עולם ובהשקיפו אל מורדות הדרים התלולים על צלליהם השחורים והסגולים.

בארץ זו שוכנת כבוד עיר האלהים הקדומה ירושלים. על גבעת סלעה, הר המוריה, נטה אלהי הצבאות את עבדו אברהם בדרשו את בנו את יחידו לעולה. זאת העיר אשר בה חנה דוד ויבן את מצודתה ובה הקים המלך האדיר שלמה את המקדש ליהוה, איתן תעמד עיר זאת על מוסדותיה זה אלפי שנים ובחיקה מקראי קדש לתפלה לשלש דתות, ותהי לעיר אשר אליה יעלו רבבות בני אדם יראי אלהים מקצוי ארץ וממדינות רחוקות לשם אלהיהם. עיר זו במרום הרים היא עיר האמונה והדעת, עיר היסורים והששון.

מעבר לעיר ההרים במרחבי שפלת החוף התגלה העיר העברית תל אביב, אשר בני העם שבי הגולה בנוה. לחוף ימים תשכון, רחובותיה הומים וחגיה עליזים, פועליה צעירים ופקידיה רבי מעש, זו העיר רבת המסחר אשר לא תדע עבר והמתענגת בנעם ריח תפוחי זהבה על חיי ההווה, העיר החרוצה השוקדה בבתי ספרה ובסדנותיה. ליד תל אביב תשתרע יפו הקדומה, מצודת סלעים אשר עליה נלחמו עמים רבים במלחמות אלפי שנים, עיר מקדש לאלהי נכר, אשר אספה זהב עמים ושלל גויים וחוקים אל גבעתה, עיר ערביים לובשי גלימות וסודרים מתנפנפים.

מצפון לשתי הערים יפו ותל אביב האחיות משתרעות מושבות מוריקות על גני פרין לולי עופותיהן וגני ירקותיהן ובתוכן משובצים בתים-קוביות מלבינים. בהן יזרע ויקצור דור חדש ועליז.

בצפון הארץ, במפרץ הנרחב אוותה מושב לה עיר הנמל חיפה על כבישיה הרחבים, עיר המסחר ההומיה לרגלי הר הכרמל, מן המפרץ המעלה ההר תשתרך. בצלעות ההר בנו שבי הגולה את שכונת הדר הכרמל, אך העיר תפרוץ משם ועד ראש ההר תטפס.

בכל מפנה רחוב בנויים בתים הדורים ושכונות מוסבות גנים. זאת היא שכונת ההחלמה והמרגוע, ששון הטבע והגות הנפש. בין חוף הים ובין הרי הגלבוע ישתרע העמק הנרחב, ארץ בצות אשר בה יצרו שבי הגולה חיים חדשים. מושבים וכפרים עליזים ובני חורין מכתירים עמק נרחב זה ומשווים לו דמות חיים עשירי גוונים. בעמק זה חי ופורה העם העברי המתחדש. הוא עובד את אדמתו ומגדל את צאצאיו. הוא יוצר אח חוקיו וממלא את חייו עבודה ורעות. הוא יוצר חיים חדשים לעמו על אדמת מולדתו בארץ קדשו וגואל את האדמה מתוך יסורים מאליפים בעמל כפיו.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

הקדמה: הארץ

ארץ יש בעולם אשר כל ילד שמע את שמה מאז החל הבן שפת אנוש, אשר כל ילד בעולם קרא עליה מאז למד קרוא. ארץ זו היא מחוז געגועי רבים בשעות מצוקתם, כי בה יקוו למצוא שלום ומרגוע מעמל ופגעים — היא מחוז געגועי רבים בשעות אשרם, כי בה יקוו לשמוע את הד אהבתם ויצירתם — ארץ זו היא מחוז געגועי רבים בשעות חפוש האמת והדעת בקוותם כי בה ימצאו את חותם כליל החכמה.

על ארץ זו כתב גזע עתיק יומין על ספר אשר הפך זה אלפי שנים לספר עם ללאומים ולשבטים רבים. הספר ישיח לנו על ארץ הכסופים והפלאים, על ארץ הנדודים והחלומות, על ארץ השיחות והאגדות, על ארץ ההתגלויות והבשורות.

רבבות אדם בכל חלקי העולם יקראו מעל ספר זה דבר יום ביומו. דמויות ספר זה יחיו את דמיונם. חלומותיהם וחזונותיהם שאיפתם ועמלם מרוקמים אגדות ארץ זו. עם האבות אל ארץ היעוד נדדו, עם רחל האם על מצוקת בניה יבכו, עם יוסף הצעיר את חלומות תפארתו יחלומו, עם רועם משה בדרך המדבר הארוכה ישובו, בחדות התרוננות עם מרים העונה במחולה ירעו, עם בני עמם נבוכים וחרדים במעמד הר סני יעמדו, לימין דוד במלחמתו בגלית הענק ילחמו וידם עמלה בבנית מקדש שלמה מלכם. את שירי האהבה אשר לשולמית ישירו, עם רות הנעימה בשדות החטה אשר לבית לחם יפסעו, עם חנה החסודה לברכת פרי בטן יפללו ואת מחול המות אשר לרעות בת יפתח יחוללו; עם השופטת דבורה תחת התמר ישבו ועם יונה הנביא תרשישה ישוטו, ברטט טמיר עם ישעיהו וירמיהו והנביאים במערות ההרים יעמדו וקול שדי בבשורותיהם יאזינו. ארץ זו מולדת היא לנפשות רבבות אדם זה אלפי שנים. היא קושרת לאחדים שאיפה וכסופין, מחשבה ותקוה, יצירה ורגש. ארץ זו אוספת אליה את הנשמות כאסוף עדשת הזכוכית אל מרכזה את קרני השמש. ונשמות אנשים אלה תמצאנה בשלות מולדתם מפלט מסבל התלאה והעמל. ארץ זו הפרתה זה אלפי שנים את חיי רוחם ונפשם של עמים נכרים ובארץ זו יחיו בתפלותיהם ובמועדיהם.

וארץ זו לבדה תשכון, גלמודה ועזובה, חרבה ושוממה, לא עצים ולא שדות בר בה. אבלות דרכיה ומשכנותיה ריקים מאדם. ומצפה הארץ בדממת האיתנים בפסגות הריה, במצולות ימיה ובמרחבי חופיה. צפה תצפה הארץ אל עמה אשר נעקר לפני שנות אלפים משדותיו ומני אז יטלטל מר גורלו בארצות העולם. צפה תצפה הארץ אל שיבת עמה, אשר יגאלנה לחיים חדשים למען תחיה ושגשגה ולמען הריה ענפם ועמקיה את פרים.

עם מפוזר ומפורד זה, הוא לבדו יוכל לגאל ארץ זו אשר היתה לו מולדת לפני ארבעת אלפים שנה ואשר אליה נקשר בכל נימי נפשו כל ימי היותו בגולה. בכל חלקי תבל יקוו בני עם זה לשובם אל ארצם. לא יוכלו לקשור נפשם בארץ אחרת ושם לא ירגיעו. בכל דרכי תבל ישוטטו, אך תקותם האדירה תלחש להם, כי באחרית הימים תביאם דרכם אל ארץ אבותם.

והנה אחרי אלפי שנים תקרם עור שאיפת עם זה, העם מוצא את דרכו אל ארצו. להפרות את אדמתו יחל, ליבש את בצותיה ולבנות ערים מלבינות וכפרים מוריקים. את דרכי הארץ יהיה ואת מסלותיה הרחבות. אל שפת אבותיו הקדומה ישוב ואל טבעו מראשיתו יחזור.

ארץ זו הקטנה בארצות העולם היא רצועה צרה בין שלשה חלקי תבל על שפת הים בפאת מזרח לתכלת ים התיכון. הוד היצירה ויפיה נכללו בארץ זו. את צלליהם הכבדים יטילו תחת קרני השמש; בה יאיר הסהר הגדול והמלבין בשמים בזוהר מיוחד על פני הרים, עמקים

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -

חול וכוכבים

הקדמה: הארץ H-2

העליה H-4

הבית האפור H-4
חול H-10
יציאה H-14
ביאה H-23

מולדת H-27

כוכבים H-27
חבורה H-30
חג הבכורים H-36
יום הנוער H-39

גאולה H-48

עיר הקדש H-48
הזדככות H-55
התישבות H-62
חול וכוכבים H-66

חול וכוכבים

ירח יגיה, כוכבי רום יזהירו,
על הר ועל גיא ליל יחשך. ספר נושן לפני יפתח;
אני בו קורא וקורא בלי חשך. אקרא ואשוב ואירא אמרי קדש:
"נשבעתי — קול אל כה ירעם —
עמי, עוד תהי ככוכבי השמים,
כחול אשר על שפת הים. רבון עולמים, מדברי יעודך
גם צרור לעולם לא יפל. רצון קדשך הוא יקום והוא יהי,
כי עת ומועד הם לכל.

פרוג.

https://doi.org/10.5771/9783748940814-342 https://www.inlibra.com/de/page/agb - Open Access -